

Бөгүн — Уруглар камгалалының делегей хүнү

Михаил ЗОШЕНКО.

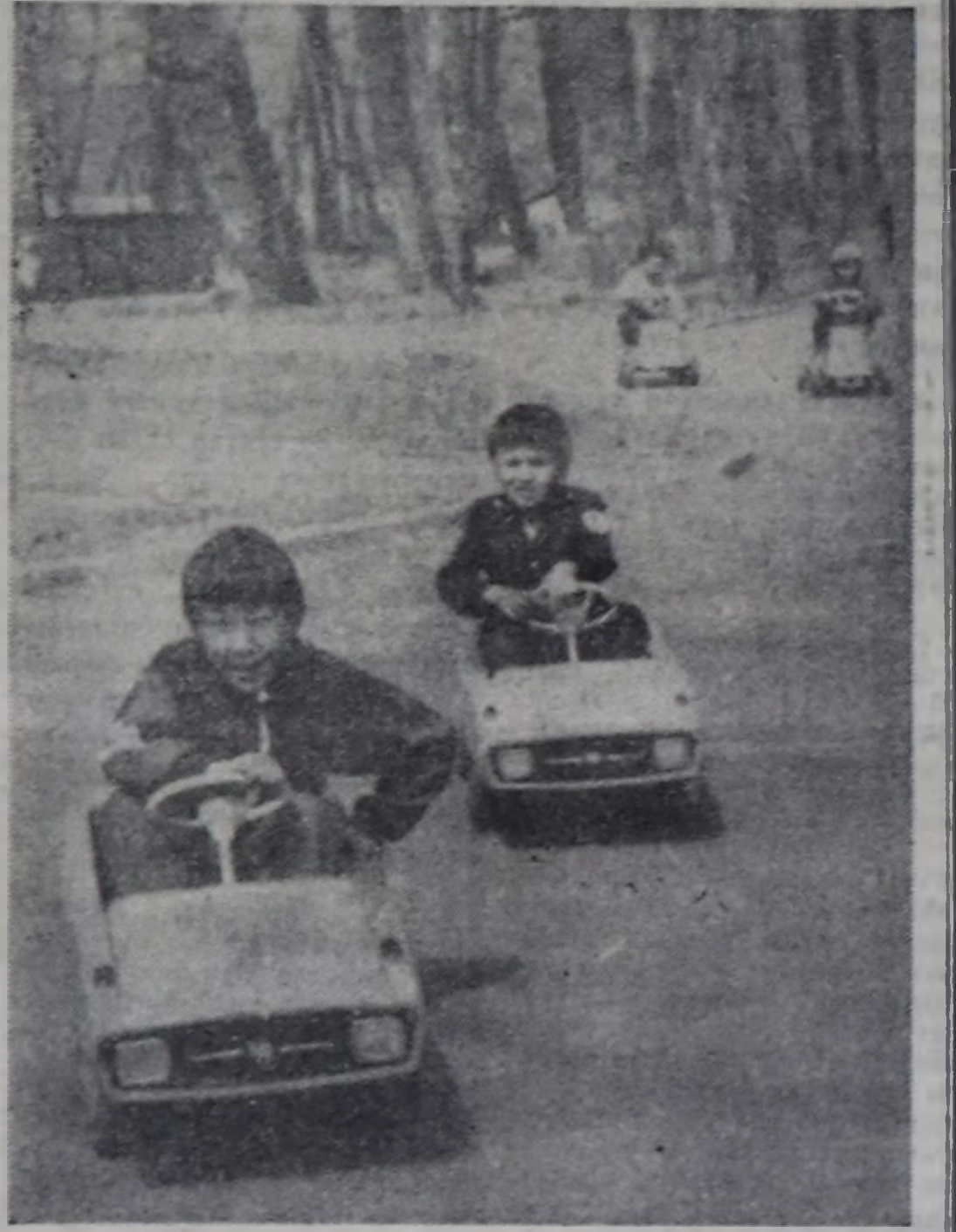
ГРАФИН

Кажан Ленин сөө хартыг тураа, оок биле бичиң таварыма болган. Ол дыйтайн хей чылдар артыкче оок утбаам...



ЧАПТАНЧЫГ ЧУГААЛАР

Самгалдай — Кызыл ара-зынга автобуска чоразан 3 харамы бичиң уругуң чугаалам...



«ААС-КЕЖИКТИГ ЧАШТАР БИС» деп фототюдтары.

«НАЙЫРАЛ» ШАҢНАЛЫ ДЭЭШ

Хостуг хүрешке «Азия төв» шаанал дээш Бүгүн-биле маргылдаам доозугаан сөөдүдө Тыва проффоболу-тедди президиумунуң докт...



МААДЫР ИЕЛЕР БАЙЫРЛААН

Бай-Тайга района «Кызыл-Даг» совхозка чоктаа чаа Маадыр иелерге тураскайтан байырлаам эрттерен. Сур-лардан келген аалчыларын...



«ШЫННЫҢ» ЧАРЛАДАР БЮРОЗУ

Кызылдың күрүлениң башкы институту бирги күрүстүң хундуску салбырынга дараа-зында мергежилдерге студенттер хүлээп ап турарын чар-лап тур: математика, инфор-матика болгаш саналга техни-калы; физика, информатика болгаш саналга техникамы; химия болгаш хандырылга күш-ажалы; биология болгаш күш-культура; география болгаш саналга техникамы — ма-тематика (ас-биле), физика (бижимел-биле) орус дыл болгаш литература; сөзчөпчө, илгоже, илгоже, илгоже. Кол эртемнери математика болур.

АЛЫШКЫ БИС, УГБАШКЫ БИС

Ыглап, сыктап ажиммас, Ырап, теннип маңааас. Ырлап, хөглөп ойнап чоруур Ынак авам төлү мен.

СЫЛДЫСТАРЖЕ ОРУК

Сылдыстарың оеваче Сылдадып үкеримде. Сагынымы сөгөп берейн, Чаа, билиң чада керен.

БӨМБҮК

Ачам сзтиан улуг бөмбүүн Октап, теп-даа ойнап турдуң. Апарачылаш, дөнтай берди. Оомун баргаш, муна нааптым, — Сыырылгаш, дөзөвтиң; Чык-сирт кылдыр өрө душтун. Аарый бердим, ыглапкан мен.

Степан САРЫГ-ООЛ.

Мегелевес, көртүк эвес, Менделемин, чугааламыр; Уууглары дыңнап чоруур Уруг чаштар бирээзи мен.

Лидия ПРГНТ.

Июнь 1-де «Кино» кино залында «ААС-КЕЖИКТИГ ЧАШТАР БИС» деп фототюдтары.

TV and radio program listings for June 1st, including programs like 'Графиня', 'Алышкы бис', and 'Сылдыстарже орук'.

Cinema listings for June 1st, including programs like 'ААС-КЕЖИКТИГ ЧАШТАР БИС' and 'Кино'.

Advertisements for 'Агаар' (Agair) and other services, including contact information and prices.



А. С. ПУШКИН.

САГЫЫЗЫН

Этү куруг хаварлар... Чоюн чүнтүң байлаан мөөк... Белек кылдыр сөзү туунас...

БАШКЫ, СӨӨЛГҮ КОҢГАМ ЫДЫ

Уе, салгал төнөөс шуушка... Баштай кирген, Баам үгөн... Балаттымыас ичим—мыда!

ЧАҢГЫС ДӨСТӨ АМЫДЫРАЛ

Эскериглер чурумалы

Апрельдин куу чаы май... Эскериглер чурумалы... Чоюн чүнтүң байлаан мөөк...

ТААКПЫЛААРЫНГА ДУД БАЙДА... Америк чөкөктү күштер... Чоюн чүнтүң байлаан мөөк...

467000. Кызыл хоорай, Красноармейская, 100... Режиссёр — 8.43-34... Ордакчылары — 3.33-31...

САРЛЫК БУГАЗЫ

Чечен чугаа

Козага үш сарлык бугаты турган... Сарлык бугагы... Чоюн чүнтүң байлаан мөөк...

ачам чугалады: — Сарлык дег... Сарлык бугагы... Чоюн чүнтүң байлаан мөөк...

бөөрге, ол көөнүт-көөн чок турган... Чоюн чүнтүң байлаан мөөк... Чоюн чүнтүң байлаан мөөк...

БӨГҮНГҮ АРЫНДА:

- Ийн кижини бирээни-ле таакпылаар.
Ачазын солаан Семдер-Көктүн ээми.
Тывынгыр-сагынгырлар тывар тывыздык.
Чечек чөмнөрү хөнгөйлөйөр.



О. БАЗЫР-ООЛДУН «Частык тымыкы» деп чүрөөн чүрүү.



«МОНГОЛДИА» сөтүүдөгөн.

CROSSWORD puzzle grid with numbers 1-30.

ДОРА ДУРГААР: 5. Үе... УЗУН ДУРГААР: Күйб... Республикага көчүп түрөп...

СОНУРТАКТАРГА... Республикага көчүп түрөп... Республикага көчүп түрөп...

МАП 20-ЛЕ УНГЕН КРОССВОРДУҢ ХАРЫЗЫ... ДОРА ДУРГААР: 4. Мөп... Республикага көчүп түрөп...

467000. Кызыл хоорай, Красноармейская, 100... Режиссёр — 8.43-34... Ордакчылары — 3.33-31...

Чаңчылдар болгаш үе

КУЛЬТУРАҢАР КАЙЫЛ?

Абаканың башкы ишти, тудуша Тывадагаш үш студенттер бар бис. Манай өрөңгү келеринде, студент өөрүсү болгаш башкыларым Тыва дугайы согуурга айтыр. Чөре ми, чаш тывадырмы, национал муздурамы болгаш чаңчылдарым дугайы аажок согуурга болур-дур. Ынчылмайн калчар. Тыва болза Совет Эвкализия составында эвкализия автономия республика болга, оом шаңдо, вал онагай түдүлдери өске өөктүд кижилери биле алыскалар-дыр. Ол база националдар арзында харызаалык бир тавыш, интернационалчы амалырадык хеври деп санап турар бис.

Хөөмей, сыгытты тывалар коңуш эл үшүсүлдү билер. Чоңуш мындаг уран тавышты биске чоң уластура база бар. Ынчалар да оларымда тываларнын хөөмей, сыгытты күөсүлдери озагай. Сөөгү үзе моолдар сыгытты удушту аялгаларына удеттерин алгаш күөсүлдү бергенни Москвада радио дамчыдылгына база дамчыдымыс. Олар оу улам сайырадып бар чыдырыны демдээ ол-дур деп билдинис.

Бо дугайы чуугаалар турарыны чыдадымыс мындаг чөүш. Чогуш сыгыт, хөөмей чүгө тываларнын дүргө билдинис-тер. Анастар, алтайлар хөөмейлер удуш-тур. Чоңуш уран чүдүшү бо национал хеври чогуш кайы улашту аялгалар келгенни шыңгалар көргөн бе? Ол талам-биле эртемденнери аажым билбес, тир бис. Ону мыаа-ла Москвадан удуш көшүлүшүлери манай олар бис бе?

Тываларыңа чүдүлгө чүр, хура-тыва билди чоралымы дүргө мырындай куру бис. Чүдүлгө чоң улуш бис дээр болузувас, бары-бис, рын дөдө өрөңгөде терини студенттерини мындаг чымыс калгынымыс калчар көргүр бар. Ынчалар оларга орта харыш берип

шылдык болузувас. Ынчым чүртүк төөгүтүлдү амыра, үжүн чыдырада прашаала тирини бары-ла узуварынын кырынга келген тургай. Дийн чыдырада чоңуш чүдүлгө келеринде дөдө чымыс калгынымыс калчар келген тургай. Төөгүтүлдү башкалар арзырамын аажым олурарга, чоңуш үс-дүлүс бир тыттып келген чымыс калгынымыс калчар келген тургай. Чоңуш чүдүлгө аажым салгалды амалырадык билди азырамын удуш бергенери таварыштырган болур-дур.

Келер үеңиз башкылары, дыр бис. Тыва школаларга чоңушту национал культураны чыдырадымыс төөгүтүлдү өөрүлүр-биле программа кире калдымыс? Оу бола соора биле бербес боор салыр, эрчим номчук, чү? Дамалым, намаалым деч чү? Оларын арзында мыгалар калдымыс? Олар тываларга калга, калчар сайдырап келгенде чөдө өрөңгү, шыкымын пропагандалары эвес, харым-даа атомиче хамарымы бээр деп болаар мен. Оон ыңай тыва чаңчылдар шаңда мындаг турган, ам мычал барган, ладкел, сыгыт-хөөмей, хажым херекселери дөдө чүү чогуш. Мону программалар дапикар кичээлдерге-ла чорутса калчар барар? Ол база-ла эрчим мактаамы эвес, чоңуш культура төөгүтүлдү билди азырамын аажым чорук шыңгалык.

Абакандан чагаа

Бир эвес ителдегенин шыкымын пропагандалар, хура-тыва Тывага катан тургулар-дыр, оон аңаа чүдүлгө чөдө турган дээр болузувас, окта таарышпас. Ынчалар кайы-да чоңа чүдүлгө чөдө кижилер бар болаар. Сарыг шаңым Тывага калган негепер жезоонун төөгүтүлдү амыр болза, төөгүтүлдү хамарыштыр амыра, уулу-ла узуш эвес болгай. Бир-тө, сарыг шаңым чоң ортузунга негепер, кижилерини культураныңа, ителдегенин амыр болза, төөгүтүлдү билди азырамын аажым чорук шыңгалык. Чогуш сыгыт, хөөмей чүгө тываларнын дүргө билдинис-тер. Анастар, алтайлар хөөмейлер удуш-тур. Чоңуш уран чүдүшү бо национал хеври чогуш кайы улашту аялгалар келгенни шыңгалар көргөн бе? Ол талам-биле эртемденнери аажым билбес, тир бис. Ону мыаа-ла Москвадан удуш көшүлүшүлери манай олар бис бе?

Бо дугайы чуугаалар турарыны чыдадымыс мындаг чөүш. Чогуш сыгыт, хөөмей чүгө тываларнын дүргө билдинис-тер. Анастар, алтайлар хөөмейлер удуш-тур. Чоңуш уран чүдүшү бо национал хеври чогуш кайы улашту аялгалар келгенни шыңгалар көргөн бе? Ол талам-биле эртемденнери аажым билбес, тир бис. Ону мыаа-ла Москвадан удуш көшүлүшүлери манай олар бис бе?

ЧОНУЗУЛБЕС

Туран хоорайга чурт-шин, чалды музунун төөгү-револушту салбыр ажитыңа-мында бөр сес чыл чеди турар. Саабырны ажитыңа-тавы чула хоорайны чурт-тамырларга эвес, районуңа бүтү амалдырамын полатыңа чүдүлгө болушкун болгал.

Туран хоорай Тываның төөгүлүс утуушурас черлерин билдире. Тываның Араттын революшту намыс тургузушунун баштайгы хурамы 1921 чылдың октябрь 29-та, чоралаан каш-ла километр дөдө Дыттың-Арыга болган. А 1922 чылдың февраль 23-тен мартын 1-ге чедир Тываның Араттын революшту намынын II тургузушуну хурамы база-ла маңда болган. Чогуш-ла ол бажында музунун салбыр чоң хуверде ажилдап турар. Тывага Советтерни тургузарына, итерветелери чылча шава-рынга дору-биле кирешкен Я. С. Чугунов, С. К. Беспа-лов, Н. Г. Крюков, М. М. Терентьев, И. Г. Сафьянов, А. Д.

Кравченко, П. Е. Щеткин, С. К. Коченов болган өскелер-нин ажал-херон. Фотоду-руктары маңда дөдөт. Хоорайга чурттан турар хама-ары болган Ада-чурттуң Улут дамынымын киржкчилери, партия болган кун-ажымдык чоңуштары, маңыңа чүдө көрүчүлүр болуш кооз ту-рав эвес, харын сөөлү үдө төөгүтүлдү хамарышкан доку-менталары, э-терекселери, да биске күөдө-биле ак-кел берип турар.

Туран хоорайга чурт-шин, чалды музунун төөгү-револушту салбыр ажитыңа-мында бөр сес чыл чеди турар. Саабырны ажитыңа-тавы чула хоорайны чурт-тамырларга эвес, районуңа бүтү амалдырамын полатыңа чүдүлгө болушкун болгал.

Тываның комсомол шаңа-лынын лауреады Надежда Рущеваны болган оң ала-ры Николай Константинович Рущевтин чогадымын ажил-дарына тураскалган дөдө-дөргө, чоңар-даптан, ыңша-нын чүдүлгө кылды сура-жам Н. Черян, Х. Дойбука, Р. Аракава, Х. Мижит-Дорж, Б. Байыды, Б. Дучур, өскелер-ни да ажалдырны музей-ке келген чоң улуш со-гуургал-биле көр.

Тываларын болган орус чоңуш шаг-лапга бээр бу-зулуш намырамы, амы амалырамы көргүсүн, ханы уткамы төөгү музейни тур-гускан кижилерге өөрү чөт-көрүлгөниң өскелерини, ССР-ниң Чогаалылар эвкали-терин кижилерини М. ЯН-ЧЕВЦКИЙ, А. ХМЕЛИНИН. Татьяна ВЕРЕДИНА. Салбыр өргөлекчи.

Чолаачыларның кичээңгейинге КУШТУГ БОЛУП ЭГЕЛЭЭН

Транспорт болгаш оон-лаа өске бидүрүгө черлерини база организацилаларны уду-тукуларны орукка ш-чөш-күниң чүрүмү болгаш амыл чок чоруу хандыра-рынга оза ролду болур. Олар боттарымың өрге-хузуш, геология хемчээли баугар чолаачылар-биле кижиздиле-ге ажилы организастар болгаш транспорт херексел-дерини техниктер байдала-рын дөдөт хандырады-лың боттадыр ужура-лың турбузе, сөөгү бөш чылда бистин республикага 2 миң хиро оза-ондак болган. Орукка болган транспорт оза-ондаагы беш чүс амык киж өлген болган 2 миң амык кижик берик-бежеге таарышкан.

Тываның комсомол шаңа-лынын лауреады Надежда Рущеваны болган оң ала-ры Николай Константинович Рущевтин чогадымын ажил-дарына тураскалган дөдө-дөргө, чоңар-даптан, ыңша-нын чүдүлгө кылды сура-жам Н. Черян, Х. Дойбука, Р. Аракава, Х. Мижит-Дорж, Б. Байыды, Б. Дучур, өскелер-ни да ажалдырны музей-ке келген чоң улуш со-гуургал-биле көр.

Тываларын болган орус чоңуш шаг-лапга бээр бу-зулуш намырамы, амы амалырамы көргүсүн, ханы уткамы төөгү музейни тур-гускан кижилерге өөрү чөт-көрүлгөниң өскелерини, ССР-ниң Чогаалылар эвкали-терин кижилерини М. ЯН-ЧЕВЦКИЙ, А. ХМЕЛИНИН. Татьяна ВЕРЕДИНА. Салбыр өргөлекчи.

367000. Кызыл хоорай, Красноармейская, 100. Репозитор — 8-43-34; 8-33-91; 8-34-17; 8-34-26; 8-34-26; 8-34-92; 8-43-93; 8-36-22; 8-36-23; совет сургууш, соола автыраарга эвкали — 8-34-98; 8-41-21; 8-34-49; 8-36-73; агродепутат эвкали — 8-41-16; пропаганда эвкали — 8-34-57; культура эвкали — 8-39-15; информатика эвкали — 8-37-41; чагаа эвкали — 8-39-03; 8-34-39; корректорлар — 8-34-19; бухгалтерлар — 8-34-93; 2-27-41; чылда 800 катан үшөр, Комчээл 2 парадга амык; Тиражы 25400 экз.

МЕЛОДИИ

ИЮНЬ Понедельник



ИЮНЬ Понедельник

ИЮНЬ 5 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 Бүт бөмбүтүң доңчулалы, 9.20 Медээлер, 9.30 «Дарыг амы-таннар оранымы», 10.30 — 10.45 «Айырталар ритмиле-ри», 10.50 Медээлер, 10.55 Эле тургустуушкуну про-жектору, 15.35 Авам, ачам база мен, 16.05 Урутарга филым, «Частышкын беш накта болур», 17.10 «Чуртта, Чер!» 18.10 «Бүт бөмбүтүң доңчулалы 18.45 «Тудушту», Кашпал тудушта кералде-рини хөргүлүр дугайында, 19.35 М. Горький — «Эддеп-тин кижилер», Телефилым-шын, 21.00 «Үе» 21.30 Эле тургустуушкуну про-жектору, 21.40 «Элдептин кижиле-ри», 22.45 Филым-шынны улачкы-ны, 22.45 Бөгүн делегей, 23.00 — 00.05 Болгар эстра-да артистери С. База Б. Ар-гаритовнын концерти.

ИЮНЬ 6 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 Бүт бөмбүтүң доңчулалы, 9.20 Медээлер, 9.30 «Дарыг амы-таннар оранымы», 10.30 — 10.45 «Айырталар ритмиле-ри», 10.50 Медээлер, 10.55 Эле тургустуушкуну про-жектору, 15.35 Авам, ачам база мен, 16.05 Урутарга филым, «Частышкын беш накта болур», 17.10 «Чуртта, Чер!» 18.10 «Бүт бөмбүтүң доңчулалы 18.45 «Тудушту», Кашпал тудушта кералде-рини хөргүлүр дугайында, 19.35 М. Горький — «Эддеп-тин кижилер», Телефилым-шын, 21.00 «Үе» 21.30 Эле тургустуушкуну про-жектору, 21.40 «Элдептин кижиле-ри», 22.45 Филым-шынны улачкы-ны, 22.45 Бөгүн делегей, 23.00 — 00.05 Болгар эстра-да артистери С. База Б. Ар-гаритовнын концерти.

ИЮНЬ 7 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 Бүт бөмбүтүң доңчулалы, 9.20 Медээлер, 9.30 «Дарыг амы-таннар оранымы», 10.30 — 10.45 «Айырталар ритмиле-ри», 10.50 Медээлер, 10.55 Эле тургустуушкуну про-жектору, 15.35 Авам, ачам база мен, 16.05 Урутарга филым, «Частышкын беш накта болур», 17.10 «Чуртта, Чер!» 18.10 «Бүт бөмбүтүң доңчулалы 18.45 «Тудушту», Кашпал тудушта кералде-рини хөргүлүр дугайында, 19.35 М. Горький — «Эддеп-тин кижилер», Телефилым-шын, 21.00 «Үе» 21.30 Эле тургустуушкуну про-жектору, 21.40 «Элдептин кижиле-ри», 22.45 Филым-шынны улачкы-ны, 22.45 Бөгүн делегей, 23.00 — 00.05 Болгар эстра-да артистери С. База Б. Ар-гаритовнын концерти.

ИЮНЬ 8 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 9 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 10 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 11 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 12 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 13 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 14 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 15 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 16 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 17 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 18 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 19 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 20 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 21 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 22 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 23 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш намы», 18.45 Бөгүн делегей, 19.00 Эрге-лагырны — Советтер-ге, 19.30 Оставякинуң Кон-церт студиясына канорес-сер П. Бисков-биле жура-жымкымын, 21.00 «Үе», 21.35 «Бистин салгаалкымысы», «Пупкыч болган оң улуш», 22.20 — 22.40 Бөгүн делегей, де.

ИЮНЬ 24 БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.30 «120 минут», 8.35 «Миюшун өгүлүсү», Ураи-чечен филым (Франция), 9.25 Медээлер, 10.05 — 11.05 «Аян-чорукчулар хурамы», 15.30 Медээлер, 15.40 Кон-церт, 16.40 Чурт телестудия-ларынмын барымдалыг филымнери, 16.45 «Ушурек-тик калартер», 17.40 Музы-ка филым, 18.00 «Тыва чөдө чөдөр болган оң улуш



ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун,
Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш
Министрлер Чөвүлелинин
органы

1989 ч.
июнь
7
среда
№ 133 (14033)
1925 чылда
уездик кезеңде
өптөз. 3 кыл.

ССРЭ-НИҢ УЛУС ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ СЪЕЗДИЗИНДЕ

Июнь 6-да Москвага, Кремльдин Съездлер ордузунга ССРЭ-нин улус депутаттарынын Съездин ажылын үргүлүдүз.

Киржири-биле 2119 депутаттың бүрүттүктенин дымнаткан.

Эртингиңи 10 шак. Хуралдын даргазы депутат А. В. Горбунов ому аждыды тур, эртинги дуралга

Съездиге ССРЭ-нин иштиги болгаш даштыкы политиканын кол угуламышкынарынның дугайында айтырыны чугалажып көөрү уламчылаан.

(ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ САНАЛДАРЫ ДАРААЗЫНДА СОЛУВГА ПАРЛАТТЫНАР).

У Ф А, 704902 А Г А Р С А Н

УФА. (СЭТА). Тодаргай-даттымаа салым-чолдор, чымылдарга болгаш оларның чок кижилерине дуза чедерини адырлары, Челябинск-Уфа арасының демп-орук уластурунга болган онал-ондукта эмдээ-гаанырнын ителгени — бо бүгү өттирилген амыг усае хей миллион совет кижилер, ни дүвүрөп турар. Ол айттырларга тодаргай болгаш боттук зарынны бээр соруга, бие СЭКП ТК, ССРЭ-нин Дээди Совет болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелини чадак комиссияны тургускан.

Ажыдын баштайгы түнөө-лерини дугайында июнь 5-те Уфа хоорайга болган парлаат коференцияны дыйлат, шак.

Халаттыг онал-ондук биле болгаш чымыл чымыл, баштайгы дугайында комиссияны дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын орадакчы Г. Г. Ветеряков демдегелен.

Бодуурун халаттын чымыл-дагыны — Инженер-артистердин Уфаже шийген нефть продуктуларын дымчылар хоорайга урелештирди. Ону 1985 чылда ажылдаа киргез турган, иччилежек болуучу төдөөлөк күчүзүгө ам-даа четпоз. Пролетар, буланы, башкалар, сугаткай тодуулар болган өскө-дө чымыл нефть продуктуларын ол хоорайны дымчылар Башкырияны байысалаан-да бүдүрүлгө чедеринге чо-

рудуң берип турар. Нижне-вартовскиден 1431 километр черге хоорай урели, декинда нефть болаган. Нефть адырдузулу чымылдан түгүлгө, иччилежек агар башыныкым баш атмосферада күдүлгө бергө, проца, бутан болгаш башканын чымылдан агаар-же эстип үс бээр. Ук хоорай-саа агаардан аар болган иччилежек тем уулула демп-орук шүтүмүнү чымылдан оларга чыгы берген болган. Поения Ноносбирск хоорайга аппарат чоран маши-нистын эмнеге черге чу-галалаан буугаар адыр, поци дүргө чоруп орган-даа болган. Газдын чыгы иччиле болган, тумал нагонар сол-галарына чезип турган. Уга-лаалга чымылдан болган. Ол чымылдарны чогуур органга тылап, иччилежин чоруду турар.

Истелге, тылаалга добуулу-же чедер чогуу бүдүрүлгө кир-жилерин адыршып четер берчылганы чок. Бо бигү ай-тырларын чадак комиссияны сайлаган түрү. Комиссияны составында ССРЭ-нин орук харылаа министри И. С. Ко-варев, ССРЭ-нин транспорт ту-дучу министри В. А. Бреж-нев, ССРЭ-нин нефть уадыр-туун министри В. А. Лян-ков, РСФСР-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын орадакчы Ю. Д. Журиң, ССРЭ-нин чыгыне прокуроруна ор-

дакчы А. Д. Васильев, ВЦСПС-тин секретары И. Е. Клоков, ССРЭ-нин камгалаа министринин орадакчы В. П. Говорин, ССРЭ-нин ка-дык камгалаа министринин орадакчы А. Д. Шаргород, РСФСР-нин кадык кам-галаа министри А. И. Пота-пов, ССРЭ-нин Курьерини кадык чок чорук комисси-яны даргазынын орадакчы Г. Е. Агеев, ССРЭ-нин Ми-нистрлер Чөвүлелинин кадык эргелекчи К. В. Бузаев олар кирди турар.

Камгалаанырга чогуур ду-даны допдоран чедер, тей-санын адырларын киржити-рер, балыкларын кижилерин амы-тып камгалаа адыр — мыллың эң чыгыла соруду сайлаган. Эргелекчү түзүлгө хемчегер дыйлап болган ам-лаа адырлар турар. Ич-тирлик болган, сөөкүлөк жока суурнуң бурткаларын чартып шак болган, кадык-ка таарышкы кижилерин өрттөп үшүп, оларнын ам-тыны эң эгезин турган.

Халат болган дүрөңи бо-дучуларына хамарыкка чымыл мезгелер бер-Халаттыг чымылдан болган сөөкүлөк адырларын күрү-нөң айыл чок чорук ко-митетини таргаш Алашор-токумун даргазынын ора-дакчы биле адыла чедер келгилер Оң сөөкүлөк түс черин ИКМ-нин, Балтир АССР-нин ИКМ-нин ажал-

дыктан, Камгалаанырны хей нуруду артылашыкка таарышкы. Оларны кодуу-да Уфага болгаш Челябин-скиде эчип турар, чымыл-а Куйбышевти болгаш Свердловскини эмнеге тир-герине чорукта. Чурттуң хей хоорайларга эки тура-чылар боттарынын ханын ка-мылдарга бүтүлгө адыр-жал чурар. Бүтүлгө адыр-гемотология эртен тег: эки тураларын дужааган та-

нык препараттар кылдыр бе-детке эгезин.

Москва. (СЭТА). Челя-бияск-Уфа арасының демп-орук уластурунга халаттыг онал-ондук болган дугайында мезе алынган сөөкүлөк баш-тайгы мундалары Совет Кы-зыл Крест камгалаанырга дузаны чедирип эгезин. Кам-галаанырга дуза чедер хемчегелери холбаштырып үлгүлөр оперативтук болуучу ССРЭ-нин Кызыл Крест бол-гаш Кызыл Чартык ай-тыр-талдарынын эвалелинин

күсөкүмү тургусканын күс-көмүң даргазынын орадакчы-ны А. Тюляган дымчылган. Илгиз шак Уфа хоорайына база тургустунган болгаш ажылал турар.

Халаттыг онал-ондукта та-варышкы камгалаа 500 ажыг кижини эмнеге чедер-лең чытырар, эмчеп ту-рарын ССРЭ-нин кадык кам-галаа министринин болган орадакчы И. Денисов СЭТА-нын корреспондентинге база

укук комиссияны келтирине-ри айыл-кадык таарышкы кижилерин ала-мелери, дор-гүл-тарелери болгаш чок кижилерине чурттакчылар уулу ажыг-човулар та-варышкан. Новосбирск — Ад-лер арасының поезидан биле бар чыккан кижилерин хей-кези Новосбирскке бериле-ри. Облста тургустунган

иң суура дымчалары билек тургускан.

Айыл-кадык таарышкы кижилерин дугайында чаа мезгелерин чарлап дым-чаларын база организастаап. Ол поезиде чоран кижилерин карды илгизиле болганын база кайы эмнеге чедерине чедер бериле-ри.

Новосбирскини болгаш ол облыстын хей-хей хоорай-суурларын чурттакчылар уулу ажыг-човулар та-варышкан. Новосбирск — Ад-лер арасының поезидан биле бар чыккан кижилерин хей-кези Новосбирскке бериле-ри. Облста тургустунган

укук комиссияны келтирине-ри айыл-кадык таарышкы кижилерин ала-мелери, дор-гүл-тарелери болгаш чок кижилерине чурттакчылар уулу ажыг-човулар та-варышкан. Новосбирск — Ад-лер арасының поезидан биле бар чыккан кижилерин хей-кези Новосбирскке бериле-ри. Облста тургустунган

иң суура дымчалары билек тургускан.

Съезд дугайында бодалдар

КАШ-ЛА ЧЫЛ МУРНУНДА БОЛЗА...

«Өдүрүкү киж-биле бир адыр болза, бир эес ому моон үдүрбөс болза, депүтүт маңдайым дужаа бериптер мен...»

«Президент алыя-жужаага бодушун адым кижирин саалаан түр мен...»

«Ленинниң бар чыгы — олу Ленинградга ордуштары болза. Оң өскө чымыл чы-гыларын иштат, бо чыгыны бада күсөтпейт. Москвага Мажаай кылган. А оң яны-арыны кырынга чымык са-ныкты өдүрүкү кылалат турган. Ленинниң чыгы Бу-гар Левитинге доржүдөр үс келген...»

«Өдүрүкү киж-биле бир адыр болза, бир эес ому моон үдүрбөс болза, депүтүт маңдайым дужаа бериптер мен...»

«Президент алыя-жужаага бодушун адым кижирин саалаан түр мен...»

«Ленинниң бар чыгы — олу Ленинградга ордуштары болза. Оң өскө чымыл чы-гыларын иштат, бо чыгыны бада күсөтпейт. Москвага Мажаай кылган. А оң яны-арыны кырынга чымык са-ныкты өдүрүкү кылалат турган. Ленинниң чыгы Бу-гар Левитинге доржүдөр үс келген...»

«Өдүрүкү киж-биле бир адыр болза, бир эес ому моон үдүрбөс болза, депүтүт маңдайым дужаа бериптер мен...»

«Президент алыя-жужаага бодушун адым кижирин саалаан түр мен...»

«Ленинниң бар чыгы — олу Ленинградга ордуштары болза. Оң өскө чымыл чы-гыларын иштат, бо чыгыны бада күсөтпейт. Москвага Мажаай кылган. А оң яны-арыны кырынга чымык са-ныкты өдүрүкү кылалат турган. Ленинниң чыгы Бу-гар Левитинге доржүдөр үс келген...»

«Өдүрүкү киж-биле бир адыр болза, бир эес ому моон үдүрбөс болза, депүтүт маңдайым дужаа бериптер мен...»

«Президент алыя-жужаага бодушун адым кижирин саалаан түр мен...»

«Ленинниң бар чыгы — олу Ленинградга ордуштары болза. Оң өскө чымыл чы-гыларын иштат, бо чыгыны бада күсөтпейт. Москвага Мажаай кылган. А оң яны-арыны кырынга чымык са-ныкты өдүрүкү кылалат турган. Ленинниң чыгы Бу-гар Левитинге доржүдөр үс келген...»

«Өдүрүкү киж-биле бир адыр болза, бир эес ому моон үдүрбөс болза, депүтүт маңдайым дужаа бериптер мен...»

«Президент алыя-жужаага бодушун адым кижирин саалаан түр мен...»

«Ленинниң бар чыгы — олу Ленинградга ордуштары болза. Оң өскө чымыл чы-гыларын иштат, бо чыгыны бада күсөтпейт. Москвага Мажаай кылган. А оң яны-арыны кырынга чымык са-ныкты өдүрүкү кылалат турган. Ленинниң чыгы Бу-гар Левитинге доржүдөр үс келген...»

«Өдүрүкү киж-биле бир адыр болза, бир эес ому моон үдүрбөс болза, депүтүт маңдайым дужаа бериптер мен...»

«Президент алыя-жужаага бодушун адым кижирин саалаан түр мен...»

«Ленинниң бар чыгы — олу Ленинградга ордуштары болза. Оң өскө чымыл чы-гыларын иштат, бо чыгыны бада күсөтпейт. Москвага Мажаай кылган. А оң яны-арыны кырынга чымык са-ныкты өдүрүкү кылалат турган. Ленинниң чыгы Бу-гар Левитинге доржүдөр үс келген...»

МАЛ ПРОДУКТУЛАРЫН КУРУНЕГЕ САДАРЫНЫҢ ЧАРТЫК ЧЫЛ ПЛАНЫНЫҢ КУУСЕЛДЕЗИ

(1989 ЧЫЛДЫН ИЮНЬ 1-ДЕ ЦЕНТНЕРГЕ)

Районнар	1	2	3	4	5	6
Бай-Тайга	2000	707	3400	1687	300	29
Мангыт-Тайга	300	406	600	439	150	2
Балык-Хемчик	5000	3306	7900	6619	260	264
Өтүр	1700	1178	1800	809	140	92
Сүт-Хай	3500	1907	7500	5686	270	134
Чөө-Хемчик	4500	2582	4700	1400	100	41
Улут-Хем	6100	4156	23100	16803	260	64
Талды	9200	8004	35000	29000	—	10
Иян-Хем	7200	5319	33400	25615	10	11
Төз	900	586	2100	1073	—	—
Кав-Хем	7100	4736	23500	16256	—	16
Тес-Хем	3700	1818	3600	2155	150	165
Эрван	4400	1790	2600	1953	220	47
Кызыл	18200	11791	16000	12512	40	41
Кызыл хоорай	300	1255	—	—	—	—
Республика	73000	52280	175000	131807	2000	903

Таймыр: 1—үч дужаар планы, 2—үчүстөкени, 3—сүт дужаар планы, 4—үчүстөкени, 5—үч дужаар планы, 6—күсөткени.

КУРЛАВЫРЛАР БАР, ОНУ ДОЛУ АЖЫГЛАДАР

СЭКП Барың-Хемчик райкомунун пленумундан

Пленумунун адырды СЭКП обкомунун секретары А. К. Кайзыр киргеш болган чүе чуугалаан СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленумунун иделетүү халыны адырды. СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленумунун иделетүү халыны адырды. СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленумунун иделетүү халыны адырды.

Пленумунун адырды СЭКП обкомунун секретары А. К. Кайзыр киргеш болган чүе чуугалаан СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленумунун иделетүү халыны адырды. СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленумунун иделетүү халыны адырды.

Пленумунун адырды СЭКП обкомунун секретары А. К. Кайзыр киргеш болган чүе чуугалаан СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленумунун иделетүү халыны адырды. СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленумунун иделетүү халыны адырды.

Пленумунун адырды СЭКП обкомунун секретары А. К. Кайзыр киргеш болган чүе чуугалаан СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленумунун иделетүү халыны адырды. СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленумунун иделетүү халыны адырды.

ЧҮСЧҮ - МАЛЧЫН ЗВЕНО



Таңыда «Коммунизмдин хересте» совхозтун хойжулары Дутуг-Кыс Дамбаева Монгуш бичке Кочай-оол Чамьянович Оюн олардын өбүлүсү ам 30 ажы чыл дургууда малчылар келген. Республиканын «Чүсчү-малчы» звенон кулаууну келтирүүнө бу кадарчылар керээ баугаар 98 хураганын алыр турган, ам 101-на камгалап алган. Кодамында 412 хойлуу. Бу малчыларга ийн уруу база огул дууалжым турар. ЧУРУКТА: Д. Д. Монгуш уруу Маршала Олар ОХЕМЧИКТИН фотогу.

МАКТАЛДЫГ МАЛЧЫН

«Шекпээр» совхозтук мал ажылымы тускай эртемчилердин совхозтук мурнак хойжуларын айтырып согураарыма, бир дугарында Лейтенант Солюнович Серен-Доржуу адылар. Казы-Кочаи чурттан ажылдап хорал болгон, бу хойжуу эки талымын мен. Алыс-ла мергежил механазатор совхозтук мурнакчы чолочамы-лаа чораван. Топтук-томаанын, болуудан чүе айтырбаска, беден чүе чуугалап хөөрөп чорбас, бир даям бугуштук кижжи. Мурнакчы хойжу ам кыптанга өткөшкө, Чер-Чарык та чагаай Серген. — Дуржуулар чолочамы болгон сен, суурдан улуу, кыяпач кадарчылар бергенчи оо? — деп, оон айтырдым. — Чолочамы беле кадарчымын ажылы дөмөй — тарым-салгалым. Хой-интигенин малды өстүрө, оон алыр продукцияны көндүрүп кадарчылар хамаарышп болгон. Кадарчылар шыдаар боор мен дөмөй ажылдап эгелээм мен. Ажылдагыым ам хөтүп берген, социализмг хүдээгелерим күдүсөп тур мен — деп, ол харымдап кагдым.

Шынап-ла, сөзүгү чылдары оон көктүктүлери керүүнү өткөргө, совхозта оон хай хураган, дүтүп ап турар кадарчы чок, Эрткен чымын бистин районга кыштагалашкы эд бер-

НЕГЕЛДЕЛЕРНИ КУҮСЕДИРГЕ...

«Чыраа-Бажы» совхозтук инспекцияны, профмуну Республиканын малчылар Надаммына киржир эрте дөш, социализмг чарыштын негелдери ажалдап кылган, ою мал ажылдакчыларына тааныштырган. Ол негелдери айтуу кадарчылар төртүр 100 шор малга оонаштыр 88, чоркуу эвес анай, хураганары камгалап ал, дүк планын бүрүн күрүскөч, малдык пилви баш саамы 98 хуудай эвоэстөй камгалап алдыр жүрүштү. Кыштагынын бүтүрүк септегенин малчыны бүтүрүк үзөк үзөк кылдыр дозар, оон кодан девискерин артылап аштаар, мында хамаар-

Эмчинин СҮМӨЗИ

Бо аарыг айымдыг ижин аарыгыларын бирөөсү. Оон колууда бичин уруулар аарып. Оон тарымчылары аарып эртен аманчар: ха, ван, хой, өшкү, асты, дагаа, өдүрөктөр баш кыскерлер болур. Малдык мал-маган кирген сүтү ичип, малды өткөнгөн чымын түбүлдүрүшкө, олардын төбүлдүрүшкө, мага-бузуга аарып калыптар. Ол малдын мага-бузуга, төбүлдүрүшкө таарбар болгонда, олар белек эгелээ, 25—30 гравус чымын өткү көндүр. Дууан чыг эгелээ 2.3 ай дургууда дургуу курттан чорур. Элеон улук кылдыр кескеш хаймын дурган эгелээ белек, ол бир шак болгонда ам узуктатты, нар. Чедир хаймындырбан малды дургуу эгелээ азы дагаа чургууларын чегененин сооюда, 3—24 шак эртенде, аарыгын баштайт дендектөр кестүп келер. Баш

САЛЬМОНЕЛЛЭЗ

аарымы, кустулар, эйт шандер, ижин аарып, шараланчак хан холугту чүлү кууду олтуртур. Чамдыкта грипптөөз мишак, боостта аарып, чө, дуртур, шак-шак чокталыр. Селенс — (хан хоранамышкы) шыпак шык үрүкчү иштетке эйт шандер, дендер, эйт-келсе кымын шивидиктер үтүп келтирээр. Мындагы таарылгаларга эчине чалдар апар. Эмчинин аарыгын шим тозаратканмын ааран ижин дурган сепилер. Аарык ижин эчине кавазы кемпер, ни чеме ажылдагы эгерер, чыг чуугалап бори чуугала. Санатар-ветеринардык тыналда эртен эгелээ, сүтү белек олардан белек эгелээ чымын чеме ажылдап олтур белек. Салыпал салым болуп эгелээ агылган пеллофон, парга шыжар, ону өске кемпер аймандал агы суугар. Чам белек эгелээ мурууна, аам оон союда, толдогын саяккан экилэр чүр. Ха, мындырдык болгон чыг эгелээ-

САЙЫЛГААННАР ЧАЙЫННАЛГАН

«Тывакоммунарговуд» Сүт-Хал уагачы тургуууна камгалап үр болбас. Бу хураган Александр Оларды узуркап электрик болуу Сүт-Хал районуну түштүк Индичилин малчыларын чымын, алыс оргылап, аарымын бажыларынга са-

ЧАЗАА ПАРЛАТТЫН МАЗА-ДАА МИНИСТРИНҞ ОРАЛАКЧЫЗЫНЫҞ ТАЙЫЛБЫРЫ

Кадимшип — эртеринесе байлак. Чер-черде мели-пана ажылдакчылары чолуу надыкымын, ажылгыр чорур, амдыралдын кады-чагай хевир дөш амдыларын чоруула турар. Ажыл-хересте бер-динген эки өчкөлөр, висине ажылдакчыларын дугайын согууларга бичип, өөрүк четтергенин-даа пас-лери турар чагаалар редикцияга база бо-ла келер. Кайла-ла ажал-херестерин чады-биле, бөгүнгү негелделерге дүштүр чорудар, азы биргээр чуугалаарга, эде тургустунар дөш кызылчп турар дээр бис. Бичанымге кадык камгалап албанында өл-бө өчкөлөргө коумдуан чагаалар редикцияга ховар эесе көр-дөр. Сөзүгү үзөк келтирэн ээон иаш хомулдага хамаарыштыр таймылбын кымын, оларга тодаргай харымн бжорин республиканын кадык камгалап мя-вистриян оралакчымы Оллас Курбаев ОНДАРДАН редикцияга эгелээ. Оон таймылбырларын моюн аманда пардымын.

Бармын-Хемчиктен Делгер-оол Бызанов Ооржакты огулу Херел Ооржактын аа-рымнын дугайында кадык камгалап министрствону моюн амандап тур. Бу таймыл-биле тускай хыналым кадык камгалап министрствону чоруткан. Оон түнөөн А.К.Довурактын уруглар эмгеленин коллективине чуугалаган. Ол хыналымдын түнөөн-биле А.К.Довурактын уруглар эмгеленин тускай дукаалды бижжээ. Мында чамык харымсага чок болгон эмч.

Шынап-Арыг тоораймын Дутуга куудуктуула, 26-гы бажында 15-ки кватирасында чурттан турар С.С.Сон-дан-оол 23 харым, А.С.Хор-оол деп хамаарымын эмгеленинге хамаарыштыр хомудан турган. Ону баалаа министр-ствон хынап. Оон чү илерээ, ил дөргө, Чаа-Халдуу бо-жуудуга салбырынга божаа-нын союда хал агышкымы болган-биле А.С.Хор-оол келтирэн. Ижин кезиш-кенин база кылга, чүгө дээр-ге иштинде хал төштүр турар болгон. Кезишкенин союда байдал улам баксырап, чүгө дөргө кезишкенин үзөкчө сыймын кемдеткен (дедик чөп тыпты келген).

Кезишкенин кылап турган, эмчилерин мергежилдин чамы-биле шак мында чүгө дөргө болдурган. Районда ка-дык камгаламда ажылдап турар эмгеленин бир чамдыктарымын мергежил хил-религ, ажылдага харымсага чөк деп чүе оон алден-дөр. Оларга хамаарыштыр хемчег амандаган. Ам ол аарыг кижин Москване, эртем шивиде институтунче өкитир эмпен септер-биле чуртукан бис. Чөөн-Хемчиктен Бажы-Аавактан Светлана Иргиттин хомудалынга хамаарыштыр чүгө чуугалап болур? 1988 чылдын ноябрь 12-ге болган таарылганын түдөлөөдө Лаза Хунай-ооловни Иргит эгелен.

Ол уруг моорон далаз аарыгды турган. Бу ууада ба-за-ла ол аарыг киргеш, өй-наанда эмч дууам көргөс-түмөзүндө чок аларган. Бажы-Алаан сууруну эмчи-лерини кичөөгө чок, са-гыш-чогангыр эвес чорутуу-лук болгон. Бу таарыл-гыны келээ Советке сайга-рып чуугалаган. 17 харым урутга өй-наанда эмч дууам көргүскөн болза, дург артар туганын чалавас. Бу таарылга чүе көргү-түп турар дөргө фельдшер-акusher пунктуларын эмч-нелге ажилдакчылар берге таарылталарга эмч дууам

Чедирерин хандыр болавас, э-не дурган хедирерин тоом-чага албай баргылардыр. Институттиг статус дөш өске-даа э-не дурган дуга чедире таарылталарга эмч дууам чедирерини талаш-биле фельдшер-акusher пунктуларын фельдшер-де-биле республиканын кадык камгалап министрствону се-минари эртерер.

РЕДАКЦИЯДАН: Эмчилерин эртенге болгон хомудал-ларга министртин оралакчы-мын таймылбыр редикция-мын чарлар алган. Моон сонга-лаа ову практикчалар. Редик-циялар чоруткан чамык хому-далдар харымса саалаз тур-гар таарылгалар база бар. Мөңгү-Тайганын «Мөгө-Бу-ру» совхозтун малчыны, беш уругуну нези Марта Кара-Сай ыркы-улак чөдө чурттан турар болгон, аадына бө-жүгү утукта таарылган. Оон уржу-биле эмчлер нешид болгон союдагы болдотенин саалактык.

Малчынын хомудалы сай-гарган, редикцияга харымса бөриг оо районга кол эм-чине чоруткан түбүжө, оон харымын ай ажыр саалактык.

ДАҢЗЫ БАРЫМДАЛААР АПААР

Таңыда СССР-ниң 50 чымы аттыг совхозтун Алаан сүт-бөрон ферманынын саямчы Г. Б. Оюндан редикция чагаа алган. Ол чагаамында маганниг бараннар эсере, бистерин ажылдап турган үеисте уауза садмтар. Бичангыш бараннар бисе артыпай баргылаар. Черде ичинш ховар бараннар таарышпай турарымы конугу таа, рывча чок. Бараннарны садмларынмы бир азы арганмы кылдыр дууалап көрүнд деп, ол далаз бижжээ. Оон далаз сайгырып көрү-биле Тыва республиканың баштаар чер-ин дарганин редикция чоруткан турган.

В. А. Гольцов, недөө Совет турар. Ол комиссияда орус чоромуну дараам П. Е. Усков база кооператорларын контроль комиссиянынын кел-тирүүнө киржалгезиг саям-чыларга хурап эртерген. Ху-рада сайгырылган адырга, саямчы Г. Б. Оюндун хому-далы бажыктынмаан. Кел-ген бараннарны ижин оочур барымдалды садм келген. Бараннар пелдере, ону ча-гаа кооператорларын кон-троль комиссиянынын кел-тирүүнө доктавал киржи

Маганнини ажылда та-мдык четпестер бар. Ол ма-ганнин чүгө саямчыларга эсөт, ол девискерин бүтү чуртукчаларыга таарыштыр туткан. Ижин болгонда саям-чыларга чыдаа херегалдыг бараннарны саада, проф-везиде комитети оларын дадамын тургусту, оон ба-рымдалан садмны шивиде-лерин оон колго алыр. Шак ичинш садмларын садм-чыга база дынвалган.

ДУЗА ЧЕДИРЕРИН ЭКИЖИДЕРИ - БИЛЕ

«Надыл кыраан, чааскаан чурттан артка болгон ива-лид кижилерге бүгү талаан-дык чедирерин экижидер та-лаан-биле деп айтырдым семнар-хурап Кызылга болуп эртен. Хурады Тыва АССР-нин Министр Човулинин Дарганин бир оралакчы К. А. Маспик-оол эртер-ген.

«Шекпээр», «Алаан-Маадир» совхозтарда мал ажылынга үр үзөк ажылдап чоран пел-сонерлер бажы-биле хан-дыртымаан, соок эгерде чурттан турар. Чоокку үзөк Шагаан-Арыг хоорайга кыргыштар бажымын турарын көргөн. Районга төптөргө дөрт ала ишти чурттар бажымын кыргыштар, иваидер чурттар кылдыр керип кылды.

МАЛЧЫННАРДАН КАМААРЖЫ

Өлөң хойжу бригаданын Кым-оол Ооржактын кыш-талыга «Сүт-Хал» совхозтун малчыларын сүдү богу эртен. Аман 1989 чылдын эртен өлөрүнүн түндүгү, хой кыргыштан, чуула-ды, хайтагалашкы, мал чег-мийлди белеткен дөш иш-тап моон сонгааргы чыуаа ажылдарын дугайын чууга-лашкан.

РФСР-ниң девискеринде үр айтырып талаан-биле бай-далан Кааура коорайга болгон хурада чуугалашкан. Аман «Сүт-Хал» совхозунун деп 1989, 1995 чылдарга ичинш чорурар ажылдарын хаара туткан тускай программанын ажылдап тургускан. Надыл кыраан, чааскаан чурттан артка болгон иваиде кижилер-биле ажил Уваисовск областа бедик денделде тур-густуган.

«Надыл кыраан, чааскаан артка, иваиде кижилерге Тыванын девискеринде 2 тускай Интернетти туткан. А бажынынарда чурттан турар кижилерге бүгү тала-нык дууам чедирер-биле чөкөй килдисти тургускан. Кымыл хоорайга чааскаан чурттан артка, дуза негетин-лип турар 109 киж бар. Ду-за негетинип турар шунту иваиделерге күсүмкарлар социял хандырылга килдисте-ринин, пенсионерлерин

Совхозтун 4 бригаданын төртүр 6339 хой бар, оларын 5316 хураганын камгалап ал-ган. Малды эки ажал, өлөң хойлуу турган, төртүр 100 хой-дан 85 хураганын камгалап алыр дөш хүдээгеленин совхозтун кадарчылары күсүсөп боолурунү аргалы бар.

«Бистин республикада бо та-лаан-биле чоруттуган толар-гай ажылдар-биле Тыва АССР-нин социял хандырылга министри С. Л. Киров хура-лын киржикчилерин тааныш-тыган. Ол болуучу дөштү чууга-лымы бо хүндере пенсия талаан-биле хойлууну теле-

«Шекпээр», «Алаан-Маадир» совхозтарда мал ажылынга үр үзөк ажылдап чоран пел-сонерлер бажы-биле хан-дыртымаан, соок эгерде чурттан турар. Чоокку үзөк Шагаан-Арыг хоорайга кыргыштар бажымын турарын көргөн. Районга төптөргө дөрт ала ишти чурттар бажымын кыргыштар, иваидер чурттар кылдыр керип кылды.

Чекеткиг бригаданы төртүр 3037 хойлан 2516 хураганын, «Сүт-Хал» — 1750 хойлан 1473, а өлөң бригаданы 1552-ден 1327 хураганын дорукту-руп турар.

Хой ажылын хөгжүдеринин программасы СҮТ-ХӨЛЧҮЛӨР СҮМӨЛӨШКӨН

Сүт-Хал районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.

«Сүт-Хал» районуну экономикада хой чария шор мал ажылы ээлеп турар. Малды ажал, азыраарынын талаан-биле мыда баулуугу мастерлер бар. Бичала-лаа 100 хой, өп-күдөн 100 болгон оон-даа хой хураган, анай ай турарларын саям 1986-1989 чылдарда 17, дөй 1 чедир кызырдыган.



ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун,
Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш
Министрлер Чөвүлелинин
органы

1989 ч.
июнь
14
среда
№ 139 (14039)
1925 чылда
үндүрүлгөсү.
Өртүз 3 кап.

Делегейниң улустарына ССРЭ-ниң улус депутаттарының Съездиниң КЫЙГЫРЫ

Бистин социалисттик ишти-
девиацияны бүгү таламгы де-
мократтык чарыкчаларыны
эрге-хообай үндүрүшүн ачык-
чарык чорутуу байданын
тургузар дээш бистер, ССРЭ-
нин улус депутаттары, боду-
аустун бирин Съездине
чыгалам бис. Хөй милдөө
совет улустун бүрү эргелг
төлдөрү болганымыста, бис-
тер төгүвүз биске оонал ту-
рар харысагалар эки баян
турар бис. Бистин Тывоон
чуртувустун мурунда амыг
үдө тургустунан айтым-
ларын ханы мелеер билди,
оон амидарының бүгү тала-
мгы үндүрүш-биле эде тургу-
арылган өскө орук чок дээр-
ань бөрүмдөөлү турар бис.
Бо орукту бодомчалык-биле,
бизимиз-биле тиле алган бис,
ичнашган ол оруктан үнөс
бис.

Эде тургустуушкуну бүгү
делегей чурумун демократы-
дарыны күтөтүп орап күжү-
нүз бир кезин, кижя төреге-
теиния кырында диргелг
үлүз айтырылганын шилтир-
лээрине Совет Эвиеленин
салымшыкны кылдыр көрүп
турар бис. Олар шупту бот-
боттары-биле харылдашкан бо-
луп, аймыкты бижып доц
кылдыр дүшүнгөн. Ону че-
жип болур болгаш чечер
ужурут-даа, а алаа делегей
пентилдежиптеини даярг ар-
тып калырыга салымшык
кылдыр оон каттышкан күжө-
пийкинери эргежок болуп
турар.

Бистин долгандыр турар де-
легей бистин хамаарылга-
нымы эде тургустуушкуну
принципалдыг биде делегей
өскөртүп турар. Амыг үдө де-
легейге ачык сепкил-биле
көрүп турар бис, кижя төре-
гетенин амырларын болгаш
моу-шыварын — ан чүгүдө
оршид деп санаар бүгү кижя-
лар-биле казы ажылаарына
белең, олар бот-боттарына
илежер дээрине бүдүрээр
бис.

Амыг шапкын өскөрдүп ту-
рар делегейге эрге чурум бол-
гаш оола чалгыс аай хеп-
беле чурттан болаас. Өскө-
рдүп эрге-ажыктарын тоомчага
алайын тура, бодурун аймык
чок чоруну бижылаарына
болгаш чагаай чоруну халы-
гарына илгезин херо чок.
Делегей харылдаарын шло-
логуч даянымын шөлү бол-
дур чорукту ачык чок.
Делегей экономикаын боо-
челекти элдере бүдүрери-биле
хооруларды болгаш кижянин
чурттан турар ораан камга-
лары дээш сагып салымш-
кыны тоомчага аламын кем-
лит херек. Капыл-даа моон-

Бистин кичээгейиштин
төүндө — өөрүшкүдү болгаш
ичнараалдыг, сагып салым
чорукту чүдүрелер болгаш
идеология кижя кирип турар.
Чон эрге-ажыктарында,
хоступ кижянин чүдүрелерин-
ден болгаш эргелеринден ор-
тук өскө моу-шывар аруу
социалисттик пентилде чок
болгаш турбас-даа дээрине
илгезер бис.

Бистин чуртувустун
аймык чок чоруну, хамыктың
мурунда делегей харылда-
арын демократизация-
нын, демократизациянын чор-
дуганын бүгү-пентин бол-
гаш деңгээлдерин чок чоруну
политиктик чепсек-херексел-
дер, КИО-нун аталдарына
болгаш аргаларына дайымын
кандырып.

— боо-челекти дүжүрери-
не болгаш күрүлелерин кам-
галда күчүзү угаал-сарыла-
ды чечер дээш кылганын
га чедир кымырыныча угла-
нган чүгүлдежиптирлерин
түптөлгөсү адролуп чепсек
уруткатынган турар ужурат;
— капыл-бир политиктик,
экономикаг азы өскө-даа со-

руктарыны чедип алыры дээш
күш ажыдаар болгаш күш
дөгөр чоруктары бодурус;
— делегей айтырылганын
шилтирээрине, чоруде-
лерин чарыкчаларының
кара чалгыс арганы уду ту-
жушкуну эвес, а эрге-ажак-
таоны балансылап тугускан
дүжүрүлгөлөр болгаш чүгү-
лажымшыктар болур ужур-
ат;
— совет экономика делегей
ажык-агылыга бот-боттары-
на амыкты болгаш дең эрел-
диг үндүрине боттуу-биле
кирер, күш-ажымды амыг үдө
делегей хувадаларыны, эртем
болгаш техникаг солчуу-
шкуну, салымтык чурумун
тургустуушкуну болгаш сагы-
мын илгектей киржир.
Күрүсө эрге-чарыкчалык
дээди органы болур бистин
Съездине мынчаар делегей
тур: Совет Эвиелди болуш
лаштыкы политиканын бо
принциптери шилтир салым
борулгалыг. Бистин даштыкы
политиктиг стратегиясы ан-
даа база моол сонгаар-даа
ылдыг болур. Совет Эвиел-
дин ачык болгаш шычы
туржуу база делегей арга-
ларына эде тургустуушкуну
ылдыг болур. Совет улустун
шилди алганы ылдыг.
Илеалар болгаш кижя-
лар, культура болгаш угаал-
бола эртинелерин солчу-
руп, харылдаарыны бү-
гү тала-биле хөгжү-
дөрүнө, бүгү деңгээлде
болгаш бүгү эмирлерге чүгү-
лажымшыктыгак. Чон ги-
рыга тайбыны камгалда ар-
тырар дээш бүгү кижя төре-
гетенин чепсек-херекселери
болгаш депилтең дээш ка-
мымыла-даа ачыктыр арга-
лары казы дилгелерге бол-
гаш тышкы делегейниң
улустарын, делегейниң хөй-
пентилге кыйгырып тур бис.



МОСКВА. ССРЭ-ниң улус депутаттарының бирин Съездининиң уези.
ЧУРУКТА: Тываның делегациясы хурал залында. В. ХРИСТОФОРОВТҮН фотогу. (СЭТА).

ССРЭ-ниң Конституция хайгааралының дугайында ССРЭ-ниң хоойлу төлевилелин белеткээр талазы-биле КОМИССИЯ

Анаев Аскар — ССРЭ-ниң
улус депутаты. Кыргыс ССР-
нин Эртемдер академиясының
оралакты президенти.
Алексеев Сергей Сергеевич —
ССРЭ-ниң улус депутаты.
ССРЭ-ниң Эртемдер академия-
сының корреспондент-кандидаты,
ССРЭ-ниң Эртемдер академиясының
Урал сабырының философия болгаш эрге-
хоойлу институтунун директору,
Свердловск хоорай.
Бадамын Валерий Геор-
гиевич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Армян ССР-нин Күрү-
нениң аймык чок чорук ком-
плетинин даргазы.
Бунячиде Телпиз Павлович —
ССРЭ-ниң улус депутаты.
Грушевский Валерий Геор-
гиевич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Украинаның Компар-
тиясының Одесса обкомунун
бюро секретары.
Кудрявцев Владимир Нико-
лаевич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. ССРЭ-ниң Эртемдер
академиясының оралакты пре-

зиденти.
Негматуллин Сайит Хай-
булович — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Ташкент ССР-нин Эр-
темдер академиясының прези-
денти.
Овсепьянцев Олег Федорович —
ССРЭ-ниң улус депутаты.
Туркмен ССР-нин Эртемдер
академиясының президенти.
Павлов Александр Сергее-
вич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. ССРЭ-ниң Тыва депу-
таты. СЭКП Тываның Күрү-
сө эрге-хоойлу кыздарының эр-
делекчиси.
Калмыков Юрий Хамзатович —
ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Саратовтун Д. И. Кур-
ский атыг урпактыг инсти-
тутунун кафедрасы эрделекчиси.
Керимов Джамгар Ади Аб-
басович — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. СЭКП ТК-ның ча-
пында Институт эртемдер
академиясының кафедрасы эр-
делекчиси.
Кривонос Георгий Корне-
евич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Украинаның Компар-
тиясының Одесса обкомунун
бюро секретары.
Кудрявцев Владимир Нико-
лаевич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. ССРЭ-ниң Эртемдер
академиясының оралакты пре-

зиденти.
Негматуллин Сайит Хай-
булович — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Ташкент ССР-нин Эр-
темдер академиясының прези-
денти.
Овсепьянцев Олег Федорович —
ССРЭ-ниң улус депутаты.
Туркмен ССР-нин Эртемдер
академиясының президенти.
Павлов Александр Сергее-
вич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. ССРЭ-ниң Тыва депу-
таты. СЭКП Тываның Күрү-
сө эрге-хоойлу кыздарының эр-
делекчиси.
Калмыков Юрий Хамзатович —
ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Саратовтун Д. И. Кур-
ский атыг урпактыг инсти-
тутунун кафедрасы эрделекчиси.
Керимов Джамгар Ади Аб-
басович — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. СЭКП ТК-ның ча-
пында Институт эртемдер
академиясының кафедрасы эр-
делекчиси.
Кривонос Георгий Корне-
евич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Украинаның Компар-
тиясының Одесса обкомунун
бюро секретары.
Кудрявцев Владимир Нико-
лаевич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. ССРЭ-ниң Эртемдер
академиясының оралакты пре-

зиденти.
Негматуллин Сайит Хай-
булович — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Ташкент ССР-нин Эр-
темдер академиясының прези-
денти.
Овсепьянцев Олег Федорович —
ССРЭ-ниң улус депутаты.
Туркмен ССР-нин Эртемдер
академиясының президенти.
Павлов Александр Сергее-
вич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. ССРЭ-ниң Тыва депу-
таты. СЭКП Тываның Күрү-
сө эрге-хоойлу кыздарының эр-
делекчиси.
Калмыков Юрий Хамзатович —
ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Саратовтун Д. И. Кур-
ский атыг урпактыг инсти-
тутунун кафедрасы эрделекчиси.
Керимов Джамгар Ади Аб-
басович — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. СЭКП ТК-ның ча-
пында Институт эртемдер
академиясының кафедрасы эр-
делекчиси.
Кривонос Георгий Корне-
евич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. Украинаның Компар-
тиясының Одесса обкомунун
бюро секретары.
Кудрявцев Владимир Нико-
лаевич — ССРЭ-ниң улус депу-
таты. ССРЭ-ниң Эртемдер
академиясының оралакты пре-

НИИТИ ЕВРОПА БАЖЫҢЫНЫҢ ИДЕЯСЫН БОТТАНДЫРАР

БОНИН, июнь 12. (СЭТА-нын
тускай корр.). СЭКП ТК-нин
Чингине секретары, ССРЭ-нин
Дээди Совединин Даргазы
М. С. Горбачев Федералдык
президент Р. фон Вайцеккер-
нин чалааны-биле, Германия-
нын Федеративтик Республи-
касында ол хун элбанын аян-
чорун кылды чед берген.

Оон-биле кады миза СЭКП
ТК-нин Политбюро кеңешчиси,
ССРЭ-нин даштыкы херектер
министри Э. А. Шеварднадзе,
СЭКП ТК-нин Политбюро ке-
ңешчиси, СЭКП ТК-нин секре-
тары А. Н. Яковлев, ССРЭ-
нин Министрлер Чөвүлелинин
Даргазынын оралакчысы И. С.
Силаев чед берген.

Тус черини-биле 11 шак 15
минута. Ужудушкуну шөү-
нүн кырынга Люфтвандиниң
халыкчыларына үздүрген
Ил-62 совет лайнер көстүп
келген. Самолет көрүп
каш ССРЭ-нин болгаш Гер-
маниянын Федеративтик Ре-
спубликасынын күрүне туура-
ры-биле шимчегинен. Бонн
шөүндө аскандулар дээр
эвлопорттун бускай дээр
М. С. Горбачев биле Р. М.
Горбачева самолеттан үнүп
келген. Самолеттан дүжүп
билар чада чалгыга федерал-
дык капилерин оралакчысы,
Германиянын Федеративтик
Республикасынын даштыкы хер-
ектер министри Г.-Д. Геншер
калай-биле база өскө-даа ал-
бан килжеле совет узуртук-
туз болгаш оон казымын
байдыр келген. Уткуп аң тур-
гандарын азымын ССРЭ-нин
Германиянын Федеративтик
Республикасында элчини Ю. А.
Кликинский, Германиянын Фе-
деративтик Республикасынын
ССРЭ-де элчини А. Майер-
Лампарт турган.

М. С. Горбачев болгаш оон
үдөп чорук килжир Бонн
районда Баз-Готесбергте со-
вет элчини чедире чорупкан.
Аян-чорукту үеинде дашты-
кычыл келишимди анык ту-
рап. Орук дүрүзг автомаш-
наларын мотоциклеттер үдөп
чарган.

М. С. Горбачев болгаш оон
үдөп чорук килжир Бонн
районда Баз-Готесбергте со-
вет элчини чедире чорупкан.
Аян-чорукту үеинде дашты-
кычыл келишимди анык ту-
рап. Орук дүрүзг автомаш-
наларын мотоциклеттер үдөп
чарган.

М. С. Горбачев болгаш оон
үдөп чорук килжир Бонн
районда Баз-Готесбергте со-
вет элчини чедире чорупкан.
Аян-чорукту үеинде дашты-
кычыл келишимди анык ту-
рап. Орук дүрүзг автомаш-
наларын мотоциклеттер үдөп
чарган.

М. С. Горбачев болгаш оон
үдөп чорук килжир Бонн
районда Баз-Готесбергте со-
вет элчини чедире чорупкан.
Аян-чорукту үеинде дашты-
кычыл келишимди анык ту-
рап. Орук дүрүзг автомаш-
наларын мотоциклеттер үдөп
чарган.

М. С. Горбачев болгаш оон
үдөп чорук килжир Бонн
районда Баз-Готесбергте со-
вет элчини чедире чорупкан.
Аян-чорукту үеинде дашты-
кычыл келишимди анык ту-
рап. Орук дүрүзг автомаш-
наларын мотоциклеттер үдөп
чарган.

Наадымга уткуштур КОЛЛЕГИЯГА ЧУГААЛАШКАН ЧҮҮ БОЛУРУЛ?

Тыва АССР-нин Агроолетпур-
ктеркомунун коллегиясынын
эргелгиде урунган маалы
кыштагалашканын чалга-
лашканын илгектериниң база
бо чалым кыргыздын
органназыг эртинеринин
талазы-биле айтырылганын
чуулашканын арделекчи
килдиниң эргелекчиси
Б. Балчир бо ажылар-биле
хобашкан хемчегелер толар-
гы доктаган.

Амыг үдө республиканың
бүгү-ле районнарында малазын
чугулашканын эгелгез.
Оон бетинде тайгаларга үер
маалы козыныры аныгал,
кажылары-серилери, тур-
талга бажыкларыны база өл-
дерин септеп дерип турар.
Оон ангыда кыргызда пук-
туларын, мал чүр черлерин
белеткеп турар. Чамзык ажыл-

агыларда кыргызда эгелгез.
Дүктү шынарын экиндери-
биле класстачыларыны база
бонитровка кызыр килжир-
лик семинарыны аона айы-
биле эртергедээ.
Никитин-биле кыштагалаш-
кы чүгөр эргелкени мал
продуктарынын бүдүрерин
көжүлдү. Чимээ, сүт садыры
1919 тоннага, элтин барык
1000 тонна көжүлдү.
Бо челиштеринин бир ачымы
болса, өр-бүс база арена
керүүлери шилгеткени, чө-
чү түнөл дээш амын
ачым чугулаш турар.
Мындам чогумчалыг чү-
дө-биле кады мал ажымын
шылгы чепселерин болуш
коллегияга демселгез. Ник-
итинде секторунда эш бүдүр-
гөрү 6,2 жүз, сүтүтү — 87 тон-
на кызырыган. Ол ышкаш

чурга алыры база эвлеккел.
Сүт бүдүреринин талазы-
биле сочарышка Тес-
Хем, Эрзин, Тамды, Сүт-Хөл
районнарында «Улук-Хан»,
«УТКА» 25 чымы, «Өкө-
«Саян», «Тилгелес», «Демчи-
ны орук» база С. Тока, ССРЭ-
нин 50 чымы аттыг совхозтар
хожулап турар.
Малды чалгаларга көжү-
рерде база чалгы үдөс, кы-
ргызда кампаныяда орга-
низас ажыл-агый болгаш ө-
териналды хемчегелери бу-
руну-биле ал, малчыларыны
Наадымга челишкенин ужу-
ражыры-биле бүгү-ле чү-
дө-биле кады мал ажымын
шылгы чепселерин Б. Балчир биле
И. Болкочула Агроолетпур-
ктеркомунун коллегияга дав-
кан.
Николай ВАЙКОВ.

МАГАДЫЛАЛ ТЫПТЫР

Ажымын бүдүрүкчүлүг
бедир, малдан көр продуктуну
амыр дээш Улук-Хем
районда «Илбиргал» совхозтун
Чаа-Хөл сүт-бараан ферма-
зын коллегияга 1989 чылдын
5 аяларында күженишкенин
айтылаа. Ол үеиня иш-
тинде 445 тонна сүт бүдүр-
үшкени турган. Оун амыр
дүжүгекел. Күрүсө сүт сады-
рынын плавини 412 тоннага
чедирген. Ферманын саанчы-
ларынын хөй челин плавини
опалдарып ажыр күжүгекел.
Эн хөй сүтүтү Арпыла Нала-
тай, Самба Чудван, Галина
Гурнай, Байдала Окур сөөп
алганын Ферманын коллек-
тивнерине илек каларчыны
плавини уагт уагу база бар
Оларын өнөткел Чаштыг Ко-
пуш, Седип-ооа Түштүк би-
лиг удуруп турар.
Күш-ажымды чедипти-
нерин коллегияга чаала
ап турар аялгангынын үн-
денин-ферманын каларчыны
биле болгаш саанчыларыны
1988 чылдан гелеп коллек-
тивтер керээ-биле ажылдап
кырышканы. Ажыа телеви-
коллективти шупту кеңеш-
челерин амынны түнелгез.
Ден тамаарын чүс болгаш
да, кижя бурлууну ажылдыг
харысагалы безен күп-
ажымды чурму бажыккан.
Ферманын ажылдыг бур-
лар шимчээлини бар-да
болса, чамзык чугула эл-
чигилер эрн черинде арты-
нап, Чижээлээрге, В. Сарба-
кай, Н. Очуржак, Н. Олуда
дээш алы саанчы плавини
опалдарып күжүгекел,
Фермага 30 бааза өлгөс, 20

амыр дээш Улук-Хем
районда «Илбиргал» совхозтун
Чаа-Хөл сүт-бараан ферма-
зын коллегияга 1989 чылдын
5 аяларында күженишкенин
айтылаа. Ол үеиня иш-
тинде 445 тонна сүт бүдүр-
үшкени турган. Оун амыр
дүжүгекел. Күрүсө сүт сады-
рынын плавини 412 тоннага
чедирген. Ферманын саанчы-
ларынын хөй челин плавини
опалдарып ажыр күжүгекел.
Эн хөй сүтүтү Арпыла Нала-
тай, Самба Чудван, Галина
Гурнай, Байдала Окур сөөп
алганын Ферманын коллек-
тивнерине илек каларчыны
плавини уагт уагу база бар
Оларын өнөткел Чаштыг Ко-
пуш, Седип-ооа Түштүк би-
лиг удуруп турар.
Күш-ажымды чедипти-
нерин коллегияга чаала
ап турар аялгангынын үн-
денин-ферманын каларчыны
биле болгаш саанчыларыны
1988 чылдан гелеп коллек-
тивтер керээ-биле ажылдап
кырышканы. Ажыа телеви-
коллективти шупту кеңеш-
челерин амынны түнелгез.
Ден тамаарын чүс болгаш
да, кижя бурлууну ажылдыг
харысагалы безен күп-
ажымды чурму бажыккан.
Ферманын ажылдыг бур-
лар шимчээлини бар-да
болса, чамзык чугула эл-
чигилер эрн черинде арты-
нап, Чижээлээрге, В. Сарба-
кай, Н. Очуржак, Н. Олуда
дээш алы саанчы плавини
опалдарып күжүгекел,
Фермага 30 бааза өлгөс, 20

амыр дээш Улук-Хем
районда «Илбиргал» совхозтун
Чаа-Хөл сүт-бараан ферма-
зын коллегияга 1989 чылдын
5 аяларында күженишкенин
айтылаа. Ол үеиня иш-
тинде 445 тонна сүт бүдүр-
үшкени турган. Оун амыр
дүжүгекел. Күрүсө сүт сады-
рынын плавини 412 тоннага
чедирген. Ферманын саанчы-
ларынын хөй челин плавини
опалдарып ажыр күжүгекел.
Эн хөй сүтүтү Арпыла Нала-
тай, Самба Чудван, Галина
Гурнай, Байдала Окур сөөп
алганын Ферманын коллек-
тивнерине илек каларчыны
плавини уагт уагу база бар
Оларын өнөткел Чаштыг Ко-
пуш, Седип-ооа Түштүк би-
лиг удуруп турар.
Күш-ажымды чедипти-
нерин коллегияга чаала
ап турар аялгангынын үн-
денин-ферманын каларчыны
биле болгаш саанчыларыны
1988 чылдан гелеп коллек-
тивтер керээ-биле ажылдап
кырышканы. Ажыа телеви-
коллективти шупту кеңеш-
челерин амынны түнелгез.
Ден тамаарын чүс болгаш
да, кижя бурлууну ажылдыг
харысагалы безен күп-
ажымды чурму бажыккан.
Ферманын ажылдыг бур-
лар шимчээлини бар-да
болса, чамзык чугула эл-
чигилер эрн черинде арты-
нап, Чижээлээрге, В. Сарба-
кай, Н. Очуржак, Н. Олуда
дээш алы саанчы плавини
опалдарып күжүгекел,
Фермага 30 бааза өлгөс, 20

амыр дээш Улук-Хем
районда «Илбиргал» совхозтун
Чаа-Хөл сүт-бараан ферма-
зын коллегияга 1989 чылдын
5 аяларында күженишкенин
айтылаа. Ол үеиня иш-
тинде 445 тонна сүт бүдүр-
үшкени турган. Оун амыр
дүжүгекел. Күрүсө сүт сады-
рынын плавини 412 тоннага
чедирген. Ферманын саанчы-
ларынын хөй челин плавини
опалдарып ажыр күжүгекел.
Эн хөй сүтүтү Арпыла Нала-
тай, Самба Чудван, Галина
Гурнай, Байдала Окур сөөп
алганын Ферманын коллек-
тивнерине илек каларчыны
плавини уагт уагу база бар
Оларын өнөткел Чаштыг Ко-
пуш, Седип-ооа Түштүк би-
лиг удуруп турар.
Күш-ажымды чедипти-
нерин коллегияга чаала
ап турар аялгангынын үн-
денин-ферманын каларчыны
биле болгаш саанчыларыны
1988 чылдан гелеп коллек-
тивтер керээ-биле ажылдап
кырышканы. Ажыа телеви-
коллективти шупту кеңеш-
челерин амынны түнелгез.
Ден тамаарын чүс болгаш
да, кижя бурлууну ажылдыг
харысагалы безен күп-
ажымды чурму бажыккан.
Ферманын ажылдыг бур-
лар шимчээлини бар-да
болса, чамзык чугула эл-
чигилер эрн черинде арты-
нап, Чижээлээрге, В. Сарба-
кай, Н. Очуржак, Н. Олуда
дээш алы саанчы плавини
опалдарып күжүгекел,
Фермага 30 бааза өлгөс, 20

М. С. Горбачев болгаш оон
үдөп чорук килжир Бонн
районда Баз-Готесбергте со-
вет элчини чедире чорупкан.
Аян-чорукту үеинде дашты-
кычыл келишимди анык ту-
рап. Орук дүрүзг автомаш-
наларын мотоциклеттер үдөп
чарган.

М. С. Горбачев болгаш оон
үдөп чорук килжир Бонн
районда Баз-Готесбергте со-
вет элчини чедире чорупкан.
Аян-чорукту үеинде дашты-
кычыл келишимди анык ту-
рап. Орук дүрүзг автомаш-
наларын мотоциклеттер үдөп
чарган.

М. С. Горбачев болгаш оон
үдөп чорук килжир Бонн
районда Баз-Готесбергте со-
вет элчини чедире чорупкан.
Аян-чорукту үеинде дашты-
кычыл келишимди анык ту-
рап. Орук дүрүзг автомаш-
наларын мотоциклеттер үдөп
чарган.

М. С. Горбачев болгаш оон
үдөп чорук килжир Бонн
районда Баз-Готесбергте со-
вет элчини чедире чорупкан.
Аян-чорукту үеинде дашты-
кычыл келишимди анык ту-
рап. Орук дүрүзг автомаш-
наларын мотоциклеттер үдөп
чарган.

Ажымын бүдүрүкчүлүг
бедир, малдан көр продуктуну
амыр дээш Улук-Хем
районда «Илбиргал» совхозтун
Чаа-Хөл сүт-бараан ферма-
зын коллегияга 1989 чылдын
5 аяларында күженишкенин
айтылаа. Ол үеиня иш-
тинде 445 тонна сүт бүдүр-
үшкени турган. Оун амыр
дүжүгекел. Күрүсө сүт сады-
рынын плавини 412 тоннага
чедирген. Ферманын саанчы-
ларынын хөй челин плавини
опалдарып ажыр күжүгекел.
Эн хөй сүтүтү Арпыла Нала-
тай, Самба Чудван, Галина
Гурнай, Байдала Окур сөөп
алганын Ферманын коллек-
тивнерине илек каларчыны
плавини уагт уагу база бар
Оларын өнөткел Чаштыг Ко-
пуш, Седип-ооа Түштүк би-
лиг удуруп турар.
Күш-ажымды чедипти-
нерин коллегияга чаала
ап турар аялгангынын үн-
денин-ферманын каларчыны
биле болгаш саанчыларыны
1988 чылдан гелеп коллек-
тивтер керээ-биле ажылдап
кырышканы. Ажыа телеви-
коллективти шупту кеңеш-

ЭМЧИЛЕР

Чаданга ийи... Чаданга ийи... Чаданга ийи...



Эмчи Нина Александровна... Эмчи Нина Александровна...



ӨӨРҮШКҮМ КЫЗЫГААР ЧОК

Беш үчүгүчө мези мен... Өөрүшкүм кызыгаар чок...

Мендерлеринен ап тур мен... Өөрүшкүм кызыгаар чок...

Бо бугу черлерин эрип, келин... Өөрүшкүм кызыгаар чок...

Култура ажилдакчыларының спартакиадазы БЕЛЕТКЕЛ КОШКАК БОЛГАН

Чайгы дорик хивилинде бузут... Култура ажилдакчыларының спартакиадазы...

ра министрствонун төзөм, чогаалы М. Б. Кенни-Лонсан... Култура ажилдакчыларының спартакиадазы...

Ташкент таймабырлаанын, шиктектелеринд ролю шуу... Култура ажилдакчыларының спартакиадазы...

Тыва АССР-ниң Култура министрствонун харысалгалыг... Култура ажилдакчыларының спартакиадазы...



Зоя МОНГУШ

«СИБИРЬНИҢ ЧЕЧЕН ЧУГААЗЫНДА»

«Сибирьниң чечен чугаазы»... «Сибирьниң чечен чугаазы»...

Пон 30.000 икисилер тиражыг... «Сибирьниң чечен чугаазы»...

ШКОЛА-БИЛЕ БАЙЫРЛАЖЫР

Чаданга хоорайның №3... Школа-биле байырлажыр...

Удвас ортук билигин аттестаттарын хога тузуп... Школа-биле байырлажыр...

Олар биске уктувурбас болуп артар... Школа-биле байырлажыр...

Чадананың №3 школаның доозукчуу... Школа-биле байырлажыр...

«Шынның» чарлал-дыңнадыг бюрузу

Чуртун дараанында дээди өрөөндөгү... «Шынның» чарлал-дыңнадыг бюрузу...

пнтария болгаш эндемивология, стоматология, фарма... «Шынның» чарлал-дыңнадыг бюрузу...

КРАСНОСКИНИН МЕДИЦИНА ИНСТИТУДУ... «Шынның» чарлал-дыңнадыг бюрузу...

НОВОСИБИРСКИНИН БАШКЫ ИНСТИТУДУ... «Шынның» чарлал-дыңнадыг бюрузу...

ИНСТИТУДУ (эмпирикти херо, педиатрия, фарма... «Шынның» чарлал-дыңнадыг бюрузу...

Таймабыр: 1. «Уран моделероолер»... «Шынның» чарлал-дыңнадыг бюрузу...

ИЙИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН... «Шынның» чарлал-дыңнадыг бюрузу...

Кино агаар... «Шынның» чарлал-дыңнадыг бюрузу...

Table with 4 columns: Item name, Price, Item name, Price. Includes items like 'Резинтер', 'Автомобиль', etc.

Индекс 54241



ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Сөвөднин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Малчыннарның республика Наадымынга уткуштур

Узуг-Хемде «Күш-ажым» өлкөсүтү хоочун ичкенин Донган Мекпер-оол доктормал бедик коргүтүлүг ачылап келген. По чыккан оз өг-бүдөз-биле ке...



КИЖИ БОДАЛДЫГ БОЛУР

Ажым-биле чугаалаарга, бо чылым малчынар Наадымы болур деп мезе димнаш. Суге-Маадыр Докимит ажон өргөн. Анаа киржирим кан-дыг-ла ирги деп корлап өрөр. Оон оору анаа хоолун бодал-идегел эвес. Бо чылым оз өг-бүдөз-биле 100 хойдан 101 хураганын камгалап алган. Ам хойлук кыргыздазын эге-дээр.

Европага нинти чаа бажыңны тудар

М. С. Горбачевтуң Баден-Вюртемберге чоорааны

ШТУТГАРТ, июнь 14. (СЭТА-ним тускай корр). Германиянын Федеративтик Республикасында албатын аян-чорун кымыл чоруп турар СЭКП ТК-нын Чингине секретары Даргыз М. С. Горбачев оз хун Баден-Вюртемберг черини кол хоорайынга чоруйа. ССРЭ-нин баса Баден-Вюртемберг черини болгаш ГФР-нин дүрүп туктары-биле шиметтинген Штутгарттын аэропортунга М. С. Горбачевти оз черини премьер-министри Я. Шпит казым-биле...

ТИ ИЛЕКЧИЛЕР

РСФСР-нин Агролеттүрүккомунун коллегиясы, агро-леттүрүк комплексинин амыдакчыларынын профсоюзунун ТК-нын РСФСР талаа-биле Бюрозу болбаадырадыла. сештелге, тузуг болгаш өске-даа бузулгаларини база организацияларини 1989 чылдын бирги чарымын Бүгү-эвелек база Бүгү-россия социалеттик чарыжынын түпкөлдөрүн үндүрел.

КЫРГЫЛДА ДООЗУЛГАН

Өзүр районда «Торгалма» совхозтун Ирбитийте өшкү бригадалында 7380 өштүкү кыраган, 3 тонна 415 килограмм дүктү күрүнеге дужааган. Иштөө-биле совхоз бир өштүкөн ортума-биле 722 грамм дүктү алган.

ФЕРМА ЧАЙЛАГДА

«Ак-Чыраа» совхозтун Са-мыр-Хөл сүт-баран ферманын чайлагда чөдө берген. Инктер ам Көжө, Тээла, Ак-Белдер, Ал-Араам ол мычар дегем оларда барган. Оларын чөд ажылдары-биле савр 300 инкети ийн аны чыгаргалаган. Ол мычар эр-ке молдууларын Ак-Белдерини көстүшүмүк чайлагарычче көчүрел.

ЧАЙЛАГЛАШКЫН БЕРГЕДЭЭШКИНИНГ

— Дүүн. Арайтыга бир малчынын өөнге хонгаш келдилик — деп. Анатолий Салгачков чугаалай-дыр. — Эртен туруп кээриликсе дегир-хууджа кулуп каан сүтүн икпиз допталып калган болду. Ам-даа кедек чөдө чөд чөдө. Бирөө-даа сөпчүчүлүк чөдө берген. Чаман малчынар боттапкан турган, казарган малын сөмүртпөп ан, олар солуп киркилик Олар-белдерин кымыл болгаш кыштар дөвөкчөрүн допталып чайлагарга туруп хой калар чылары база бар. Хойжуларнын хей келин Арайтыга чайлагарга.

СЭКП обкомунун пленумунга уткуштур

Ажым-агылын бедик бузуручтуг чорурлариче угулушымынга Узуг-Хем районунун «Ак-Тал» совхозна СЭКП ТК-нын март (1989 ч.) Пленуму узуг илгич берген деп чүвенин ажым-иште көстүрүчүлүк бурчталаашкынча баштыккан. Мурунку чылдарга дөвөкчө, кижилерини боттары башкыларын ажылдарын илгелдейжон, продукция бу-дүрөринин темпозалине немелде бер аларган. Оон шымын өлгөжөн. Ол бүгүтө керэ бү-гүдөй ажылдары өзүм болган. Агаа баштыкка кылдыр элөө-биле өлгөжөн. Кирин болго Хөндөгөргө погаа таа-майлык картофель ачууван белин ажаат ап иштөөлөй турган. 1988 чылдын чы-дымынла школарчыныч те-рээ-биле 17 га керэ погаа билим болгаш картофель ачууван. Сүтүнүн чөдүлөк чыларынын ише кадат чөд, догаа телүүтө тазымынла түшүрүлгөчүлүк погаа, карто-фель ачылап илгелет савр ба-лып, олуван каарында. Бу-дүрө 16 тонна картофель ачуу-елет алган. А ба чөд, дөй погаа илгелет, тазы-өстүрөр 3 жики составтыг

КОММУНИСТИҢ САЛДАРЫ

гум-ва чон ортузунга кижил-малдык, полатымсалыг ажылдары чөдө немелге чоруп турарында ажым-агылыз чөдөр кылдымалан чүдөлөр ам-даа хей болуп артыпкан. 1989 чылдын бирги кварталын ийн сан-чугаалаанын өзүгө алырга, төүрүр 100 тонна онаштыр 69 хураганын, тө-жүрү 100 инкети 40 бызына «Ак-Тал» совхозтун малчы-лары алган бооп турар. Бо дөргө эки аяк коргүтү-дүр. Совхозта 29 кижик мал-муган чыгыган деп аралыг. Эртен илгити туну 72 мул рубль. Күлөнгө 3 миллион рубль аралыг союхока ол дөргө улук түн-дүр.

УЗБЕКИСТАНДА ЧОРУП ТУРАРЫ

ТАШКЕНТ, июнь 14. (СЭТА-ним тускай корр). Узбек-станда чөдө чаа болган бо-лушкуну оз черини төмү-дөдө кара арин деп мида чу-галташкан турар. Ишчана акаа даа тулушкуну үндөлдөгөр бооп турар коммунистер аала, чүмү көрүп турганарыл база республиканын партия органи-зациясынын даанын арча ш, өзөөн мындг өзгөйлг таарыш-гада канын болганын.



● ТОКИО. Америк доллар-ы болаарга, япон иеп алышын үчөөн сөөлү 22 ай иштөөнө илгелди дөмөчө чөткен. Токионин валюты биржалында америка бир доллар 117,9 иеп-де деп бооп турар. Америк долларын үчөөн угулган, япон иенин куудулан турарын мылгаганын — Кыдатта политиктиг байлаа-биле тоа-башкан деп, япон иепвалетер сапан турар.



ТАШКЕНТ

СЭКП Тыва обкомунун,
Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш
Министрлер Чөвүлелинин
органы

1989 ч.
июнь
17
суббота
№ 142 (14042)
1925 чыла
түзүлгөнүнөн.
Өртүз 3 көп.

Наалдымга уткуштур



ЧУРУКТА: Кызыл районда «Шамбалы» совхозтун койкузу Кызыл-оол Кара-Сал мурунунда чыдарла аймагыга трактористтер турган. Ол кам чыл бурунгаар кадым баксырап, дову ажылдап халажым, малчынын берген. Ол аймага баштайгы чыдарла бергенден ол сактып чугаалап турар.

Мал ажылдымды бергенден ол шымдыккайык биле амыр эртин, аймакты дими чоруту тыва берген. Чайгы хүнерде олардымны солуу, азын каш чөбөрже көжүп, малын олардым турган.

Хойжу эртин чымыл төрүр хойлардан дургагары менди алган, совхозка чөпчөн болган. Бо кызын база чымыл мадым чаш төлү менди амырлап амыр дүмүшүшүмүнүн үндүргөн. Чүе башка ошолтур чөпчөн бир курганым алган. Кызыл районда ол дээр көртүгүлөрдүн бирөөн болган.

Олар ОХЕМЧИКТИН
фотосу.

М. С. ГОРБАЧЕВТҮҢ Р. ФОН ВАЙЦЕККЕР-БИЛЕ ТҮҢНЭЛ УЖУРАЖЫШКЫНЫ

БОНН, июнь 15. (СЭТА-ның көрү), Германия Федеративтик Республикасынын федералдык канцлеринин Р. фон Вайцеккер-биле байраажымшык баулалып кылган.

Удэтинин байрамдагы баулалымы муруну чарымда икиса беседа болган. Совет-барым-герман харылааларда чаа дегенде үгөн болгаш шынар тавалык. Буле баулалды тургусал бо аян-чорукту уткамыга болгаш түндүктеринин ГФР-нин президентин биле СЭКП ТК-ның чымын секретары, ССР-нин Дээди Советинин Даргазы белки үнелдир бергенер. Бо хүнерде эртин ужуражымшыкларын болгаш чугаалажымшыкларын бай-

ражым, эки байдалга болгаш болгаш ийи чурттуу уаустарынын боттарынын арамыга ийирирлик харылааларын тургураарыкче, кады амырлажымшык боттардымнын боттарынын боттарына табым келер үени кады тургура болгаш ийи тыва-биле чөп баары таваларын арамыга харылааларын экинжеринге дууражымшык чүткүтү боулап демдегеттүгөн. Бо аян-чорукту чедикшикит болурун баш удуу-ла толарга ийи чурттуу эрге-ажымшыкка, Европанын болгаш бүгү-лөптүгүн амыл чок чорукту эрге-ажымшыкка дүжүр. Ол дегенде чөпчөлдөтүгөн табым үе-чаадын тургураарык дуураалар.

Аян-чорукту үенине дашым харекет министрлеринин болгаш аштер А. Н. Яковлев, И. С. Силаев оларым улуу амырла ийи амыр демдегеттүгөн. М. С. Горбачев Германия Федеративтик Республикасынын президентин Р. фон Вайцеккерин болгаш ГФР-нин канцлерин Г. Колдуу абырмын аян-чорук кылдып, ССР-ге көрүшкө чалаан.

ТУРУШТУ ӨСКЕРТПЕС

«Коммунист орук» совхозта чырылдагы белесте каалар чоруп турарынын дугайын сомурап алтыра бээримге, ажыл-агымдын дүрөкчү К. Ш. Доикан амырмында хамык чүе таарымчады чоруп турарын бир дугаарымда диднатты. Солуржулар эртин чымыл күрүнеге дүк садарынын планын 117 туу күтүсетер. Бо чымыл ол турушту башкалар, ону өскертпес, харымда оон хой дүктү кырып алыр согулга салдыган. Ол белен эес хүдэрге. Агар-болдушту башкалар нармыл, чамдык бергендиктерин малчынарга таарыштырып турар. Соелү хонуктарда соок хүнер улашкан. Хой дүгү амырда, анда четчелештир хозаан.

Дүк планын иянал-ла күсүред дээр организмын өскертпес демдегелерин ал турар. Хой кырылдагы кыска хуу-сада шалып ажылдаш, шымары доозары-биле 9 кидин тургустунган комиссия тускай план буугаар ажылдап эгелээр. Ону улус депутаттарынын Солур эвээ Совадини дүсөкүмүзү дарагы Чечек Чымыл удушту, комиссия келүүнүнүн ажыл дуурааларын кылды, тодогарга уластоотка башкалар, согаралдыкшык чокка төлөлдүр умураг даалгаларын берген.

Совхозту ияны хонун 3 кезек черге кыргыр. Бора-Шай, Улааттай бригадаларында моон мурунда ажылдап турган кырылда пунктуларын септеп, алаа киржир кидилерин даялдам тургузуп, хидилерин четчелээр. Бора-Шайда турар хой кыргыр

каш салыг хонуктарда кырылдам дүрөк доозуларын дугурушкан. Солур суурда күш-ажымды 10 коллектив, 12 агитбашкы хой кырылдамды кырыжарын бузурткан.

Республиканын малчынар Наадымга эне төлөткүндөр чымыл келген, чарым чымыла түндүктөрүн үндүрүп, арга-дуржулуктын солурду чугаажок. Алаа белки мергендик кырыжарлар, ат-суурагалым амырлар, бот-башкаларым ажылдап турар аргадатар даш, кымырарым колбөс дээр! Ажыл-агым буруу наймыска Кызыл өскертпес дугаарында күш-ажымды маргалаага тиктеп үгөн шалдыкчылар чорудар алар. Ол эрге эсеп көзүнүн ажыл-агымды белки көдүрүшү күнүгү ажылдап турар. Ийи дүк күш-ажымды ханышын «Коммунист орук» совхозту хой кыргыр пунктуларына бо хүнерде көдүрүр.

Социалист чарымтын өскертпес барымдаалап, республиканын Наадымга кырыжарын ангада, турисч аян-чорукке баары база көрдүгөн. Кырылдагы биринчи элден ийи күш-ажымды коллектив ийи агитбашкыны кырыжарып Шүшүнчөк сооже экскурсиялар. Ийи чөпчөн эжелээр үш коллектив кобальтум Хову-Аксиче аян-чорук кылыр. Үшүк черге үнгенер бир ирт-биле шапканышаан, тус черин аржаанарында даштамып азыр арганы чедип алыр.

Солуржулар эртин чымыл чедип алдыган туркутун быжылар дээр күженишкенин ажылдап турар. Давы САЛЧАК.

болганда, бот-боттары эки билер Горбачев-биле черде амыр-чамык чокка, кызыл баулалып чугаалажым болур деп. Ол дакка улаанып, кичиреги, сергекши кичиреги. Бо бүгү ийири-биле чүге абырмын дипломатик харылааларын-ла-ла үнелди болуп турар деп, президент чугаалаан.

М. С. Горбачев болгаш ону үдөп чоруп кырылар Болонга болгаш Дортмундге чоруккан. Совет удуштуу аян-чорукуну ону Солур Рейн-Вестфалия черинин премьер-министр П. Рау үдөп чорган.

ЧООНГАН ДЕП

Олар ады чыл мурунда Чедерге көжүп азыр, ир кода хонун хүдэн алгаш, сөстүл-лаа турганар. Ырак черден сурап чедип келеш, дуратам амыр-паша-саваанын күтүсетер калчарып? Ыракка мичиге, чокка чөвөмчү деп чүе оон үгөт. Мурунда белен чадаларда хой азырлар чорал эес.

Биче сесткилдг амырлар мыча дийер. Хөрөсөс, маалымдам ийири амыр сакталып дөмдө ол. Уластан доора эес бис деп, олар бот-дуу оокутурган. Ам, шынал-ла, оларын өскерткен дуураалары өзүгөт. Баштайгы амырда-ла 100 хойдан 80 дугаарынын алгаш, черде хей-адым кирген. Чаа кылдаш эгелээр чаш уругун амырды дүк келген туудум улам динчыгары, быжыгары дег, Николай биле Зоя Күжүттерини көртүдү чыл савында-ла бөдип олурган. А бо чымыл бо 100 хойдан 117 дугаарынын алган. «Тилекте совхозта ханчаанчок, републканда ханчаан эзэсөргө хамарыгар көртүгү бо. Апрель айла-ла 404 хураганын совхозтуга дугаары Ам аркан 70 хураганын септирп азырп турар.

Оларын керээде көргөн мышап, 22 килограммдамыр азыр азыраш дугаар. Чедикшикнин чыдалары чүдө! Доран-на шак мындам айттырп тургустуун килер. Харымды — малчынардын кызымаанда. А оон ийи керээде. Төңүч түнүс дээр ажылдаарга, совхозтуга болгаш өг-бүдөнүн бодунга-даа аян-чорук.

Апрельде бөзүн дугаары хураганынын бирээзинин дүрөк деген 22 килограммдамыр ала берген. А совхозтуга дугаар болза оон-лаа хой турар аа. Харин Күжүттер хураганынын чүте электен дугаар бергенин айтырдым-лаа. Ала-ла оларын чедикшикнин мададаш, мычангыны оо чадалар.

Керээде бир септер меселе дегенин өрт 54 рубль кылдыр көргөн. Ынчангаш маваан болза эки малчынардыр ийи деп болдым.

Кады-кожа чоруп малчынардын дугурагалы, оон аягыда солунура, радиола малчынар дугаарында материалдарын ханчаанчыл номчуп, дынал-ла, бар-ла аргаларын ажылдап келгенер. Оларын өскөн-төзөн чери

Чөөн-Хемчик, СЭКП-нин XXII съездин аттыг совхозка амырдап турганар. Николай мезамандор мергендик, Чедерин доуулар дегем. А чарын каннар тайгалар болор, долганым хову-ла, хонун амырды черге хонун кадары бир азын болурун олар билди алыр. Ханыраканым малчынар тугага үнс бээр. Мында сүт-сөгүт, олар бөсчүр бир азын. Баштай күжүр колген үенине Чедерин доууларын хонун канчап чылгалалар чүе ирги аа деп кайлап турганар. Ажыр-бас кичи амырларын чачкычтар база өрөмпүл, чачкыч бергенер. Ынчангаш харын олар ам тергилер, чарымтын тилектерини болу берген ол.

Николай биле Зоя ийири-биле 1200 килограмм дүктү совхозтуга дугаар планын. Бо чымыл олар 19344 рубль түнүгү орулганы кирер. Керээ кичини өрөдир Саган чорупу алар. Ынчангаш чаргалдарын эвээждерин биле боттары хой ситенин келип, өсүртүп азыр соругулар. Мында-лаа сактып шык чүе кайла боор: бо ча-

ТАШКЕНТИДЕН ЧОРУПКАНЫ

СЭКП ТК-ның Полтбиро келжигү, ССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. И. Рыжков болгаш СЭКП ТК-ның Полтбиро келжигү СЭКП ТК-ның секретары В. М. Чебриков Ташкентиден

Москваже июль 15-те чорупкан. Олар Фергана областа болушкунура-биле кобаштыр Узбекистанга чораван.

Н. И. Рыжков болгаш В. М. Чебриков ужуруп чоруптарынын мурун чарымда Ташкентиде В. П. Чкалов аттыг ужар чүдү бугураде каттыжымшыкты чораванар.

Ташкент аэропортуга оларын ССР-нин Дээди Советинин Националдар Советинин Даргазы, Узбекистаннын Компартиянын ТК-ның бирги секретары Р. Н. Нишанов, (СЭТА).

СЭКП ТК-ның Чыгыш секретары, ССР-нин Дээди Советинин Даргазы М. С. Горбачев ГФР-нин Федералдык президентин Рихард фон Вайцеккерин чалаан-биле абырмын аян-чорук кылды турганынын соола июль 15-те ГФР-ден Москва элп чөпчө келген.

М. С. Горбачев-биле кады аян-чорук үенине ову үдөп чорав СЭКП ТК-ның Полтбиро келжигү, ССР-нин Дээди Советинин Даргазы Н. И. Рыжков, В. А. Мегазев, В. С. Николов, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюпков, В. М. Чебриков, СЭКП ТК-ның Полтбиро келжигүсеринге канцлер А. П. Бирюков, А. В. Власов, А. И. Дубарин, (СЭТА).

Аэропорту М. С. Горбачев СЭКП ТК-ның Полтбиро келжигүсеринге Л. И. Зайков, Е. К. Лигачев, В. А. Мегазев, В. С. Николов, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюпков, В. М. Чебриков, СЭКП ТК-ның Полтбиро келжигүсеринге канцлер А. П. Бирюков, А. В. Власов, А. И. Дубарин, (СЭТА).

Ю. Л. Маслов, Г. П. Ратушников, И. В. Талызов, Д. Т. Яков. СЭКП ТК-ның секретары О. Д. Балхачев олар утуру алган.

М. С. ГОРБАЧЕВ МОСКВАДА ЧЕДИП КЕЛГЕН

СЭКП ТК-ның Чыгыш секретары, ССР-нин Дээди Советинин Даргазы М. С. Горбачев ГФР-нин Федералдык президентин Рихард фон Вайцеккерин чалаан-биле абырмын аян-чорук кылды турганынын соола июль 15-те ГФР-ден Москва элп чөпчө келген. М. С. Горбачев-биле кады аян-чорук үенине ову үдөп чорав СЭКП ТК-ның Полтбиро келжигү, ССР-нин Дээди Советинин Даргазы Н. И. Рыжков, В. А. Мегазев, В. С. Николов, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюпков, В. М. Чебриков, СЭКП ТК-ның Полтбиро келжигүсеринге канцлер А. П. Бирюков, А. В. Власов, А. И. Дубарин, (СЭТА).

Бөгүн—Медицина ажылдакчызының хуну

КИЧЭЭНГЕЙНИҢ ТӨВҮНГЕ—КАДЫКШЫЛДЫ

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.

Көзүңизди социал чарык-
казымның айтырымы амыг үдө
эң көз айтырларын бирээ
болу турарын билер бис.



Чымчытты, берге амыд.
Равса Чамзыева Оюн Бай-
Хаян амилдегизге уткүнде
дооснап-да келген: Баштайгы
чылдарда сымкыртыр сестралап
турган, ам сөөгү сес чыл-
дарда халдайрылгы артылар
салбырынын удуз ичти сестра-
да болуп амыдап турар.
Оа — эмчинин бирге буулу
дузалаачымы. Калчаар амиз-
дин доктаалым каанын буу-
ларга күөдери, хун чуртуну
салгыры арыг-шевер болуру,
оран-башынын, ави-аванын
арыдан амтаары — бе бүтү-
гө доктаалым амиздегизге са-
лыр алаар.



Чымчытты, берге амыд.
Равса Чамзыева Оюн бай-
гүтте четтагыптер, бот-тым-
гыр уран чүгүс-даа шырда
бөр.

КОЛЛЕКТИВТИҢ
ЧОРГААРАЛДЫҢ
КИЖИЛЕРИ

Равса Чамзыева Оюн Бай-
Хаян амилдегизге уткүнде
дооснап-да келген: Баштайгы
чылдарда сымкыртыр сестралап
турган, ам сөөгү сес чыл-
дарда халдайрылгы артылар
салбырынын удуз ичти сестра-
да болуп амыдап турар.

Чымчытты, берге амыд.
Равса Чамзыева Оюн бай-
гүтте четтагыптер, бот-тым-
гыр уран чүгүс-даа шырда
бөр.

Ажылдап келген он алды
чылдарынын дургузуна Фа-
ладей Тахарович Молодих
чаш амичин төртүтүрери-
да, каржы олум-чидини-лаа
көрүп келген. Дүрген дуза
чедирерини машинасын оа
башкыры турар. Оа чолатам
мергежлинге база берилген,
амизин машинасын камны,
оруу-чирини ичти билер. Берге
минутаарда оа эмчинин ду-
залаачымы болу бөр.

ЧУРУКТАРДА: улуз эччи
сестрам Р. Ч. Оюн; дүрген ду-
залап чолатам Ф. Т. Моло-
дих чорук чорур турарында

Кадыр-ооа КУУЛАРЫҢЫҢ
фотолары.

МЕЛЕРДЕНЧЕ
И Ю Н Ъ
Понедельник

ИЮНЬ 19-ТА
I ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
6.30 «120 минут», 8.35
Бүт бөмбүтүчү лочулаа,
9.05 — 10.35 «Шыгы Хол»
индустрияны өнүтүр. Уран-
чечен фильм, 15.35 Уруу-
ларга фильм, 16.55 Ф.
Литиян чогаалдарын
делегей конкүрүзүчү лауреа-
ды Е. Крушевский күөсөлөр,
17.15 «Наа үеде» телефильм
индустрияны өнүтүр. Уран-
чечен фильм, 15.35 Уруу-
ларга фильм, 16.55 Ф.
Литиян чогаалдарын
делегей конкүрүзүчү лауреа-
ды Е. Крушевский күөсөлөр,
17.15 «Наа үеде» телефильм
индустрияны өнүтүр.

Тыва АССР-ин Улусту көр-
төтүрүшкү компетенттик дүрүм
Д. К.-Х. Ооржактын кары-
геза-бисе дорт ламчыдыла.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар».
КЫЗЫЛДАП
20.15 «Концерт муртуу ча-
рында интервал». Ак-Довурак
хоорайнын Куудура ордуулуу
дууртукчуу Д. Гоя-
чаева-биле ужуражылга. 20.25
Чаралдар. 20.30 «Мээң суу-
рум — мээң салым-чолум».
(Май 23-де дамчыдыгы катарлар).
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Эде тур-
густуушкунууну прожектору.
21.45 «Совет Армиянын ыр-
лары». 22.45—23.00 Медээлер.
II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
17.00 Медээлер. 17.10 «Совет
Эмилдегизге баран бооп тур-
ма». 18.10 «Мээң чурэм
кадык сербөө». Барыдаалыг
фильминин баштайгы үндүрүл-
гези. 18.20 Ступа элтинерге
СССР чемпионнады. 18.50
Мультифильм. 19.20 Баскетбол.
Европа чемпионнады. Херэ-
жежер. Түндөк оюн. 20.00 —
20.15 «Тамчыктыг удулар,
чаштар». Мультифильм. «Тыпа
болгаш Ляпа».

20.25 «Лидия Зибилдас». Фил-
м-концерт. 11.00 «Чигир-
кыны погонялар». Уш серия-
лык уран-чечен фильм. 2-ги
серия. 12.05 Француз дмд.
12.35 Мультифильм. 12.50
«Эзиз». Уран-чечен фильм.
14.30 — 14.40. Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10 «Назы
чептөөрү». Уран-чечен филь-
м.
КЫЗЫЛДАП
18.30 Урууларга фильм.
18.55 «Бистичи амилдегизге
тегелер». Хакас улустуу
«Түл-айрама» дөр фольклор
байырамы. 19.25 «Азия төвү».
Ундүрүлгези. Медээлер. «Бистичи
хоорайныс» — бистичи ба-
жылдыгы. 19.45 Медээлер
(тыпа дылга). 19.55 Чарал-
дар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.15 Ак-Довурак хоорай-
ныч Куудура ордуулуу хор
коллективинин концертти.
20.45 Барыдаалыг фильм.
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.30 «Эзиз».
Уран-чечен фильм. 23.10 «Эр-
теги почта». 23.40—23.55
Медээлер.
III ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
19.30 РСФСР-ин алдарыг
артын М. Рожков ойнаар
(доштуртур). 18.55 «12-ги
магистраль». Черчик эколог-
тур байлалы дош харысаала
дугайында телеоюру. 20.00 —
20.15 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!». «Ренс» — камгалакчы.
Мультифильм.

Горбачев, 9.15 Немец тмд.
9.45 Делегей конкүрүзүчү
дууралым Ю. Корчакский ойнаар.
(Скрия). 10.00 ГДР-
дег урууларга дамчыдыла.
11.00 «Чигир-кыны погон-
ялар». Уш сериялык уран-чечен
телефильминин 3-кү сериясы.
12.05 Мультифильм. 12.20 Не-
мец дмд. 12.50 «Назы чет-
пөөрү». Уран-чечен фильм.
14.10 — 14.20. Медээлер.
17.00 Медээлер.
КЫЗЫЛДАП
17.10 Урууларга фильм.
«Эр чедеримизда түт барыда»
Уран-чечен фильм. 1-ги бол-
гап 2-ги сериялары. 19.25 «Ча-
лыгы уеистик ырлары». 30-
гы, 40-гы чылдарыг ырлары
(тыпа дылга). 19.55 Чарал-
дар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.15 «Тыпа чедер». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Надымга
туртукчуу». «Кара-Хаак» сов-
хозтоп дамчыдыла. Делегей
байлалы дугайында бес-
да (тыпа дылга). 20.50 Ме-
дээлер.
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.30 Бажет
артистеринин Москвага VI
делегей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.00 — 23.15 Медээлер.
II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
17.00 Медээлер. 17.10 Эм-
илдегизге республикалар
студияларынын фильмнери.
«Урумагытты эеп келгези».
18.20 «16 харга чедер бол-
гаш он удуз намыс програм-
мага камсырдыла. 19.05. Уе
дугайында болгаш ботунду
дугайында. Д. Бельми. 19.20.
Барыдаалыг фильм. 19.40
«Бистичи студияда Ирина
Берковица». 20.00—20.15 «Там-
чыктыг удулар, чаштар!».
«Тыпа болгаш Ляпа». Мульти-
фильм.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну ПЧБ-инин директору
А. Д. Ооржактын чүгүсүн.
«Аленстер-биле». «Тегерин
стол». «Амыл хоорайнын за-
чарларында дузалап ажы-
гайлары».
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Балет ар-
тистеринин Москвага VI деле-
гей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.05—23.20 Медээлер.
III ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
18.25 Алты-агы чурттары-
ны кижилеринин интерла-
пындагы байыралыг дугайында
ламчыдыла. 19.25 «Ана
ам Алматова. Хун кемдегиз-
деринин артылары». Бары-
даалыг фильм. 19.55 Шык-
кынык амыл чөк болуу
дөш. 20.00—20.20 «Тамчык-
тыг удулар, чаштар!» Мульти-
фильм.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну ПЧБ-инин директору
А. Д. Ооржактын чүгүсүн.
«Аленстер-биле». «Тегерин
стол». «Амыл хоорайнын за-
чарларында дузалап ажы-
гайлары».
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Балет ар-
тистеринин Москвага VI деле-
гей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.05—23.20 Медээлер.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну ПЧБ-инин директору
А. Д. Ооржактын чүгүсүн.
«Аленстер-биле». «Тегерин
стол». «Амыл хоорайнын за-
чарларында дузалап ажы-
гайлары».
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Балет ар-
тистеринин Москвага VI деле-
гей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.05—23.20 Медээлер.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну ПЧБ-инин директору
А. Д. Ооржактын чүгүсүн.
«Аленстер-биле». «Тегерин
стол». «Амыл хоорайнын за-
чарларында дузалап ажы-
гайлары».
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Балет ар-
тистеринин Москвага VI деле-
гей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.05—23.20 Медээлер.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну ПЧБ-инин директору
А. Д. Ооржактын чүгүсүн.
«Аленстер-биле». «Тегерин
стол». «Амыл хоорайнын за-
чарларында дузалап ажы-
гайлары».
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Балет ар-
тистеринин Москвага VI деле-
гей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.05—23.20 Медээлер.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну ПЧБ-инин директору
А. Д. Ооржактын чүгүсүн.
«Аленстер-биле». «Тегерин
стол». «Амыл хоорайнын за-
чарларында дузалап ажы-
гайлары».
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Балет ар-
тистеринин Москвага VI деле-
гей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.05—23.20 Медээлер.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну ПЧБ-инин директору
А. Д. Ооржактын чүгүсүн.
«Аленстер-биле». «Тегерин
стол». «Амыл хоорайнын за-
чарларында дузалап ажы-
гайлары».
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Балет ар-
тистеринин Москвага VI деле-
гей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.05—23.20 Медээлер.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну ПЧБ-инин директору
А. Д. Ооржактын чүгүсүн.
«Аленстер-биле». «Тегерин
стол». «Амыл хоорайнын за-
чарларында дузалап ажы-
гайлары».
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Балет ар-
тистеринин Москвага VI деле-
гей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.05—23.20 Медээлер.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну ПЧБ-инин директору
А. Д. Ооржактын чүгүсүн.
«Аленстер-биле». «Тегерин
стол». «Амыл хоорайнын за-
чарларында дузалап ажы-
гайлары».
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Балет ар-
тистеринин Москвага VI деле-
гей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.05—23.20 Медээлер.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну ПЧБ-инин директору
А. Д. Ооржактын чүгүсүн.
«Аленстер-биле». «Тегерин
стол». «Амыл хоорайнын за-
чарларында дузалап ажы-
гайлары».
МОСКВАДАН
21.00 «Уе». 21.35 Балет ар-
тистеринин Москвага VI деле-
гей конкүрүзү. 3-кү кезээ.
23.05—23.20 Медээлер.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 Сиева мастерын. «Назы
мырзулда» — театр.
В. Стрельников дугайында
барыдаалыг фильм. 9.15 Ис-
пан дмд. «XXI чө чыгач
экспедиция». 10.30 «Набичи».
Фильм-концерт. 11.00 Уруу-
ларга фильм. «Шык кы-
рылга эртеги чө». 1-ги се-
риясы. 12.05 Испан дмд. 12.35
М. Галицкий болгаш Ш. Гу-
нович чогаалдарында кон-
церт. 12.50—13.00 Медээлер.
17.00 Медээлер. 17.10
«Июньну кызыгаары». Уран-
чечен фильм.
КЫЗЫЛДАП
18.25 «Холдуг үнер». Туран
хоорайныч № 2 школарынын
өөр-инчелеринин концертти.
19.15 «Азия төвү». Ундүрүл-
гези. Медээлер. «Погодыкчы-
лар болгаш чааргыкчыл хуну-
нуң». 19.35 Клокуриал.
19.45 Медээлер (тыпа дылга).
19.55 Чаралдар.
МОСКВАДАН
20.00 «Тамчыктыг удулар,
чаштар!».
КЫЗЫЛДАП
20.20 «Болгач шагы». Ундү-
рүлгези. Медээлер. «Поликтиг
болгаш экономикагиз өөр-
диге түндөөрү». СЭКП ко-
момууну



ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун,
Тыва АССР-нин Дээди
Соведини болгаш
Министрлер Чөвүлелинин
органы

1989 ч.

июнь

20

вторник

№ 144 (1404)

1925 чылда
үзгөздөттүгөн.
Өлгөз 3 көп.

Республиканың малчыннар Наадымынга уткуштур

ШЫНАРЛЫГ ХӨЙ ДУКТУ—КҮРҮНЕГЕ

Планывыс—1370 тонна

Дүг дээрге совхозтарның экономиксында кол черин алап турар чыг эт. Кыргыда соонда улаштыр-ла хойну туур. Ыңаңгаш борта хымчылгы белеткенеш, ону организастыг эрттирерден хой-ле чүддер хамааржыр. Бо ажылды чедешкини эрттирп боурунуң бир элтир арганы тургустуну негез. Ажыл-агыйлар кыргыда аар аралды чарышта организастап, оң тилектерин мажыклар Наадымынга киржир кылдыр көргөн. А ол дээрге шажыларын хей-адым көдүрде эң чутуа фактор.

Ажыг үсө бистин ажыл-агыйларымыста 900 муң ажыг хой бар. Мурунда чылдарда хойну дүрген кыргымыр талазы-биле районга блага республикага конкурстар артып турган болгаш бо арганы билер ажылчыннар совхозтарда шаа-биле бар. Эң млагы «Кара-Хаак» «Өю», «Саян», «Тя-дег» совхозтарда. «Сосновское» дуржулга-бүдүрүге ажыл-агыйында эң шырак кыргыкчылар бар. Оларның дуржулгазы-биле бо чылын Совет Тыва совхоз районпар-дан эң шырак кыргыкчылар-биле дугурушкап, оларның-биле керээ чаргаш, бо чылын хой кыргыдамын кажыгзын-дан-даа артык организастаан. Эки мастерлер хойну кыргырга, бир улазында, дүк шынарым, ийде, дүрген, үште, хойну бамы-бышкын чокка кыргымыр аргалыг. Бо дээр-ге кыргыдага эң кол негелелер-дир.

Кыргыдамын организастыг эрттиреринге хой тазалыг белеткер. Чүзерил? Хымчылгы мурунда пунктуларны белеткер. Ол дөңгүл бригадирлер, зоотехниктер, мал эки-лер, туугу бригадирлер, харапчылар, Пунктул кажы-корамы, складтарын, столоваларын септирерден аңгыда, денди, пресектеги, яны-буру эм (аптечкалар), шодайлар, оң асым шынар материал, сымарындак дендрар, элек-теринг хымчыл болгаш оң артык кесетер, шоодай диги-онга дүктүл сорту, арденди бижиыр бүдүк, бижир керек. Ону аңгыла хой чурр пиналарын блага аңгы белеткер. Ында кылдыр ажыл хой.

Бистин ажыл-агыйларымыста хойну электрлик хачмын алдыда, алаа хачы-биле блага кыргып турары—бузууг ажыл-агыйы эвес чоруктуң бадтыкымы. Болаң—көрүр даан: хой хачымы-биле кыргымырга дүк дески эвес, мыдык болган-ла фабрика он шынарын мала-ла кудуларды алар. Ыңаңгаш оң өртээ эвезээр. Ден-вески эвес дүк-биле пестаны аргында блага шынар чок. Ыңаңгаш ам хымчылгы мурунда дүктүн шынары дээр ажылдар учураар.

Тыва АССР-нин Агроветпунктуркомунун хой болгаш өшкү дүктүн шынарын белеткерин шажыларын дүк ар-тынчылы болгаш блага элде чорук хымчыл-ла хозууларын: им-демдек машынары, пест-комбайнлары, дозууду бугу-биле бузуу дүктүл дегелер салып каан. Ол дээрге эртен чылын Черногорский фабрикамыга дужааган дүгүвүттү арганын чоран, мичаңган оң шынарын кудулак хымчыл-ла чүддер ол-дур. Олардан аңгыла дүктү кластан айтмааныдан блага оң шынары, өртээ-даа дорт хамааржыр. Эртең чылын үтүшле-биле бистин республикадан фабрикага дужааган чыгге нарын дүгүвүттү чүтлө 20 хуу, чартык нарын дүктүн 16,6, чартык бөдүнүттү—16,6 бөдүнү дүктүн—18,7 хуууу кластанында дүгүр болган. Ол мала-ла бок-чанын, яны-буру хозууларын дүк хой болганы дээр, бистин ажыл-агыйларымыста фабрика 375 муң рубльге торган. Барып-барып бот-оруга-чарыга үзөлдө мича хой ортуганы чедип алган бис.

Дужаар дүктүн шынары малчыннарның боттарында блага хамааржыр. Малады чөмгөргө саянып, сивенги хойчыл, оңиктиң шырыны алаала чашкылар-лаа болулар. Ол шынап кыдыр дозуу-корууларга блага чапшынып, шаа-өштүг черлерге каларга дүгү бок-чанын, мала-ла холужар, оң улазымын дүктүн шынары кудулар, өртээ чыгээр чоруу мыда.

Дуржулгазы болгаш харысаалыгы мажыклар кыргыда дегелерин мурунда хойчыл дүгү чылдыгы атылган аргыдамын чыгыл аларган. Бисте хойну дүктүн дегелер даян сөгүп салыр, а оң шынарын малчыл-биле саяжып чургап, барыма-лаваас чирктер бар. Ам малчыннар өг-бүлө блага арена керээ-биле ажылдап киргенде, шынары салып салымын блага дүктүн кил-депанын-биле төмөй учу-руулар кылдыр көрө хөкөк. Бир чүтүл айтырып ол. Ийде, дүктү кластан удустан харысаалгазын белдер. Кластан чыларын севилерин чыдып-ла эрттирп турар бис. Ыңаңгаш оларын солдуру хой. Чүгө дээр совхозтар дүк кластан чыларын мергежилде, ажылчык сөгүп сал-бис. Телевизи-лаа чыгыс ай, эвез. Саян артында чыгыл ажыл-агыйларын дуржулгазында алдыга, дүк кластан чы-кыж соктозу азы колдуу дүгү шүтүлүп дужаалып соопта, оң шынарын барыма-лаваас, кыргыдамын саян шынары 30 хууууу чыгыл бичип турар. Биске бо эки чүтүл чүгө негелелер бичилер.

Бо чылын «Мурнувуста» совет Орсенбурга бисин 7 тонна өшкү дүгү алууга алган. Оң 6650 килограммы ийин, а артыканы үпкү кызымын болган. Бирги үзөлдө дүк азымын хонду. Дүк 10 хуууу бөтүк, чыгыс бөдүндө да бир килограммын өртээ 28 рубль, 40 көпөк бөтүк, а эки шынар-лымын ортука өртээ—44-46 рубль. Өшкү дүгүңү дуга-лын чугааларымыс ол.

Ам совхозтар бот-акталанышымын киргенде, кыргы-чы мастерлерин шуу-ла аңгы өрөтүн, белеткен алы ай-тымын дорт-ла тургустуну келген. Ыңаңгаш арга бар. Эртең чылын Саян мизинде кыргыкчылар хондары кыргып берээди деп Тыва АССР-нин Агроветпунктуркомунга теле-граммаларын белин чорудуп тургулаан. Кыргычынны ажыл-агый хойн үшөткү апарганмы деп чүтүдү бо таварыга бадтык чурр-дир.

Бистин республикада 1989-1995 чылдарда хой ажылы хажыларын комплексти программанын хулээп алган. Хей талазы хымчылгы ажылды члукчанын түпүстүнде 1995 чылга чедир дүк бүдүрүгүн 2680 тонна чедер, бир хойдан-на 236 килограмм дүктү кыргып азыр солуганы мыда салган. Эртең чылын ният республикага 1755 тонна дүктү бузурун. Бо чылын ол көргүзүп 1845 тонна чедер учураар.

Ажыг үсө бисте хой кыргымынын 94 пунктууу ажылдап турар. А дүктүн шынарын хынар 67 лаборатория бар. Бо чылын алаа немей 14-ту тувар учураар бис. Бузууг лабо-ратория чокта дүктүн шынарын экижидери блага берге.

Бо чылын республикада 1379 тонна дүктү күрүнеге дужаар. Бирги чартык чылда 2000 центнери дужаар турган, яны 19 чедир 903 центнерин дужаган. Үш район планын хуу-ла бетинде ажыр күсеткен.

Кыргыдамын кады мал чугаалар бар. Ол блага эң чүтү-ла ажыл, Алаа хымчылгы белеткер хөкөк. Мал аарыларын-биле лемпестер станцияларын блага ветлабораторияларын специализирин ажыл-агыйларга баш удур хуваан каан тур-дар, олар чуулаан чорударыга дуулаажыр учураар.

Дүк—чуртун чык үштүрүңүгө эң чүтүл чыг эт. Шы-нарлыг болгаш хой дүктү дужаарга, күрүнеге-даа, совхозка-дыа ажыктыр.

Борбак-Кат Хертековла Иондан «Совет Тыва» совхоз-та ийн дугаар чыл малчыннар турар-даа болза, өнүк ээзи Иван-биле кады шамалчылар-нын одуруунда санаттырып турар. Оларнын маймы-даа дүк дээр чалып амылар. Борбак-Кат оң мурунда чылдарда хой оодаашымын-нын үзүндө үргүлү сакман-чылап чоран. Иван Иондан мырмай 17 харыг ол турга-ла, хойжуну чымштыг ижиче шымпын кирген. Ам оон каларчы дуржулгазы 12 чыл четкен.

Борбак-Кат бисе Иван ийн чыл бурунгаар өг-бүлө туткан доран совхозтуң кодан хоюн хулээп алган. Анык малчын-нар адим смкайн, хойну ажаап-азыраарынын чурмуу хажытпай, үлөгерим куш-ажылы-биле Наадымга блага эргени чаалап ал, Каа-Хемини Ак-Адырда бо хүнерде чай-лаглап көжө берген.

ЧУРУКТА: хойжы Борбак-Кат Иондан. Ондар ОХЕМЧИКТИН фотогу.



МУРНАКЧЫЛАР

«Чыра-Бажы» совхозтун «Хорум-Даг» кооператив-нини Ак-Хав хойну бригадалык хажыкчыны район Соведини депутатта Роза Чолаак-Анакхона, өнүк ээзи, көдө Совет депутатта Калдар-оол Сундуевич Сарылар-ларын колданын 342 хой бар. Төрүү 100 хойга оонаш-тыр дуржулгазы малчыннар 95 хураганын камгалап алган.

Виктор ХОВАЛЫГ.

БЕДИК КӨРГҮЗҮЛҮГ

Чөөн-Хемчик райоңда «Большевик» совхозтун хой-жуу Думен-оол Дары-Суру-кович Куулар үр чылда мал-чыннар, дуржулгазы бөдөн. Оң мурунда чылдарда ол өг-бүлө керээ-биле ажыл-даш, бедик көргүзүлгени чед-ип ал келген.

Кыштагалыктын чедеш-киниг эрттирген, коданга төчүр хондан хураганарын оңа-менди камгалап алган. Өшүн хөжөжөн ээзи Олга Көкөндөйен блага шуру Саябак удуун кириштирп, азымак ажылдаанар. Арагыч ДОНГАК.

Хөндөлеңниң малчыннарында ӨШКҮ—ОРУЛГАЛЫГ МАЛ

«Барлык» совхозтун Хөндөлең салбырынны малчы-ларнын хой кезин өшкү болгаш сарлык маалды өстү-реринге улут үдүг-хууун кирип турар. Салбыра ния-тизи-биле 4 муң ажыг өшкү, муң ажыг баш сарлык

Бө чылын өшкү кадарчыла-рында байдал эки. Кышты хур ашар. Салбыра төрүүр 1428 баш өшкү бар. Оларнын 1189-у төрээ. Ажайлар оча-менди, Чаш ажайлар камгалап алыр талазы-биле кадарчылар боттарынын хулээптерин ажыр күүсөдүп келген. Ылаң-гы мурунны кадарчы, Маа-

дыр-не Руза Хомушкү 263 өт-дүзүндө ичча аянын камга-лап алган. Районда өшкү ка-дарчылардан чүстө чүстү алган малчы өл болган. Мала-дын чаш төгүп менди алыр талазы-биле баш үдүр хөмөг-дери алган. Анык кадарчы Хөндө-оол Хүдөр-оол чүстө 90, Лариса Күжүгет—85, Сер-

САРЛЫКТЫ СААР

Салбырын сарлыкчылары боттарынын ажылын элээп шуудалы берген. Иян чыл иш-те өг-бүлө керээ-биле ажылдап турар. Сарлыктын бизааны менди алыр, сүдү-дөн саржак кылыр, күрүнеге дужаар ажылдар оларын мурунда салганар.

Кадарчылар Николай Дот-паада—61, Михаил Күжүгет—43 сарлык төрээ. Быза-лары оча-менди.

Казарчыларын эртен чыл-дан эгелеп өг-бүлө керээ-биле кириптен. Ам оларнын бот-ка-дарчыларында чүстө, амыга хажысаалгазы өскөргөн. Бү-гү-лө чүвени санап өргөн. Артык чарыгал үндүрбөс хойну кылдырып бозаар алар-ган. Ам чыгаларга көжө-рине белеткен берген.

Дарт кадарчы сарлыкты саап, оң саржак кылгаш, күрүнеге дужаар хулээп алган. Хөндөлеңни өшкү, сарлык кадарчылары совхозка хой орулганы кирип, республика-нын малчыннар Наадымын бедик көргүзүлгө биле учуур дээр кызымак ажылдап тур-дар.

Хомог-оол МОНГУШ, Барыш-Хемчик район.

ССРЭ-НИҢ УЛУС ДЕПУТАДЫ-БИЛЕ ИНТЕРВЬЮ

Ан-Донуркын Кулчура ордуунга ССРЭ-нин улус депутаты, Тыва даг-дугу комбинатын чыгыне директор Юрий Трофимович Комаров-биле сонгучуларын ужуражышыкны болган. Депутат Сыздыге көдүртүгөн болган чонунда ажыл, амыдарымын хам-дарышкын айттырларга хамаарыштыр ботунуң бо-даларын чугаалаан болгаш чамдык тайылбырларын берген.

Сонгучуларын дүвүрдөп турар чамдык айттыр-ларга аянгаш, депутаттың чонку үсө сорулгаларын билди азыр соруда-биле бистин корреспондентиве оң интервью алган.

Корр: Сыздыге экономиктиг реформа дугайында айттыр-коз черин элдеп турду. Бот-оруга-чарыгалык кайма-да хөвирин шүтүмүлүк, девишкөөрлерин, түс-түс бүдүрүлгелер-нин экономиктиг хамаарыштыр чорун калыбарынын чу-гуулаан чамдык эштер айтты турганын саяр канчаар көр-үрүп турар силер?

Ю. Т. Комаров: Ол маргылаалыг айттыр. Чамдык чер-дерге бот-оруга-чарыга бодунмай-даа турар, а еске-леринге чар арга төгүлдөп ач турар. Ол аңгы-аңгы байдал-дарына хамааржыр. Бистин комбинат бот-оруга-чарыгалык берги хөвирин-биле таваржып ажылдап турар. Ам-даа ону кадаргып бис.

Күрүне бүдүрүлгенин дугайында хообууга ам мыймы-кын турбас. Бүдүрүлгелер планын боттары тургузуп турар аларган. Оларнын тускайлап чорун калыбары демчелер алдынары чугажык Чооку үсөп эгелеш алыскаар бот-оруга-чарыгалык негелелерин көрдүкүп турар. Автоном-нун республикаларын 1991 чылдан эгелеш кирирени план-на.

Сыздыге динчалып турган саяалдарын түпкөл кылыр билдиндир. Бо чугаала айттырларын чар тургустунга ком-бинат холга алыр.

Корр: Министерстволар-биле харылааны эде көрүп турар бе?

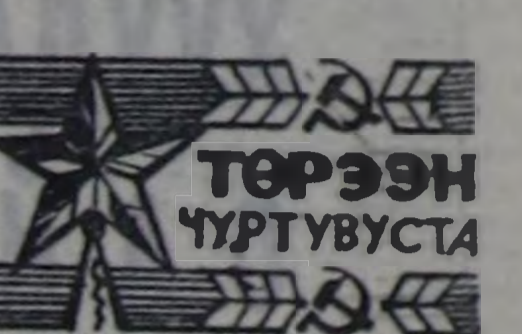
Ю. Т. Комаров: Тууду материалдарын үштүрүңү ми-нистерстволар эвилеп-республиканы кылдыр эде турускап. Дорт чаламы турган, эргелеш ам ийн чаламы аларган. Чүг-лө немеш, даг дүгү-дүгү, руда эвес, материаллар болгаш чамдык өскө-лаа хөвиринден аңгыдамын эвилелешкир республикаларын эргениче кирген. Министерство-биле харылаа черде чар аңгы-аңгы тургустуну эгелеш. Моон-даа сонгаар бистиникин экижырыгче бүдүрүп турар бис. Ол чүгө бистин азырын министрстволар.

Корр: Тууду талазы-биле комитеттин кеңигүү болган-дыр силер. Ниятын-биле чурта байдалы Сыздыге демчелер турганын билер бис. Комитеттин ажылына силерин ки-риптер болар олар бозалыңар бар бе? Республикага хама-аржыр чамдык хөмөгөргө негелеттин турарың?

Ю. Т. Комаров: Тыва АССР-нин Дээди Соведини депу-тады тургаш, ийн-даа улаа тууду талазы-биле комиссияга ажылдап турган болган, чар комитетке үдүм кириштирер күзелин адреткен мен. Бирги черепин сорулгалары бил-

● МИНСК. Пассажирлер аргыштырылганын Минск — Владивосток агаар оруу доктанал ажылдап эгелеш. Минсктин авиаторлары бо чылдык эгелешке эгелеш ол ийн улут хоорай аразымын агаар оруу шынгазын ап эгелеш. Оң үзүмү ниятти-биле 9280 километр, ол ар-зымыга ушарык он үш чар-тык шак негелеттир Самолет Омск болгаш Чита хоорай-ларга түр доктар.

● ЕРВАН. Арменияның чер шимчешкиниге таварыш-кан Степанави, Калинин, Ахурин районарынын ажыл-агыйлары мыймыгты бода ма-дын баш сакын катал тургу-зуп эгелеш. Германиянын Фе-деративтик Республикамын сымметаль Республикамын сүктүр



авиаторын бо райондарда өк-көп эгелеш. Ындыг үсөүмү авиаторын Армениянын дагын районна-рына шагдан бээр эстүрүп турган. Спиметаль шектер дагын черлерин серин агаар-рыга, яны-буру төрө ода-га, арыг сууга кончат таар-жыр болгаш хей сүттү берип турар. Ол элек сүттен яны-буру быштак кылдыр талазы-биле бо районнар блага ша-г-төгүдөв бээр сурагып келген.

● ЛЮБЕРЦЫ. Москва об-ласты «Завод имени Утмо-ского» бүдүрүгө каттыжыш-кыны хуу кылдыр ажылдар ситен кезер бичин машылар-нын массалыг кылдып эгелеш. Оң денкизи 5 кч дир.

(СЭТА).

ПАРТОРГАНИЗАЦИЯЛАРЖЕ, КОЛЛЕКТИВТЕРЖЕ

СЭП обкомунун хүнерин Кызыл хоорайда чоруп турар. Бо төмөгө киржир бөлүктү СЭП обкомунун секретары А. И. Ванжа удуруп чорур. Оң составында партия обко-мунун кеңигүүрени болгаш кеңигүүне кандактар, СЭП обкомунун аппаратын амыдакчылары, партия-нын хоорай организациямын актив кирип турар. Олар хоорайны партия организа-цияларына барыш. СЭП-нин XXVII съездинде, партия-нын XIX Бүгү-үйлөк кон-ференциямын партия Тын Комитетинин Пасеуларын шийиттерин, партия обкомунун пленумарынын, бирла-рынын докталарын кайы дө-рө күүсөдүп турарын аналда-теп көр, чедешкини дем-дегээр, четпестерин илерсир, ону элдеп алдыр-биле чүкү и-лырынын арга суелерин, практиктик дуулаан чедир.

Ол шыкш партия организа-цияларынын дайыкты арга-шын, коммунисттерин аван-гарды ролон белир дээр чорудуп турар ажилына үн-гөлдү бээр. Өчтөп-сонгулаалыг дуралдарга коммунисттер берген шүтүмүлдөп сал-дарын, оларын амыдарыга боттандыра дээр калды практиктик хөмөгөрүн ап ту-

рарын хынал көөр. Партия ор-ганизация бөдүн ажылчы-ларынды кирип турар хөмү-даларын, саналдарын, шүтү-мүлдөдөрүн чугаалап көр-үрүп кичээлге алыр.

Партия комитеттеринин, партия эге организацияларын секретарлары-биле элээп шыгыны ажылды корулар көрдүгөн. Ажыл-агыйны бап-карынын чыл байдалдарын-да, эде тургустунуулу, де-мократия, амыдары корук калыбын халылап турар а-гы үсө оларын амыда-чоруду-галарын кол улазымын кыныр калды бозурун то-дарып, ажилдап кылдыр. Партия обкомунун хүнеринин планында наймысалдык чүгө ажыг бүдүрүлгелерин, организацияларын бавыр көрдүгөн. Бөлүктүн кеңигүү-рени оларга баргаш, ажил-ны, амыдары, амыдары ки-рип астыр үлөп канчаар эр-тирп турары-биле тавыжар, оларын сагал-онолун, сүм-өлөрүн дыйнаар. Ажыл-агый экижидер, корум-чүрүмүн, шы-гыла-чүрүмүн быжылаар, кем-чөргүүүлөрдү, арагаалар чорутарга удуз шыгымын де-ниселди чорудар дугайында чугааны кылдыр.

МУРНУВУСТА—ХАРЫБСАЛГАЛЫГ АЖЫЛ-ХЕРЕКТЕР

дигир болгай: үштүрү тудууларымын салышкыны эвез-жеткен, ону социал-культура объекттеринге чар. Чуртта тууду ажылды хымчыл-биле аналдаар. Телевизи ажылдар-нын шынарын экижидер. Ният чуртта ажыл чарыгылар болза, республикага блага мыдык бозур.

Корр: Ужуражышыктын үзөлдө бир кичиник айттыр-негеле декирип дынады ийин. Силерин бозууларын өмүздөрдөп азы республика мурунда чугаалаанын согурап айттыр. Хары-даа чугаалары канчалык дил-диде, Ният сорулгалар-биле дугулап алгаш, тодарап сонгучуларын негеле-хөргөдөп тоомга алабыз баары хөмөгү кылдыр ол бидише берсе арга бе? Силерге сонгучуларын сонугулап бидиңгиле мыйна.

Ю. Т. Комаров: Илеткеге-лаа, саналдарга-лаа кол айт-тырларга дээр канчаан турар. Оң кадында өсө алган эштер бот-боттарын катталат турар аларган. Шүтүмүлдө док-таавын, чамдык бодунун бозалдарымын доктааган мен.

Чурт саналдарынын кырында келген деп туралар чогуу тодарап санал-даа кырылар. Бир-ле дугаарында өртөктер дугайында чугааладым. Бөдүк айы-биле боттарынын эргез-дин камгалап тодоруу чоруктап уштарынын айттым. Чурт-тачыларын талазында кооперативтерге багыт хамаарыла тыптып турар. Ыңаңгаш керээ бозуулар өртөктерин солаш, чамдык ай күрүне өртөктерин тургузар. Чонунд тергелеш барыларын чыктып азып турар өртээ хынал көөр. Тууду кооперативтерин шыкш күрүне өртээ-биле ажылдап турар кооперативтерден алырары кол кылдыр.

Чүгө үрүмкөтөп саяр эвес, чөмөжин саяр өртөктерин өс-түрбөс болза эки, оңу бичин сонгаарлар деп чугааладым. Чүгө аны ол кичин бүтүрүңү амыдары-биле колбошкан.

Бот-оруга-чарыгалык кирген бүдүрүлгелер боттарынын күжү-биле социал айттырларын шийиттереп аларган. Оларнын чар эгелешкилерин эрге-хойду болгаш өрпөкчү камгалатынган турарын чедип алып алар. Чөжө, бистин комбинат шыкш, өскө черлерде блага чып тургузуп ведерин үш чыл шийтеп телевидия толдогу олдуру дээр-ге, амыда шажыга үзүктөшкенин бодурула-биле тус-кай чарлык негелеттин келген. Ону хамаарышкын чер-дер-биле шийтирээр алар.

Черде мичаш, кандык-даа айттыр чонук амыдарымын хамаарышкын боор. Сонгучулар-биле харылаа тууду чугаала деп көрдүм. Сыздыге туралда ЧЭТ-тин телеграммы көзгө, өрүнчүт болган. Моон сонгаар сонгучулар-биле доктаамап харылаа терек. Кандак-даа айттыр болза, док-раал тургузуу турар болза эки.

Корр: Сыздыге айткыч четпестер, шүтүмүлдөрдү, негелелер бистин республиканын оңагай хөргөлдөр-биле шүгөлдү бозуп, ону дугулап алабыз билдирер. Моон сон-гаар-даа чонун күзөп-чүткү-биле депутатты ажыл-хөргөрдөр алаа шыкш сагындары-лаа, ыңыла-даа кол кичелгөй улаңдырар учураар чамдык чүдүлгө доктап карей. Сил-дерин коллектив хей националдык—үкөк дөрт нация и-жи ажылдап турар. Национал айттырлар баш үдүр бода-

чалыг ажылды негээр болганда, бо талазы-биле силерин бозалдарыны сонугурадым.

Ю. Т. Комаров: Бодум Бурятияга өскөп, төртүңгөл мен. Бо-ла чораш чере национал улус-биле эгил деп ажилдап келдим. Чыгыс коллективке элтиг ажилдап турар апы-аңгы сөк улус аразына чере чөрдүдө турбас чык. Хей-де черден чыг өскүдүккөр кичилер дээрге хөкөк кырыла байдалы эки билин, үзүм-буру чугаала дыйнап алган, эң үрөп бозур. Кызыл ажыл тышпаан улус мыдык чугаа түдүрүр.

Бо айттыр амыда-чугаала тургустулаан, дээр оожурган болбас. Борта хей-пийин организациаларымын кырылгаш чугаала. Чөмөчөкчө тайылдыр ажилын доктаамап чоруда-рын чедип азыр учураар бис. Нията-ламында ботта үдүр кирип учураар. Ыңыла-даа оларын аралында белин чары-чалаы туруп кылдыр.

Корр: Социал айттырларын чедер шийтирелеринде блага хөнгө-лө чүдөлдөп маргыдаа үзүп бозурун чамдык чыктер көрдүкүп турар болгай. Ону чалап эртеринг оруктарын алып-ле турар силер мыйна. Кежи үштөүлө шын чорударында эгелеш, чүгү түрбөс боор. Шангыр суур-шүч чурттачыларын байдалы чонун дүвүрдөп турар-ды ол чокта шийтирелеринге бе?

Ю. Т. Комаров: Ажылдап тунарларын чарык кезин түс черин кичилең болганда, бажы-лаа үздөгөн, м



ШЫН

СЭКП ТК-НЫҢ ПОЛИТБЮРОЗУНДА

ССРЭ-нин улус депутаттарынын бирин Сөзүмүнүн түшүндүрүшү менен алабыштык партия организациаларынын чурттар арасындагы айтырылганын СЭКП ТК-нин Политбюрозуна июнь 19-та хуралына чыгарылып берген. Сөздү басты чуртуустануу политикасы төгүзүлгө, хамааты, эрге-хообулуугу күрөсүн тургузууна өзү уагуу бодушук болганы деп дуралга демдегеден. Бүгү күрүн эрге-чагырганын улус депутаттарынын Советтеринин хуралга дамычып өзүрүнө Сөздү чыгууа үе-чада болуп, чуртуу эргеле башкарылган, интихил мурунда туруп турар социал-экономикалык, политикалык болгаш утуан-болал айтырылганын шийтирээрине төлөлдөгөн органдарынын кайгычымы улуг аркалары көргүзүп турар. Интихилдиги бүгү бөлүктөрүн эрге-ажыктарын барымдаалап көрүшкөн, күрүнө айтырылганын колдоотунун сайгыш шийтирээрине үнөлдү дуралгадан бүгү ажит-ажыкт чок болгаш ажит-ажыкт орунунун байдалында чыдап алынат.

Амыдыралдык эң чыгууа айтырылганын дүргө шийтирээр эконоимдик реформанын чыгышы чокка боттадылары-бы, күш-ажылында байдалы экинчидеги, улус ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Партияны, эконоимдик ажилды ээс тургузууунун, партия болгаш күрүнө дүргө шийтирээр тодогары агылаш мыйзамдарынын, узуртулганын политикалык арга-методтарынын, интихилдиги күш-бүрү күштеринде чыгуулашканын ажилымын улус аркасы партия комитеттеринин шийтирээр ажилында чыгуулашканын ССРЭ-нин улус депутаттарынын Сөзүмүнүн түшүндүрүшүндө боттадылары-бы, дуралгадан бүгү ажит-ажыкт чок болгаш ажит-ажыкт орунунун байдалында чыдап алынат.

Чыгууа болгаш чыгыш айтырылганын, боттадылары-бы, улус ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Чыгууа болгаш чыгыш айтырылганын, боттадылары-бы, улус ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Чыгууа болгаш чыгыш айтырылганын, боттадылары-бы, улус ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Чыгууа болгаш чыгыш айтырылганын, боттадылары-бы, улус ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Чыгууа болгаш чыгыш айтырылганын, боттадылары-бы, улус ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

СЭКП ТК-ның март (1989 ч.) Пленумунун шийтирээрлерин — амыдыралга



«КамАЗ» башкарычымы Валера Сат Кизил районда «Суплак» сохотта чолаачыларын чарыкынын муруну олурунда чоруп, максаттап турар. Тараа тарымр шөлдерге үрөсүн чедирип берип турда, аяла ужурашкан бис. Хоуу бригадирлери ону ажалымын кызынак чылаач деп үнөлдү. Сөзүмүнүн илгерилеги боттадылары-бы, улус ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Суггат—магадылал

БЕРИМЧЕЗИ ЧАВЫС

Тыванын өскө даа девас-кээрлеринде шыкша Каз-Лем өрү бот-сиген бо чыгыш чегге, ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Сугтарылганын дөргө эргеле-селди нан агыш ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

ЧЕРНИҢ КЕЖИИН ЧЕТТИРЕР ДИЗЕ

Чуртта ашы-чөм аймаан эл-бедеринин өрү алаш аркада Хоуу дуралга ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Чуртта ашы-чөм аймаан эл-бедеринин өрү алаш аркада Хоуу дуралга ажалымында бүгү участоттарына чыгыш салгыла-чурум-онте, харысаага чок болгаш сууларган чурттарынын, хообулуу хуудулук көрөсүнүн илерээшкенин шийтирээр ажит-ажыкт-биле дорт доо-балдык бодурууну принципни партия организациалары боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

ССРЭ-нің Дээди Совединде

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөлийн Даргазы Н. И. Рыжков июнь 20-де ССРЭ-нин Дээди Советинин палаталарынын комиссияларына болгаш комитеттеринин ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөлийн Даргазынын орадакчыларынын, ССРЭ-нин камгалал министрлигин, ССРЭ-нин Аймак чокорук комитетинин даргасынын алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөлийн Даргазынын орадакчыларынын, ССРЭ-нин камгалал министрлигин, ССРЭ-нин Аймак чокорук комитетинин даргасынын алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөлийн Даргазынын орадакчыларынын, ССРЭ-нин камгалал министрлигин, ССРЭ-нин Аймак чокорук комитетинин даргасынын алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлөлийн Даргазынын орадакчыларынын, ССРЭ-нин камгалал министрлигин, ССРЭ-нин Аймак чокорук комитетинин даргасынын алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

УРУГЛАРЫНЫҢ ЭРГЕ-АЖЫНЫҢА ДУУШТУРУ

СЭКП обкомунун, республиканын Дээди Советинин Президиумунун болгаш Министрлер Чөвүлөлийн, партия хоорондуну, улус өөрдөгө интихилдигин узуртуучуларын алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

СЭКП обкомунун, республиканын Дээди Советинин Президиумунун болгаш Министрлер Чөвүлөлийн, партия хоорондуну, улус өөрдөгө интихилдигин узуртуучуларын алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

СЭКП обкомунун, республиканын Дээди Советинин Президиумунун болгаш Министрлер Чөвүлөлийн, партия хоорондуну, улус өөрдөгө интихилдигин узуртуучуларын алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

СЭКП обкомунун, республиканын Дээди Советинин Президиумунун болгаш Министрлер Чөвүлөлийн, партия хоорондуну, улус өөрдөгө интихилдигин узуртуучуларын алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

КОМЕНДАНТ ШАГЫН ТУРГУСКАН

Новый Уезь (Гурьев обл.) июнь 20-де, СЭКП-ның кюрр.) Новый Уезьде корум-чурум үрээшкенин камгалал омуургадымы-биле Казак ССР-нин Дээди Советинин Президиуму алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Новый Уезь (Гурьев обл.) июнь 20-де, СЭКП-ның кюрр.) Новый Уезьде корум-чурум үрээшкенин камгалал омуургадымы-биле Казак ССР-нин Дээди Советинин Президиуму алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Новый Уезь (Гурьев обл.) июнь 20-де, СЭКП-ның кюрр.) Новый Уезьде корум-чурум үрээшкенин камгалал омуургадымы-биле Казак ССР-нин Дээди Советинин Президиуму алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Новый Уезь (Гурьев обл.) июнь 20-де, СЭКП-ның кюрр.) Новый Уезьде корум-чурум үрээшкенин камгалал омуургадымы-биле Казак ССР-нин Дээди Советинин Президиуму алаба-жуулааларына каакиндурталарын кирип берген. Кирип келген саналдарын депутаттар кичээлдеги өөрчөлдүргөн, камгалал министрлигинин камгалал боттарынын ажилына барымдаалап көрүшкөнү чыгуу болуп.

Бо республиканын Министрлер Чогулуна 1989—1996 чылдарда Тыва АССР-ниң хой ажылыг программаның компютер программаның чыгарылу дөңсөөсү...

лур, дүтүтүү узуу 8,5 см, чыгыша 60—64 см ширээлиги. Тыва хойлар боду база ийн хевирлиг бодур; чартык бөдүң дүтүтүү тюрү хойлар 45 килограмм динг дөңсөөлүг, чутган узуу 1,3 килограмм, дүтүтүү узуу 18 см; бөдүтүү дүтүтүслерин динг дөңсөө 40 килограмм, чутган дүтү 1,1 килограмм, дүтүтүү узуу 16 см.

социал айтырлар. Мында кыштарга чурттага байжылырлар, ол мыйыш совхозтар, сабырлар төптөргөш шээр мал кадарчыларыга байжылырлар тудары, хойу коданары электржылырлар, чурар-байжылырлар тудары, малчыларын саям хандырылганын көчүрү чурар мезгилдеринде айдары, амьдыр чурар пункттарын хойу хонаштарыга амьдыр, кадарчыларын школа назын чегерлер уруу-аарыныг азын чегерлер амьдыр, профтехучилищелерге кадарчыларын (шупту 1230 киж) база ола-училищелерге чурарчыларын (шупту 1110 киж), хой тарыш боздарын телектерге (шупту 1967 киж), өг-буе боза арена керээлерин илптердерини ойнадалары — бо бүгү чүдүлери көргөн.

1988 чылда бистин республикамыска шээр малдын 150 бригадыга турган. Оларда 2005 өг-буе хаара туттулган. Эртең чылым оларын аренадан 1976 өг-буе керээзи-биле ажыдаан, а 1989 чылда өг-буе керээзини 1129 арена-да керээзини 1176 өг-буеги шилдерин программаларга көргөн. 1995 чылда шээр мал кадарчыларын шуптузу арена керээзи-биле амьдыларын ылынаан. Керээ-биле амьдыларын—эки туралы керээ. Ынаалда-да өг-буеги суу салып боздарын билирлер. Хамык жубур амьдылар оон алыс утказын эки билп, шилдээни алган турарында.

3,5 ай мурунда чүдүтүү деп көргөн. Оларда оон дүтүтүү «Шим» солуга ааш материал база эртеңди И. Т. Кызыл-оолду ук программаны шүтүчүдүзүн чүдүтүү эске келгелер бистин парлада-да база телерадиога чок. Оон туржук, мийдиң чыгыт чүгөсү база таварыштым. Июнь 10—19-та эмчиге чыткыл, оо үеде база-ла кады эмнедал турган мий эштер — совхоз директорлары Павел, Кара-Сал, Дамба Хордуу оларда уа программа дугайында айтырарыга, чүс-даа амьдылаан боздулар. Алаң кайгадым. Бирөөн «Сут-Амьды», ийгииз «Чаа оруу» совхозту директору ук доктаа-олага аашка чыгарып билинмес, алаңда чыгарып билинмес, алаңда чыгарып билинмес. Министрлер Чогулу биле Агроустур Чүдүлери оюу чуртталып, боз-бодуна мыйып олурууна оо боз Ам директорларын секретарылар, азы райкүсүмнар, АУК-тер алыс чегерлер оо боз? А бо аренин боздугу дерек саадап турар берген.

Анастас Исакович Микоя 1978 чылдың октябры, 83 чылдарында чедир чыгыш-ла артык турган мезгил. Оо кой мийди шилде политикте амьдыл чорав. 1919 чылда Микоя РСФСР-ниң ВЦИК-де солугуна. Совет эрне-чатырга органииварын дээди составына оо 55 чыл болган.

позорешпээ-даа бол. Сталиннин таламыг барган. 1930 чылдың эсенде шүтүтү салып системаны чуртутуурун Продуктулар шимикти борлап болган аарыкка системаны киргизген. Сандыгың СССР-ниң кадарчыларга наркомдыг мийди азе органииварына. Оо үеде чок чегер мыйычлар баштактары турган: «Нет Маса, нет Маса, нет Маса, нет Маса, нет Маса, нет Маса, нет Маса».

Бердик чылдагы соода Микоя бугу кол айтырлар таламыг-биле Хрущевту деген турган. Шивалдыг мый амьдыл чоравы кийиреги, эштер айтырлар таламыг-биле ажыдаан.

1. ШИТИРЛЭЭР АЙТЫРЛАР. ОНУ КАНЧААР КҮСЭДИНГЭ? Бодум хуума до программаным чогадырдым киреки болган, оо тынгалыг тюрүтүү эки билер мей. 1980 чылдар бээр республиканың уус амьдыл-амьдыны до амьдында байдал дма нарымап келген чүс. Хойуна баш саам, оон эртең, дүкүрү совхоз чочка куудула-куудула, ам эң эвээш сайнарга кээп үскен: хойуна баш саам 900 муң узуу тюрүтүү, а бир хойуна дүтүтүү ортума-биле 1,9 килограмм, эвээш дужаар динг дөңсөө 39,40 килограмм чедир куудула. Оо сайнар, бир эвээс тюрүтүү кемчег алас болза, оон-даа куудулар дөң берген.

Программалар айткан чүдүлдерин үш улавынның амьдыл амьдыл турган чедир амьдыр көргөн. Барээде, селденги-уусажында амьдыл амьдыр: ийне, хой амьдыны үлүстүр технологиянын илптердери; үште, күш-амьдыл органииварынын болган оон телевидение депшигелер хевирлерин амьдылар. Ынаалда-да амьдылар район рай-бай-биле чыл салында чүчү-чүчү мыйырын айттырар. Мында шээр малдан алыр продукциянын дөңсөөлүн, малдын баш саамы, оон иштине тюрүтүү, коданарын эр-амьдыны, өң-чүчүтүү таламыг-биле таарымчалыг чижек амьдыларын, чаш талду алыр оонадаларын, тюрүтүү мал-тамын селдерини оонадалыг, уксамыгга составы болган оон хуузу, каас составы, оон хуузу, тюрүтүү хойларын селекциялаан (шилде алган) өвөң чып амьды оонадалыг, чегерлерге рационал болган мал чегин белетээрин, кыштарга чоогунга база хой тарып боздарын дужулар чыныгы тарымал олар шилдерини дөңсөөлүн шуптузу айттыл каан.

1988 чылда специалистер чык экспедицияларын киржикчилери Тыванын бодурун база эскерткен (Новосибирск, Чита, Бурятия, Иркутск) экилетке мадарын шилдерин көргөн, оо түнеки олар чутулажып, сапалыналы солукчулар.

Уажуу боза, оо амьды эгер мурунда-ла, программанын дүдүрү алырнын мурунда-ла, совхоз бүрүзүгө, сабыр, бригада бүрүзүгө, оо амьды чок тус-тус амьдылар чедир чүвөн амьды утказын дугуруу, сүмелдер турган-ла болгу дег. Ынаалда-да өг-буеги бар-ла-дыр.

Ийде, республикада сайырады турар нарын дүтүтү болган бөдүрү дүтүтү уксамыларын тус-тус республика чүдүлдерин Министрлер Чогулунагы бадыларын чуртуу. Уксамыдыга амьдыны республикада саналарга байдалына бир коо чыгарып азын методиктиг чыгарып чок болуп келгенде. Ук амьдыны министрство ийне уксамыдыга стацинарлар (капталык мыйычкылар) удурут деп боза турганмыш шим эвээс, олар дээрже административтик бугурага черлер болганда, эртем-методиктиг удурутулган хандырып шиваластар. Ынаалда республика красносар уксамы хонуну тыва хевир болган Тываның аягыг, чодак куудурутук хонуну уксамы чүвөлдери республикада хой амьдынын эртемденери В. Балыр, С. Монгуш, И. Кызыл-оол, В. Шергина, уксамыдыга таламыг С. Тока база СССР-ниң 50 мийи аттыг совхозтарын ноо зоотехниктери, өске амьдыларын эл дуржулагып селекционерлер улактарыг хойулар (И. Сафонов, И. Давурин болган эскелдер) база республика даштында ий-ийи (уксамы саныга) эртемденерин дугурут алган, чып экилет киржиктер терек.

ПАЖЫН СЕМИНАРИЯЛЫНДА БОЛШЕВИК Анастас Арменияның Социал-демократ революционерлер төртүтүлгө. Эге шило дооскаш, Тифлиски шажым семинариялыга өөрөң мийди кирген. Оо ала турган социал-демократ бөлүтү кемчигүтү апарган, орус тмк мыйында үтөгөр бөрүк бугу мыйысичи интервентурасын чочула.

1934 чылда Аш-чем үлүстүрүтүү Варкоманды тюрүтүтүтү, оон удурутурун Микоя аласкан. Ийги беш чылда он үлүстүрүтүү дма хой амьдынын эвээс дурген доктүдүзүгө оо удурутуу кирген.

XX сьезд соода 100 тире комиссарларын тургузарын оо удуруту турган, олар бугу дегерлерге болган кара-байжылыр бугу херектенерин бугу-дүтүрүтүг доктадыларын эде көөр умжурду турган. СССР-ниң Прокуратура ук комиссарларын тургузарына удурулган, мичалда-ла Микоя. ныл киржигелерин сөөлдө Р. Рудеко чедиржер уажуга таварышкан. Оон-байжылы о Сталинни шүтүчүлүзүгө айып ырттарбелгиле мыйыгып турган.

Чүгү болганга, канчала экилет деп айтырлар ууда-ла-раа үтүр турган. Оо чүгүл уксамыдыга амьдынын сандарында, деп билчелер бады бар чок, мичалда-да өске чыгарылар бады бар. Ынаалда амьды оонадалыг, чегерлерге рационал болган мал чегин белетээрин, кыштарга чоогунга база хой тарып боздарын дужулар чыныгы тарымал олар шилдерини дөңсөөлүн шуптузу айттыл каан.

1988 чылда специалистер чык экспедицияларын киржикчилери Тыванын бодурун база эскерткен (Новосибирск, Чита, Бурятия, Иркутск) экилетке мадарын шилдерин көргөн, оо түнеки олар чутулажып, сапалыналы солукчулар.

Оон мийи программалар хой амьдыны арена керээзин илптердери чижек системасы; оон боттарында санажыр эртерини тодарып чижек-майыны, арена-биле амьдылар турар өг-буеги бугулар продукциянын сапалыг үлүстүр артамы болган өскелдерини мыйыны, ветеринар-санитар хемчеглерини технологитү каргалары, уксамар аренин хайнакташкынын системасы — шупту 47 капырмылам программалар база кырыг.

Уажуу боза, оо амьды эгер мурунда-ла, программанын дүдүрү алырнын мурунда-ла, совхоз бүрүзүгө, сабыр, бригада бүрүзүгө, оо амьды чок тус-тус амьдылар чедир чүвөн амьды утказын дугуруу, сүмелдер турган-ла болгу дег. Ынаалда-да өг-буеги бар-ла-дыр.

Уажуу боза, оо амьды эгер мурунда-ла, программанын дүдүрү алырнын мурунда-ла, совхоз бүрүзүгө, сабыр, бригада бүрүзүгө, оо амьды чок тус-тус амьдылар чедир чүвөн амьды утказын дугуруу, сүмелдер турган-ла болгу дег. Ынаалда-да өг-буеги бар-ла-дыр.

1935 чылда Микоя Политбюро кеңешинде солугуна. 1937 чылда СССР-ниң Улус Комиссарлар Чогулунагы Даргалыны оракачкыныга томулуктаган.

1962 чылда төңкүзүлгө Микоя чегер депшигелер дипломатияга бугуру эртем чутулажып кучуктук. Оо боза карып куба кравалыг турар. АКШ биле СССР аразынагы дайын кал чок үлүстүнде хыл кирмат келген турган.

1962 чылда төңкүзүлгө Микоя чегер депшигелер дипломатияга бугуру эртем чутулажып кучуктук. Оо боза карып куба кравалыг турар. АКШ биле СССР аразынагы дайын кал чок үлүстүнде хыл кирмат келген турган.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

1988 чылда специалистер чык экспедицияларын киржикчилери Тыванын бодурун база эскерткен (Новосибирск, Чита, Бурятия, Иркутск) экилетке мадарын шилдерин көргөн, оо түнеки олар чутулажып, сапалыналы солукчулар.

1988 чылда специалистер чык экспедицияларын киржикчилери Тыванын бодурун база эскерткен (Новосибирск, Чита, Бурятия, Иркутск) экилетке мадарын шилдерин көргөн, оо түнеки олар чутулажып, сапалыналы солукчулар.

1988 чылда специалистер чык экспедицияларын киржикчилери Тыванын бодурун база эскерткен (Новосибирск, Чита, Бурятия, Иркутск) экилетке мадарын шилдерин көргөн, оо түнеки олар чутулажып, сапалыналы солукчулар.

1988 чылда специалистер чык экспедицияларын киржикчилери Тыванын бодурун база эскерткен (Новосибирск, Чита, Бурятия, Иркутск) экилетке мадарын шилдерин көргөн, оо түнеки олар чутулажып, сапалыналы солукчулар.

1988 чылда специалистер чык экспедицияларын киржикчилери Тыванын бодурун база эскерткен (Новосибирск, Чита, Бурятия, Иркутск) экилетке мадарын шилдерин көргөн, оо түнеки олар чутулажып, сапалыналы солукчулар.

1988 чылда специалистер чык экспедицияларын киржикчилери Тыванын бодурун база эскерткен (Новосибирск, Чита, Бурятия, Иркутск) экилетке мадарын шилдерин көргөн, оо түнеки олар чутулажып, сапалыналы солукчулар.

1988 чылда специалистер чык экспедицияларын киржикчилери Тыванын бодурун база эскерткен (Новосибирск, Чита, Бурятия, Иркутск) экилетке мадарын шилдерин көргөн, оо түнеки олар чутулажып, сапалыналы солукчулар.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

Ундезин экономиктиг реформаның оруу-биле КЕРЭЭНИҢ ХЕРЭЭ

Бистин республиканың совхозтары оор-оруда-чарылагы хандып киркилик. 1988 чылдын түнеги-биле алырга, оларнын бригадаларынын, фермаларынын болган өскелда амьдыларын 81 хуузу аш-амьдыны органииварынын керээлг аргазы-биле амьдылар турган. Оларга совхозтарда бугу тарыла шөлдүк 88 хуузу, бугу малдын үштүн ийн хуузу амьдылаан. Керээлгелер төвөтү совхозтар амьдыларын 57 хуузу хаара туттулган.

100 хураганын доктуругаш, бөдүрү дүтүтүү бир хойдан 1,9 кг дүтүтү кирган. Ук өг-буеги-нин өскөгүн бүрүзү 15 муң рубльдинг продукциянын бү-дүрүг.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документтерин мийи тарала.

«Известия ЦК КПСС» журналында амьды номерин «СЭПК Топ Комитетинде» деп бозу-биле амьдык. Оо мейдилом помучуларын ТК-ның 1989 чылдың мый айда амьды-биле таныштырар. Каптал салымшыларын амьдыны бөлдер болган туудага амьды-амьды механизми сайырагайжыр айтырлар таламыг-биле Политбюроу доктаалы, совет Ченсегер Күштеринг амьдылары болган амьды-чорутулганын төң парладага чырымы турары дугайында ТК-ның Секретариатынын доктаалы, өскелда документ



ЧАЙЛААГГА

Чай санында, өзгөчө дүжөргө...

Майрам машинаны доктады...

Бодундун мнак черлеринче...

Насырдин БАЙДЕМИРОВ, кыргыз чогаалчы.

тар сен, дүндүктү тырмында...

чүе-дир! Ооо карактарында...

Рассказ

Бир-эе катан Азияк терек...

Иде, иде, каттырышпа...

Бо өг сизерге белетерин...

Боророк оорту чокушпа...

Шуурман калчакчымын...

Шуурман калчакчымын...

Оозу пашче хөөк чок...

Эээзди оол кидис кыялы...

Эээзди оол кидис кыялы...

АМЫРАДЫМ!

Хаммаатлар, улуу биле, ооруп тур мен...

ЧОННУН МЕРГЕНИ

Бистин ада-өгбелеринин амияктары...

Чалпаа-орба кезээ чор, Чаксаан чорба, өрдүк чор...

Ам чезин келгенине бе? — деп, Азияк катан-катан...

Ам-даа талмыр ооруп бис... деп, аазам шууга чок...

Азияк диген Пекин чедар...

Азияк диген Пекин чедар...

СОНУРТАКТАРГА

АЛДЫН ХЕРЭЭЖЕННЕР

Шажым сузурун өзүгээр...

Азияк диген Пекин чедар...

Азияк диген Пекин чедар...

СОВЕТ-КЫДАТ НАЙЫРАЛГА

Чурттарымыз арзында...

НАЙЫРАЛГА

Азия диген Пекин чедар...

ЫТ ЧААНЫҢ ЧЫДЫ

(Чечен чугаа)

Шуурман калчакчымын...

ФОТОКАЛЕЙДОСКОП



КРОССВОРД



ДОРА ДУРГААР

5. Тыва улустук мурзы...

КРОССВОРДУ

Кроссворду П. АРАТ-ООЛ тургуска.

АГААР

Республикага кезек булуттар...

Малавия болгон Ожум...

кага өртөр «Делегейини...

диг бижик. 3. Айттар...

Көчөгараанын шыкын...

Хиранг холук чоң адм...

Эээзди оол кидис кыялы...

467000. Кызыл хоопай. Красноармейская, 100

ФРАНЦИЯ. «Мисс Фран...

АК-КОК ХЕМНЕРНИН...

Кроссворду П. АРАТ-ООЛ тургуска.

Кроссворду П. АРАТ-ООЛ тургуска.

Кроссворду П. АРАТ-ООЛ тургуска.



ИЮНЬ 24-ТЕ

И ПРОГРАММА МОСКВАДАН

II ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 Эртеги гимнастика...

8.15 «Калезин шаг»...

КИНО

ИЮНЬ 24-ТЕ

АГААР

Республикага кезек булуттар...

Индекс 54241

МУРНУВУСТА УЛУГ АЖЫЛ-ХЕРЕКТЕР



ИЮНЬ 27-ДЕ
1 ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

6.30 «120 минут». 8.30 С. Руванов ойнаар (гитар). 8.55 «А. П. Чеховтун театры». «Чеховтун артынан». Феликс Шин. 11.05 Мультифильмдерин баштайгы үндүрүлгө: «Мену чакташканын», «Бистин станция», «Балтазоор». 11.30 «Чүгөтүн». СССР-нин уауту артын Л. Зинкиндин киргизген-беле фильм-коцерт. 12.00—12.30 Барында фильм. «Бүгү талымды үчүр чер кайда?» 15.35 А. Сербин. Сошата-фантазия. 15.45 «Ойгу»-де өзү өлкөгө. Барымдагы фильм. 16.45 «Чир-дегелебин турган» үчүр дугайын ирлөө турарай? Болоньга (Италия) тургуч ирмизиня конуруту. 17.45 «Литва». Москвадан көргө: 18.45 Бүгү дегеле-де. 19.00 Шин-чөпкөнүн айыма чогуу дөң. 19.30 «Ам-жак кино». В. Шукшинин бод-гаш А. Тарковскийнин баштайгы фильмдерин дугайы. 20.15 Бүгү дегеле-де. 00.30—00.50 Экстреза программасы.

II ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 Эрттин гимнастика. 8.15 Орус уаутун ирмизиня И. Анкорова күтсөдү. 8.30 «Чалым чогуу»-мода, мода, мода. 9.55 Француз дия. 10.25 Концерт. 11.00 Мелздер. 11.10 Француз дия. 11.40 «Тормотур» тутпастама. Ураи-чөпкөн фильм. 12.55 Шин-чөпкөнүн айыма чогуу дөң. 13.00 Ритминг гимнастика. 13.30 «Боиман болгаш попу-га». Мультифильм 2-ги үндүрүлгө. 13.55 Ногородка славян бичкинчи байырагы. 15.05 «Десневскийдин өбүздөгү». Ураи-чөпкөн теле-фильмин 2-ги сериясы. 15.55 Телефильм. 17.00 Мелздер. 17.10 «Дорамчыла». Ураи-чөпкөн фильм.

КЫЗЫЛДАН

18.35 Киножурнал. 18.45 «Тыва» сериалы. Уаутурула: Мелздер. «Наздыма уткучу-тур». Ажытык дуржулга: «Тыва» — Оренбург. Тыва АССР-инин Кургартулетуру-тун кол тоотканы К. С. Ирттигинин уаутура: «Койла бол-гаш күнүлөгү». 19.25 Мелздер. 19.35 Чарларга. МОСКВАДАН

19.40 «Тамчытыг удуар, чаштар!»

КЫЗЫЛДАН

19.55 «Соуруграк катты-жымшыкылардын көрдө-конурусу». Дургунин Куй-тур башкыннын «Талы сый-нын электери» болуугу концерти. 20.40 Барымдагы фильм.

МОСКВАДАН

21.00 «Чүе». 21.35 «Дорам-чыла». Ураи-чөпкөн фильм. 23.00—23.15 Мелздер.

III ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

18.05 Ритминг гимнастика. 19.05 Рекам. 19.10 «Юс-ка». Телефильмин баштайгы үндүрүлгө. 19.40—19.55 «Тамчытыг удуар, чаштар!»

ИЮНЬ 27-ДЕ

«ПАЙЫРАЛ»: «Сүмө-шедше на сталлоне» (Фран-ция) 9.00, 10.50, 12.40, 14.30, 16.20, 18.10, 20.00 (узаткан) шактарда.

ВИДЕОАЛ: «Варвар-краса» — дилалы косо 10.80, «Долга ралука» (Индия, 2 сериялыгы) 13.00, 16.00, 19.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Закондо-вий нильчын» 9.20, 10.50, 12.10, «Снежок» 14.00, «Имя» 16.00, 18.00, 20.00 (узаткан) шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Дөң ко-бир» 10.30, «Тайна остро-ва Чоловиш» 14.00, 18.00, «Презумпция невиновности» 16.00, 20.00 (узаткан) шактарда.

«ЕНИЕЙ»: «Кодор» 18.00, 20.00 (узаткан) шактарда.

«МИР ДК»: «Сказка о гримок барбине» 15.00, «Тени анойного лета» 19.30 (узаткан) шактарда.

«АГААР»

Республикага келек булут-тар. Дүң чактавар. Хүндө чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—17, чамдык черлеге 2—7, хүндө 23—28, чамдык черлеге 13—18 градуус чамдыр.

Кызыл келек булуттавар. Чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—14, хүндө 26—28 градуус чамдыр.

Республикага келек булут-тар. Дүң чактавар. Хүндө чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—17, чамдык черлеге 2—7, хүндө 23—28, чамдык черлеге 13—18 градуус чамдыр.

Кызыл келек булуттавар. Чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—14, хүндө 26—28 градуус чамдыр.

Республикага келек булут-тар. Дүң чактавар. Хүндө чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—17, чамдык черлеге 2—7, хүндө 23—28, чамдык черлеге 13—18 градуус чамдыр.

Кызыл келек булуттавар. Чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—14, хүндө 26—28 градуус чамдыр.

Республикага келек булут-тар. Дүң чактавар. Хүндө чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—17, чамдык черлеге 2—7, хүндө 23—28, чамдык черлеге 13—18 градуус чамдыр.

Кызыл келек булуттавар. Чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—14, хүндө 26—28 градуус чамдыр.

Республикага келек булут-тар. Дүң чактавар. Хүндө чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—17, чамдык черлеге 2—7, хүндө 23—28, чамдык черлеге 13—18 градуус чамдыр.

Кызыл келек булуттавар. Чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—14, хүндө 26—28 градуус чамдыр.

Республикага келек булут-тар. Дүң чактавар. Хүндө чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—17, чамдык черлеге 2—7, хүндө 23—28, чамдык черлеге 13—18 градуус чамдыр.

Кызыл келек булуттавар. Чактавар. Согу-барын чак-те хатты дургун секунда-ла 5—10 метр. Дүң 12—14, хүндө 26—28 градуус чамдыр.

(Точкут. Этези 1-чи, 2-чи, 3-тү артында).

Уш дугаар айтырмыш бол-го, кароофел дугайы. Ол дугайы айтып айт болгай. Чыгыма-ла салгы чөп кар-тофель белеттер талым-беле АУК-биле көрө чарар, Ынчаарга ону шыгжаар сил-дар бо хоорайда дыка багай. Оларын артык чымын со-райтын комиссиянын сес-тамыга белеттер киргеш, кы-накжы турган мен. Ол сел-дары аде кынабас болза хор-жок деп көргөн мен. Бистин сохостарымыс чога, кар-тофель-биле бистин чөпке келек чөпке кавырдып бо-лөр чүгөт бол.

М. Х. СЕРЖИТ, «Ан-Турут» сохостта мал чени белеттер эконоту удуручтуу:

— Мен ам «Ан-Турут» сох-остта мал чени белеттер эк-оноту удуруч турар кижин мен. Зенова 4 кижин бис. Аралга керээни-биле ажалла-тар бис. Аажок-ла өнгөт боор чүе-дир. Сохосту же-реде бистин сохостта ажал-ды керээ-биле организаствар шору экиай берген. Чүе-дээрге сохосттун специалист-тери боттары ону өөрчөтпөл бил-ди алган. Ынчагыш аралга-биле ажаллавар калбары турар. Бо чымын 3 кижин со-хостта эконоту картофель со-хостта тарып өстөрүр-биле 40 гектар чөпкө алган, мында та-рып алган.

Мээн эконоту меле тарып, ажал турар. Эрткен чымын 1 гектардын 46 центнерин алган бис. Ийн дугаар кесекте. Чыл төнтүндү эконоту кижин бо-лүтү 2000 ажыг рубльдин про-дукция дээп алган. 5 тонна урдуния ажал алган бис.

Ону 10 гектар чөпке тараан турдуу:

Бо чымын дугуудат баса бо-лө дора эконоту деп болган тур бис. Ам сохосттук меле-дин кезин эгеш берген.

Баса бир чугаалар деп бо-лап турар чүгүдүм болза, мал-чынарнын хандырдыламы. Болап көрүтөр даан: бистин сохосттук малчыи өг-бүдө бу-руздун колдуунда шутуулу-да бир-ле моторлук чүгө бар— машина, мотоцикл база мыйш хирээни. Ынчаа-да бевия тып алмы дыка бер-ге. Малчыи кижин автоташы-назынга бевияи кудуп алыр дээр, район төвү кирералар.

А ол арзын 70 километр хире бар. Ынчагыш сохост төвүгө бевияин саларын чөпшөзөр болза калдынга деп санаа бар ийн бо.

К. Д. ДОНГАК, ССР Эк-онотун 60 чымы аттыг сох-осттук койдуу:

— Мен бодарымга, агро-улеттурде бир кол айтырм болза калдар. Болап көрө-дөлөр: калдарлар кайы-да районларда челишес болгай. Оон бир чыгыдагы ханды-рылганын багайына. Көрүп, дыкнап, билип чорууга, бис-те калдарлар айтырмыш дыка берге-дир. Бистин койнасы моолдарда бир эки дуржуга бар болду ийн.

Мен бодарымга, малчы-лар үчүр дээр уууска, эч мыйлапга амиктарга баштай-гы үеде бир айткан, бир инектен база 5—10 хире шээр маалда дугуламчы кылдыр берге чүл бо.

Оон мыйш бистин районун салып турары мал аажок ар-ган деп тур. Нияти республи-када база мыйш-дыр. Ол ду-

гайын калкыч Ш. Д. Оор-жак чугаалады.

Ынчаарга бистин районга болза, мал чаа-ла семирип эгеш турга, ону салды эге-дээр-дир бис. Ынчагыш мал дугаарымга графинин эле көрө чүл. Чимээ, бистин ра-йонга болза, малды октябрь, ноябрь айларда дугаар болза эки. Кол-ла салды турар ма-лымас сарык-тыр. Олар июль—август айларда арган турар. Ындыг арган малды дуу-ла ол Кызыл-Маалжык сү-рөргө калчп семирип боор.

Күрүгө сактан продукция-нын шынары дээр немелде төлөвөр бээр болгай. Бистин дугаар турар малчыи чөп-дир болганга, немелде төлө-вөр албас-тыр бис.

Баса бир айтырм: бистер өтүрүш «Ан-Чыраа» 1973 чыгыдан бээр сирен келип ал-келген бис. Мен ынаа трак-торист тургаш, оон сиегиле-даа турдум. Ол төл ийн ра-йондун девискээринин арзы чүе. Бо чымын ол чөпкө СЭКП өтүр райкомунд чаа секретары бербейн турар хев-рил деп дыкнадым. Ын-чагыш ол чөпкө биске рес-публиканын Министрлер Чө-пүлгөнин докташы-биле бис-те мыйлап берге чүл. Бистин бо-лап көрүдөр, даштан өскө чүдөлдөрн шутуушун салдып алыр укурга таваржыл тур бис. Мал чөмгө 1 тонна са-ванны биске өскө сохосттар 45—50 рубльгө садар, а та-рааны—600—700 рубль бо-лур-дур. Бо чүдөлдөрн өр-төктү уузу чүл деп көрүп ту-рар чүе ийн. Бистин хамык оруктамыс мал чени салдып алдырма ууш турар.

Ол мыйш планнашынын кайтар кели мен. Бистин районга чыда 80 тонна сүт дугаар кылдыр берип калга, оон үстүндө база мыйшды тургаш, 120 тонна кылды кар-дыр. Биске I—II квар-талдарга база сүт саар, са-дар онаалга берип каар. Ол үеде биске сүт турбас чүе-дир ийн. Ойт-сиге челишес боор, үмээни. Ынчагыш сүт садарын III кварталга көү-дөтө калды чүеде? Моу Агроулетпүрүккө санай ал-басы мыйш деп, азы үстүндө дугаар турары мыйш деп.

М. Ч. СААЯ, «Хемикко» сохостта тараамы эконоту-туучу:

— Бодуну эконотун дугайын каш сөс-биле чугаала-көрөйн. Зенова 5 кижин бис. 550 гектар чөпкө бис. Уш комбайнын бисте быжылаан. Аралда дугуар чөпкө, техник-каны уууска быжылаарга дыка эки-дир, удуусту со-вуургалы бевия, чөпкө эбу-лө-ла ээ алар. Мурнууда сох-ост чөпкө зеноваарга бы-жылавай турга, бир гектар-дын эки-ле дээрге 9—10 цент-нер тарааны ажал ап турган бис. Чөпкө чымын эки-ле бо-лап бевиярдып алдыр, келер чымын чагай дугуудат алыр боор чүе-дир бо. Зеновонун 1987 чыда 12 центнерин, 1988 чыда 22, ол мыйш 100 гек-тар чөпкө шөпө, итеситинг технология-биле тарып ажаз-дык, оон бир гектардын 37,7 центнер тарааны алдымыс. Бо чымын ам 250 гектарын итеситинг технология-биле тары-дымыс. Оон дугуудат эртен чыдазында дугак чокка алыр боор бис.

Оон агында эчт дугаала-дым.

МАРГЫЛДА
БОЛГАН

Културанын болгаш дык-тамылганы Н. Гастеева ат-тыг пармыга стол теви-ниге ажык маргылда бо-лган.

Спортчу чыда демселдең түнөвөлдө 2 дугаар АТБ-нин чочаамын Роднов Чы-мын республика чемпиону чо-раан арга-дуржугаанын

спортчу, Тыва электри чөп-кө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

Тожунд ажылды чөпү шактап бээр аялдо-менен амылдар, чурттал чоранар, сохост чыдаарда оларын чү-дөр аргарын дээр амын-рылаан, мыйш байдалга то-жудуар таарыммай кел-ген. Ынчагыш ажалар чөпкө-лөрн тускаалап бевияи дилес турарын чугаалаан.

А. О. ХЕРТЕК, Бай-Тайгада «Тыва» сохосттук кол эконоту:

— Райондун ажылды чөпү-шүк кырип турар саналдар, дилелери хөй. Ол айтыр-ларын шиттирээрине СЭКП обкомунд, республи-канын Министрлер Чөпүлгө-нин дугайы итеситинг турар. Райондун ийн сохосттук эк-онотуна кошкак, ол байла-дан ууш алдырмыш аргалар, кулдарларын дилес тынар келгелерин ап турар. Ийнин өстүреш, оон өм-и-зыны салды, саары, оон орукта кырип алдырмыш сох-осттар шиттирээрин, мыйш мыйш салды алыр чөпкө-биле перээдери чөпкө алган. Бир эконоту чүгөдөр болза ажыл-агылдар биче эконоту-лар оон алдырмыш аргалар-дын барын санап көргөн. Оон боттандырага бирга ээлчеге ийн мыйш баш сыйын ра-йонга 3—14 мун баш чөп-кө, оон 3—4 тонна өм и-нысты ап болур. Ону челиш-канын шиттирээр дээр бол-за, ийн мыйш өстүрешин бүт-тө хөпкө-лөрдүн айыр. Хамыктык мурнууда вевиярдып амылдарына, чуртла-рынга таарымчалык байдалды тургузар. Олардын дегел-чөпкө, ийнжилеринг эм-нелге, салгы хандырдыгыны экинжиринге дуза чедирерин ол дилээ.

— Совхозтар Агроулеттур каттымышкынырныс ак-ша-көсөктү шиттирерин турар, ону сохосттар, бир эконоту ажа-херек болза боттары ажаллап алды. Алгор өшкүгө дугу-удат өртөз эконоту турар, ону улагытарын чугула. Мал ажыктын продукттарын шутуушун республикада у-дур-дур болуур турар, оон бо-лудунга болбазырдык кылмы-рин челип алган.

Т. В. МУРЫГИНА, ССР-э-нин Агроулеттур банкынын Тыва республика аргалсынын маалымат:

— Бо беш чыда көдөрө ажыл-агылга кыска хуу-саалды кредит салышкынын эконоту. Ол хиреде нияти продукцияны хөмчөөл өскө-лөр берип турар кредиттер-ин кол урууш көдөрө ажал-агылга кыскалар.

Сохосттук чамдык сохост-тар боттарынын сарыла ак-ту-хөргөңдү чөп болуп турар. Бистин республикада мый-ды 46 ажыл-агыл бар. Эпне-хөй өрелгит сохосттар Бары-ны, Хемчик, Чөө-Хемчик, Каа-Хем, Талды, Тес-Хем ра-йондарда бар. А 14 сохост агар санында хосту ак хө-реңгилги. Олар болза, «Рев-о-люцияны чалбымыс», «На-

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган. Көрүктүлөр, мыйшын суды коллаганын

бо ийн обивачынын чөпкө-лөрдүн чочаамын Николай Дачыр-оолду уткеш, че-мпин болган.



ЫШЫН

СЭКП Тыва обкомунун,
Тыва АССР-нин Дээди
Совединия болгаш
Министрлер Чөвүлелинин
органы

1989 ч.
июнь
28
среда
№ 150 (1450)
1925 чылда
түрүктөлүштү.
Өткөз 3 кап.

МАЛ ЧЕМИН БЕЛЕТКЭЭР

Бо чылдың июнь 24-те партия обкомунун элечегин плenumу «СЭКП ТК-нин март (1989 ч.) Пленумунун түнелдеринде болгаш областтың партия организационный сорулгаларының дугайында» айтырмыш чугаалашкан, ол талалы-биле дегерешпей доктаалды дүзүп алган.

Аграр политиказын өскө айтырдырары-биле кады алаа малга чем баазанын дугайы өн-өн чиди-биле тургустунгал. Бодап көрөөлөр: бисте малдың өлүп хоорап турарындай чыг санында-ла 8,5 млн. рубльден каражадан турар бис. Чот-оруга-чарыга үезинде бо кайы кире хей сан-тун-дур? Оон бир чыдаагыны бола малга бижир чем баазанын чыдаагына белеткен ап чалат турарына. Бо талалы-биле чогум арта чөп бе, республиканын девисээрден сизген үнүзүн баа азы ою кезип алаап куш четпей турар бис бе? Харым чыгыс: арча бар. Шың харым, эртек чымын агаарын бай-дамы баа таарыкча чок болгон. Ыччалла-даа мал чеминин планын көвөйтү күсүдөп ап болур турган бис.

Мал чемин белеткериңге чамдык хоорай, суурларның чуртталгалары база кирешкен. Ол киреде-ле планын чадааган, чем единиле-центр талалы-биле республика планын чүгө 67,2 хуу чедирген бис. Чаа селонче киреринин мурунда эртек үеже хай көрүп, ичкан чүпү чедир кылбаан бис, чүгө деп чүдүүдү катан-катап сайбарар, оюу малашты-ла түнел үндүрүр ужурап.

Эртек чымын сизген кезинде-биле июнь айның соөлгү хүнеринде киргеш, кымын бенин оюу белеткен турдузус. Бо чүрүк чып бурду узачмылап турар. Күзүн егешин, бүрүнү белеткен азы ужурап тургаш, оон кымын мал бергенде кезге, арыглардан бүрүзүр, шыналардан куу сизген кезер, чамдыкта харын хоонуң хола-харыгынын бенин малга кезип берип турдузус. Частыргашан түнел үндүр деп берген кымын бенин чыгып келген. Ону билер болузуса-даа, керекте алоотары бис. Бола бугу чүдүдерин болап кезге, чамдыкта харын ичк-солпа деп чалгаа куш дугайында улус-тун чугаазы сагыша кирер.

Эки дурдулга — өөренир, шыңгалар, непердер, ажыглар ужурап чүдүзүс ол. Талында «Революциянын чалымы» сооктоза мал чемин белеткөр тускы бригада бар. Ону дүзүр-дүзүр негелде-биле тургускан, Коллективтин чыда кылдыр амыланын темээли — кезер сизген, салыр сенажы, селозу харын чамдык райондарынын планында бенин улуг. Ол киреде ажыл-агыйның мал чемин белеткериңге чадаагыны ажыр күсүдөп келген. Олар чүгө са дамыз эвес, харын шынар дээш туржуп турар. Алаа тараа холаангыт сенаж салырынын дурдулгалынын талалы-биле зона семинары эртек чымын болгаш таарыкча эвес.

Бистин республикага күскээр чаай бээр. Ычналгаш мал чемин белеткериңге дыка шалтыктыр. А бир эвес амыды негелде дүзүр организастар бола, ол база уаг-ла шалтык болбас ужурап. Республиканын амыл-агыйларында сизини салгындаарыңга угурадыр чүгө. Бо чымын оон шуну бээр амыл-агыйларын саны 70. Ол шыкш сизини негелде дүзүр шыгжаар чедер бенин чок. Ол чүд? Ажыктыр чүдүдерин кымын амырынче улуг-ла кичээлге салбай турарымыстадыр.

Бисте «Белок» база «Мал чемин» деп программаларын амылап амыган. Олар районнара, харын тур-тус ажыл-агыйларда бар. Ында чүпү кымын район аркай-биле хуу-ула каан. Сут-баран фермаларына погон көнөйөр тургудар дугайында Тыва АССР-нин Агротехникумуңуң дугаалы база бар. Ол киреде барымын баа муруну зоопаркына СБФ-лары хамалыч, топ зоопарк улуг-улуг фермаларында бенин ичкы көнөйөр чок. Ажы-биле чугаалаарга, ол-бо амыды кылдыр дээш, планир-кемелдер чогадып туруушта амыр-ла. А керек кымында хол-биле тулуп кымын турар ажымыс эвеш деп үенин негелде-биле шак мындаар минир ужурап бис.

Чүгө фермаларда эвес, а хей амыланын талалы-биле дүзүр алган программависта шыгштар чоогунга мал чемин белеткөр деп база даалаанс бар. Бо чымын оон шуну бээр гектар чедир ужурадыр чүгө. Күзүн хойу бодадып турар эвес пунктулар чоогунга 1989 чылда 890 гектар мал чемин тарырынын программада керген. Мында калдык курла-вырлар бармы? Кыштарга база мал тарып боолулар пунктуларда өрүмчөл каскан кулаулар бар. Оларын-биле мал чемин тарыры чедерин чөре шаа-биле сугаргып амырын аргалары бар. Алаа хей чыдагы база чыгыс чылды-ла сизини талып бола. Кудуктарын суу аркы-буга суундан күжү кош-ка болганы-биле чөре сугардыра дыка эңгез, хөрүңү түрөсө. Бо органы амыдааштан шуут мала-ла ажылга кирер бола өн. Ам-даа күске чедир хууса бар, көк-суулар тарааш, мал чемин баазанын узаттырарынын аргалы бардыр.

СЭКП обкомунун пленумунга мал чемин көвүдөдериңин бир аргалы малчыннар-биле керээлге аренад эвенюларын тургузары эңгиз деп айткан. Моон эңгиз чүлү чүдөс? Малчынар чөре аренад азы өг-бүдө керээзи-биле ажылдап турар. Ычналгаш олар мал чеминин шынарын барымдаалап дүзүр дээр. Ындыг болганда шынар экижир. Оон ангыда муруну-ла араттарынын сугарып, азы арналган даштап алгаш, сизген бөд-дөп турганы шөлдериң бүрүн ажылгаар, ол шыкш хей чыда дурдузунда хей чыдагы сизген тарып келген шөлдериңиң каартыры аржеке чүдүр деп айткан. Салыр ичктеринин продуктууну бедирдерин дамында чеминиң үнүшөр давок ажыкты. Ону барымдаалааш, 1989 чылга чедир бир инеке бир тонна индыг чөм онашкан турарын чедип амыр ужурадыр бис. Ондаада давок узуг.

Мал чемин көвүдөдериңин шак мындыг курлавырларын, аргаларын ажылгап тургаш, 1991 чылда бир баш малга-ла инити республика 18 центнер чем единиле белеткен азы сорулгалы пленум салган.

Сизген белеткериңге бистин хоорай, суурларынның чуртталгалары база кирдип турар. Ыччалла-даа мында четпестер ан-даа бар. Чогум оларын канчаар кириштирерил, ажы-зын канчаар организастарыла деп айтырмышы мык шуну-шунулар керек.

Мал чемин белеткээр коллективтер керээ-биле ажылдаар ужурап. Чүгө ичкан түнел эки болап. Улуг-Хемде «Ан-Туру» совхозта СЭКП обкомунун кеңигүнү Михаил Сергеевич ууртканы эвено хей чыдагы сизини тарып өстүрүп, оон бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган.

Сизген белеткериңге бистин хоорай, суурларынның чуртталгалары база кирдип турар. Ыччалла-даа мында четпестер ан-даа бар. Чогум оларын канчаар кириштирерил, ажы-зын канчаар организастарыла деп айтырмышы мык шуну-шунулар керек.

Мал чемин белеткээр коллективтер керээ-биле ажылдаар ужурап. Чүгө ичкан түнел эки болап. Улуг-Хемде «Ан-Туру» совхозта СЭКП обкомунун кеңигүнү Михаил Сергеевич ууртканы эвено хей чыдагы сизини тарып өстүрүп, оон бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган.

Сизген белеткериңге бистин хоорай, суурларынның чуртталгалары база кирдип турар. Ыччалла-даа мында четпестер ан-даа бар. Чогум оларын канчаар кириштирерил, ажы-зын канчаар организастарыла деп айтырмышы мык шуну-шунулар керек.

Мал чемин белеткээр коллективтер керээ-биле ажылдаар ужурап. Чүгө ичкан түнел эки болап. Улуг-Хемде «Ан-Туру» совхозта СЭКП обкомунун кеңигүнү Михаил Сергеевич ууртканы эвено хей чыдагы сизини тарып өстүрүп, оон бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган.

Сизген белеткериңге бистин хоорай, суурларынның чуртталгалары база кирдип турар. Ыччалла-даа мында четпестер ан-даа бар. Чогум оларын канчаар кириштирерил, ажы-зын канчаар организастарыла деп айтырмышы мык шуну-шунулар керек.

Мал чемин белеткээр коллективтер керээ-биле ажылдаар ужурап. Чүгө ичкан түнел эки болап. Улуг-Хемде «Ан-Туру» совхозта СЭКП обкомунун кеңигүнү Михаил Сергеевич ууртканы эвено хей чыдагы сизини тарып өстүрүп, оон бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган.

Сизген белеткериңге бистин хоорай, суурларынның чуртталгалары база кирдип турар. Ыччалла-даа мында четпестер ан-даа бар. Чогум оларын канчаар кириштирерил, ажы-зын канчаар организастарыла деп айтырмышы мык шуну-шунулар керек.

Мал чемин белеткээр коллективтер керээ-биле ажылдаар ужурап. Чүгө ичкан түнел эки болап. Улуг-Хемде «Ан-Туру» совхозта СЭКП обкомунун кеңигүнү Михаил Сергеевич ууртканы эвено хей чыдагы сизини тарып өстүрүп, оон бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган.

Сизген белеткериңге бистин хоорай, суурларынның чуртталгалары база кирдип турар. Ыччалла-даа мында четпестер ан-даа бар. Чогум оларын канчаар кириштирерил, ажы-зын канчаар организастарыла деп айтырмышы мык шуну-шунулар керек.

Мал чемин белеткээр коллективтер керээ-биле ажылдаар ужурап. Чүгө ичкан түнел эки болап. Улуг-Хемде «Ан-Туру» совхозта СЭКП обкомунун кеңигүнү Михаил Сергеевич ууртканы эвено хей чыдагы сизини тарып өстүрүп, оон бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган. Ол бир гектарында эртек чымын 46 центнер дүжүтү алган.

Сизген белеткериңге бистин хоорай, суурларынның чуртталгалары база кирдип турар. Ыччалла-даа мында четпестер ан-даа бар. Чогум оларын канчаар кириштирерил, ажы-зын канчаар организастарыла деп айтырмышы мык шуну-шунулар керек.

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ БИРГИ СЕССИЯЗЫНДА

Июнь 26-да Москвага, ССРЭ-нин Дээди Совединия хуралында болгаш ССРЭ-нин Дээди Совединия бирги сессиязы ачылып улумчалап.

Палаталарың аңгы-хуралдары болган.

Националдар Совединия хуралы Палаталарың даргазы И. И. Пшанов айткан.

Националдар Совединия хуралы Палаталарың даргазы И. И. Пшанов айткан.

Ол алабын-дужаага сүмелеткериң кандидатур айтырдырары талалы-биле, де; эвилде-дешкен болгаш автономия республикаларын, автономия областларын болгаш округтарын социал болгаш экономикалык хөгжүдөлөң айтырдырарынын талалы-биле; чогуу кергелде бараанынын, сандыгынын, чонты коммунал-амыдырал болгаш өскө-ла азы-чөп чөп-чөп-дөң-дөң талалы-биле; культура, дыл, национал болгаш интернационал чакырадыр чөг-жүдөлөңүн, салгап келген теөгүдү чүдүдериң камгалар талалы-биле комиссияларын составтары бадмалаттыңан.

ССРЭ-нин Дээди Совединия комитеттеринин составтап бадмаларыңе Палата кирген.

Эвилде Совединия болгаш Националдар Совединия сөлөгү каттымын хуралында Палаталарың даргалары комитеттерин даргалары-биле калдык депутаттарын боттарынын саяал-оңалды өрөңгө көрдү тургаш, ССРЭ-нин Дээди Совединия комитеттеринин составын талалы-биле саяалдарын чөпө ажылдап келген, оларын Палата бүрүдүгө кирер кээр дугу-руштунган турганын хуралың даргазы айткан. Ол саяалдар депутаттар бар.

ССРЭ-нин Дээди Совединия Делегей херектеринин талалы-биле комитетинин составы бадмалаттыңан.

Камгалды болгаш күрүлөң айыл чок көрүңүн айтырдырарынын талалы-биле; комитеттин составын чугаала-жып көрүп турар, ол комитеттин составына бүгү эвилде-дешкен республикаларын төлөөкчилерин кирер деп саяал кирген. Кайы-бир эвилде-дешкен республиканын төлөөкчү чок болур бола, ул республикага бүзүрө көрүстүрүлгө кирер аны улуниз кылдыр демделген турган.

Бо айтырмыш хамарышты хуралың даргазы Р. И. Пшанов чамдык саналдар бол-ла, кайы-бир кижя өскө кижя бодунуң куулаң чыгап, кире өскө кижя бодунуң саяалып камгалар турар шыкш

кылдыр дылаалып турар-дыр. Ындыг тургашан чакырадыр. Хуралың даргазы боттуг болгаш боттуг чугаалажып көрүңүн кылдырмыш кыгырған.

Кирген саналдарын өөренип көрүп тургаш, ССРЭ-нин Дээди Совединия камгалды болгаш күрүлөң айыл чок көрүңүн комитетинин составы бадмалаттыңан. Комитеттин составына Камгалды ССРЭ-нин Дээди Совединия комитеттеринин кирер чыдаагы айтырмыш Эвилде Совединия чугаалажып көрүп деп шактырар дүзүп азыдыган.

Хойлу-жуулаа, хойлу-дүрүм болгаш корум-чүрүм айтырдырарынын талалы-биле комитеттин составы бадмалаттыңан.

Улус депутаттарының Советтеринин ачылымын, эртек башкыларын болгаш бот-башкыларын болгаш депутаттарының ачылымын талалы-биле; экономикалык реформа айтырдырарынын талалы-биле; аграр айтырдырары болгаш аыл-чөп талалы-биле; тулуг болгаш архитектура айтырдырарынын талалы-биле; эртек, улус өөренилгөң, культура болгаш кичи-индустрия талалы-биле; чогуу калымы камгаларынын талалы-биле; керектен херектеринин, өр-бүдөң болгаш не-чылты камгаларынын талалы-биле; коммунал болгаш ижилдөө херектеринин талалы-биле; амыл-агый херектеринин талалы-биле; экология болгаш бойду курлавырларын чогуу чыгып ажыгларынның айтырдырарынын талалы-биле; ажык чарык чоруктуу, хамарыштарын эртерлерин болгаш тургускан айтырдырарынын талалы-биле; комитеттерин составтары база бадмалаттыңан.

Националдар Совединия хуралы оон-биле доордулган.

ССРЭ-нин Дээди Совединия хуралы кезеэ болган.

Молдав ССР-нин Дээди Совединия Президиумунуң амыды Даргазы депутат А. А. Моканчу Эвилде Совединия сорулгалың ораакчызына чогууун Палаталың даргазы Е. М. Примаков салаалаан.

А. А. Моканчум дугайында хуралың даргазы тайылбырлап чугаалааштырар, оон амыдырды улуг дуржулгаларын, Молдав ССР-ге харымсалга-ла янзы-бүрү алып-дуу-жаалдарга, ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң Даргазынын ораакчызынын албан-дужаалына ол депутаттың эртек эки шоклоанын демделгезин.

Депутаттары айтырдырары хамарыштарын сөзүндө, А. А. Моканчуну ССРЭ-нин Дээди Совединия Эвилде Совединия Даргазынын ораакчызына бадмалашкынар.

ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң доктаадырары бола:

1. ССРЭ-нин улус депутаттарынын Сьезинин айтырмышына дүшүрүр улуска хергелде бараанынын боту-рерин ичкүлөтөр болгаш шынар экижир талалы-биле ССРЭ-нин совет болгаш амыл-агый органдарынын сорулгалары дугайында.

2. ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң Нарма-тарын бадмалаш дугайында.

Хойлу-жуулаа, хойлу-дүрүм болгаш корум-чүрүм айтырдырарынын талалы-биле комитеттин составы бадмалаттыңан.

Эвилде Совединия комитеттеринин составы бадмалаттыңан.

Улус депутаттарының Советтеринин ачылымын, эртек башкыларын болгаш бот-башкыларын болгаш депутаттарының ачылымын талалы-биле; экономикалык реформа айтырдырарынын талалы-биле; аграр айтырдырары болгаш аыл-чөп талалы-биле; тулуг болгаш архитектура айтырдырарынын талалы-биле; эртек, улус өөренилгөң, культура болгаш кичи-индустрия талалы-биле; чогуу калымы камгаларынын талалы-биле; керектен херектеринин, өр-бүдөң болгаш не-чылты камгаларынын талалы-биле; коммунал болгаш ижилдөө херектеринин талалы-биле; амыл-агый херектеринин талалы-биле; экология болгаш бойду курлавырларын чогуу чыгып ажыгларынның айтырдырарынын талалы-биле; ажык чарык чоруктуу, хамарыштарын эртерлерин болгаш тургускан айтырдырарынын талалы-биле; комитеттерин составтары база бадмалаттыңан.

Националдар Совединия хуралы оон-биле доордулган.

ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң доктаадырары бола:

1. ССРЭ-нин улус депутаттарынын Сьезинин айтырмышына дүшүрүр улуска хергелде бараанынын боту-рерин ичкүлөтөр болгаш шынар экижир талалы-биле ССРЭ-нин совет болгаш амыл-агый органдарынын сорулгалары дугайында.

2. ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң Нарма-тарын бадмалаш дугайында.

ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң доктаадырары бола:

1. ССРЭ-нин улус депутаттарынын Сьезинин айтырмышына дүшүрүр улуска хергелде бараанынын боту-рерин ичкүлөтөр болгаш шынар экижир талалы-биле ССРЭ-нин совет болгаш амыл-агый органдарынын сорулгалары дугайында.

2. ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң Нарма-тарын бадмалаш дугайында.

Хойлу-жуулаа, хойлу-дүрүм болгаш корум-чүрүм айтырдырарынын талалы-биле комитеттин составы бадмалаттыңан.

Улус депутаттарының Советтеринин ачылымын, эртек башкыларын болгаш бот-башкыларын болгаш депутаттарының ачылымын талалы-биле; экономикалык реформа айтырдырарынын талалы-биле; аграр айтырдырары болгаш аыл-чөп талалы-биле; тулуг болгаш архитектура айтырдырарынын талалы-биле; эртек, улус өөренилгөң, культура болгаш кичи-индустрия талалы-биле; чогуу калымы камгаларынын талалы-биле; керектен херектеринин, өр-бүдөң болгаш не-чылты камгаларынын талалы-биле; коммунал болгаш ижилдөө херектеринин талалы-биле; амыл-агый херектеринин талалы-биле; экология болгаш бойду курлавырларын чогуу чыгып ажыгларынның айтырдырарынын талалы-биле; ажык чарык чоруктуу, хамарыштарын эртерлерин болгаш тургускан айтырдырарынын талалы-биле; комитеттерин составтары база бадмалаттыңан.

Националдар Совединия хуралы оон-биле доордулган.

ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң доктаадырары бола:

1. ССРЭ-нин улус депутаттарынын Сьезинин айтырмышына дүшүрүр улуска хергелде бараанынын боту-рерин ичкүлөтөр болгаш шынар экижир талалы-биле ССРЭ-нин совет болгаш амыл-агый органдарынын сорулгалары дугайында.

2. ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң Нарма-тарын бадмалаш дугайында.

Хойлу-жуулаа, хойлу-дүрүм болгаш корум-чүрүм айтырдырарынын талалы-биле комитеттин составы бадмалаттыңан.

Улус депутаттарының Советтеринин ачылымын, эртек башкыларын болгаш бот-башкыларын болгаш депутаттарының ачылымын талалы-биле; экономикалык реформа айтырдырарынын талалы-биле; аграр айтырдырары болгаш аыл-чөп талалы-биле; тулуг болгаш архитектура айтырдырарынын талалы-биле; эртек, улус өөренилгөң, культура болгаш кичи-индустрия талалы-биле; чогуу калымы камгаларынын талалы-биле; керектен херектеринин, өр-бүдөң болгаш не-чылты камгаларынын талалы-биле; коммунал болгаш ижилдөө херектеринин талалы-биле; амыл-агый херектеринин талалы-биле; экология болгаш бойду курлавырларын чогуу чыгып ажыгларынның айтырдырарынын талалы-биле; ажык чарык чоруктуу, хамарыштарын эртерлерин болгаш тургускан айтырдырарынын талалы-биле; комитеттерин составтары база бадмалаттыңан.

Националдар Совединия хуралы оон-биле доордулган.

ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң доктаадырары бола:

1. ССРЭ-нин улус депутаттарынын Сьезинин айтырмышына дүшүрүр улуска хергелде бараанынын боту-рерин ичкүлөтөр болгаш шынар экижир талалы-биле ССРЭ-нин совет болгаш амыл-агый органдарынын сорулгалары дугайында.

2. ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң Нарма-тарын бадмалаш дугайында.

Хойлу-жуулаа, хойлу-дүрүм болгаш корум-чүрүм айтырдырарынын талалы-биле комитеттин составы бадмалаттыңан.

Улус депутаттарының Советтеринин ачылымын, эртек башкыларын болгаш бот-башкыларын болгаш депутаттарының ачылымын талалы-биле; экономикалык реформа айтырдырарынын талалы-биле; аграр айтырдырары болгаш аыл-чөп талалы-биле; тулуг болгаш архитектура айтырдырарынын талалы-биле; эртек, улус өөренилгөң, культура болгаш кичи-индустрия талалы-биле; чогуу калымы камгаларынын талалы-биле; керектен херектеринин, өр-бүдөң болгаш не-чылты камгаларынын талалы-биле; коммунал болгаш ижилдөө херектеринин талалы-биле; амыл-агый херектеринин талалы-биле; экология болгаш бойду курлавырларын чогуу чыгып ажыгларынның айтырдырарынын талалы-биле; ажык чарык чоруктуу, хамарыштарын эртерлерин болгаш тургускан айтырдырарынын талалы-биле; комитеттерин составтары база бадмалаттыңан.

Националдар Совединия хуралы оон-биле доордулган.

ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң доктаадырары бола:

1. ССРЭ-нин улус депутаттарынын Сьезинин айтырмышына дүшүрүр улуска хергелде бараанынын боту-рерин ичкүлөтөр болгаш шынар экижир талалы-биле ССРЭ-нин совет болгаш амыл-агый органдарынын сорулгалары дугайында.

2. ССРЭ-нин Дээди Совединия Президиумунуң Нарма-тарын бадмалаш дугайында.

Хойлу-жуулаа, хойлу-дүрүм болгаш корум-чүрүм айтырдырарынын талалы-биле комитеттин составы бадмалаттыңан.

Улус депутаттарының Советтеринин ачылымын, эртек башкыларын болгаш бот-башкыларын болгаш депутаттарының ачылымын талалы-биле; экономикалык реформа айтырдырарынын талалы-биле; аграр айтырдырары болгаш аыл-чөп талалы-биле; тулуг болгаш архитектура айтырдырарынын талалы-биле; эртек, улус өөренилгөң, культура болгаш кичи-индустрия талалы-биле; чогуу калымы камгаларынын талалы-биле; керектен херектеринин, өр-бүдөң болгаш не-чылты камгаларынын талалы-биле; коммунал болгаш ижилдөө херектеринин талалы-бил

БАЖЫҢ-АЛААКТЫҢ КИЖИЛЕРИ АДВОКАТ БОЛГАШ АДВОКАТУРА

Бажым-Алаак баштайгы чурттагы бажындары туутуу эгеледери бээр доргоң чың чыдап турар. Ынчангың бичи колхоз — Арыг-Бажыга болган Кызыл-Алаакка тургулаан аймактык коллективтер чактыс удузг-бүлө болуп каттышкан соода оларны «Исара» деп адаан. Эки ат, чараш ат. Ынчада-даа бо сөс кырган кижилерге уаг-да биддине турган. Бир-ле катан көк башты кырган шугагачы: «Колхозчу бажы барып-барык «Ис-Кара» деп адаан, амыкылар болган мича дээр бээр доргоң оол салып шайын арттар дээр чактыклар кыра тесек колхозго херожен улусту каттыктап дээр. Ынчан ону кым-лаа шотпаан. А чүгө ол сөстү калпаар шын адаарын айтып берген. Ажым-биде чугаада, чаа амыкыларды сууржун чурттаганым, коллективтер амыкыларын тына кижиге таныш эвес, биддине, чактыкпаан чактыктары эртем-биди чок, харындаа жүк-бикж шот-луг билбес мынаны удуз-кижилерге берге турган. Олар ийне чортуу чактык, өрөн-өп эгелең. Ону амыкы кижилерини соода бадалы бир ийне апарган. Ынчан кижилер чугаа мач кадарын, бадыл биле херош туткан, бажым тулуп өрөнчү турган-биле кызылгарып турган бола, ам Идыг эвес: бажым-алаак чактыктын хей кичи техник-тик бивилгит болу берген. Олар мототхидең эгелеңи самолетка чедир башкарып бивилер. Хойжулар, инек кадарчылары, чыгычылар аралында бажы техниканы хостоту башкара хамаанчок, ону эки билер кижилер өзөң эвес. Бо чүз? Совхозта соода бадалык бурчугар бажым, оол дамыкы бажыкыл турар-дыр.

База бир чижек-бадыткал. Чүл ол? Келээ суурда кижилерини културалык, эртем-билинини дегемчөөн. Шагда колхоз турар уеде, амыкыларын калдыт-ла. бир адыр-мича удузгучу кадарын шай-лап алырга, мывалап чугаа-лаарга, корбон чүвөн, көдүрбон херош чок, амыкылар-чы дуржугаа кижилерини депшидин турган бола, ам база-ла мынды эвес. Совхозта ам бады-лаа адырга амыкылар болуп дара болган ортумак тускай эртемни специалистер чечкери-биле бар. Харын-даа арта бээр. А совхозтун амыкы удузгучулары — шупту амыкы кижилер. Совхозту удуз-туп, башкарырга оларын

биди, мергежила чоткер. Хоочунарымысты ут-пайн турар бис. Ындылар бисте хей болдуру биди. Чактыктарын алап көрөң. Колхоз турда, совет апарганда удузгучуларымыс — А. С. Бажым-оол, Д. С. Настым-Доржу бар-дыр. Тыва АССР-нин адырлар механлизатору Кертик-оол Монгуш, РСФСР-нин адырлар механлизатору Башкылар Болдан Куулар, Дугаржап Хомушчу, хоочун хой-жулар — ам пенсионерлер Куш-ажымдын Кызыл Тук ораан-ниг Шаравин Олар, Чадал-маа Иргит, көдө Совет куус-комунуу дарагы чораян Шынар-оол Олар, хоочун-нар Серейма болган Иргит Амыкылар, тузугу Сельва-баа Монгуш, механлизаторлар Сержу Ооржак, Шугур-оол Сат. Салла бажы санар бо-ла, эндери бээр-дыр, ам бол-гай ая — деп, совхозта парт-ком секретары М. Х. Монгуш бистий-биле ужурашкан соода оларын алап каарын дилээп чүвө. Ол чөп. Ынчангың хоочунарын чамдык-амыкылар барганмыска олар хомудайын киргизер.

Совхозта амыкылар эр-темчилер, амыкылар, ишчи кижилер хей. Олар доргоң ийги, шупу салгал-дык төлөкчилер-дыр. «Мен удузгучу амыкыларга чораян, бо «Исара» совхозтун удузу деп амыкылар билер, органи-зацын болган амыкылар чон көрбөң мен» деп, амыкылар-ны он амыкы чыт удузгучу кел-ген коммунист Донгак Су-демонич Настым-Доржуңу эртен чыдын чугаалап органи-нини сагымырага-ла устуна үнелдег бадыткал апар иш-кылар. Чогун-ла мынды кижилер амыкылар, амыкылар, ишчи кижилер хей. Олар доргоң ийги, шупу салгал-дык төлөкчилер-дыр. «Мен удузгучу амыкыларга чораян, бо «Исара» совхозтун удузу деп амыкылар билер, органи-зацын болган амыкылар чон көрбөң мен» деп, амыкылар-ны он амыкы чыт удузгучу кел-ген коммунист Донгак Су-демонич Настым-Доржуңу эртен чыдын чугаалап органи-нини сагымырага-ла устуна үнелдег бадыткал апар иш-кылар.

Совхоз эркен чыдып эр-темчилер бээр үндөгүн рефор-манын орунче кирген. Эко-номиктик санаашкына, кы-мыл билер кылдар кижилер-ни өрөдери, оларын амаа чактыктарын мынды-ла амыр эвес болган. Ажым-агыг экономиканын бир кол көрү-гүчү — материалдык идиг бе-ришкенин амыкылар кичи буржуазуну сепкилге дүштү-рү чедиң албаан, күрүнө мүрүңга ам-даа өрөңг болуп артыпшаан-лаа бола, оон үнүп амырнын орун ийлеп турар.

Кочал ортуге сүт көдүр-гөң холонда бир ийриңи бажымын тузуп алган кижиге берте бир бажымга кирген, бир литр сүт куттуруп алган, бир литр сүт куттуруп алган, бир литр сүт куттуруп алган.

бээр ийи чыл чед берген. А бо чылым үш хойжу — Бажым Олар, Богаиды Олар, Адын-оол Ооржак болган Эрес-оол Ховалгыт, Юрий Ооржакка удузгучу хову-трактор апарырга арена кере-тиниче кирген. Ажым-агыг чыл болган депшигелеңи арта-биле эргелеп башкарып доргоң-де, ол экономикалык санаашкын кылдып, амыкылар өрөнчү-дир. Чүгө бо тава-рылгада адырлар чөр-дээ, амыкы, карактаан мач-лаа элбек бермичегин апар бол-ган совхозтун карнын мичаң курут турбас болу бээр. Шынар-оол ДОРЖУ. («Шыныкы жорр».)

Ажым-агыг чыл чед берген. А бо чылым үш хойжу — Бажым Олар, Богаиды Олар, Адын-оол Ооржак болган Эрес-оол Ховалгыт, Юрий Ооржакка удузгучу хову-трактор апарырга арена кере-тиниче кирген. Ажым-агыг чыл болган депшигелеңи арта-биле эргелеп башкарып доргоң-де, ол экономикалык санаашкын кылдып, амыкылар өрөнчү-дир. Чүгө бо тава-рылгада адырлар чөр-дээ, амыкы, карактаан мач-лаа элбек бермичегин апар бол-ган совхозтун карнын мичаң курут турбас болу бээр. Шынар-оол ДОРЖУ. («Шыныкы жорр».)

Ажым-агыг чыл чед берген. А бо чылым үш хойжу — Бажым Олар, Богаиды Олар, Адын-оол Ооржак болган Эрес-оол Ховалгыт, Юрий Ооржакка удузгучу хову-трактор апарырга арена кере-тиниче кирген. Ажым-агыг чыл болган депшигелеңи арта-биле эргелеп башкарып доргоң-де, ол экономикалык санаашкын кылдып, амыкылар өрөнчү-дир. Чүгө бо тава-рылгада адырлар чөр-дээ, амыкы, карактаан мач-лаа элбек бермичегин апар бол-ган совхозтун карнын мичаң курут турбас болу бээр. Шынар-оол ДОРЖУ. («Шыныкы жорр».)

Адвокат (болжучу). Кымын мича дээр, оон амыкы-чору-дугаа деп чүз? Хоойду-дурм камгаар органинарны амыкылар болжучулар ха-маарымыс калдытты?

Адвокат (болжучу). Кымын мича дээр, оон амыкы-чору-дугаа деп чүз? Хоойду-дурм камгаар органинарны амыкылар болжучулар ха-маарымыс калдытты?

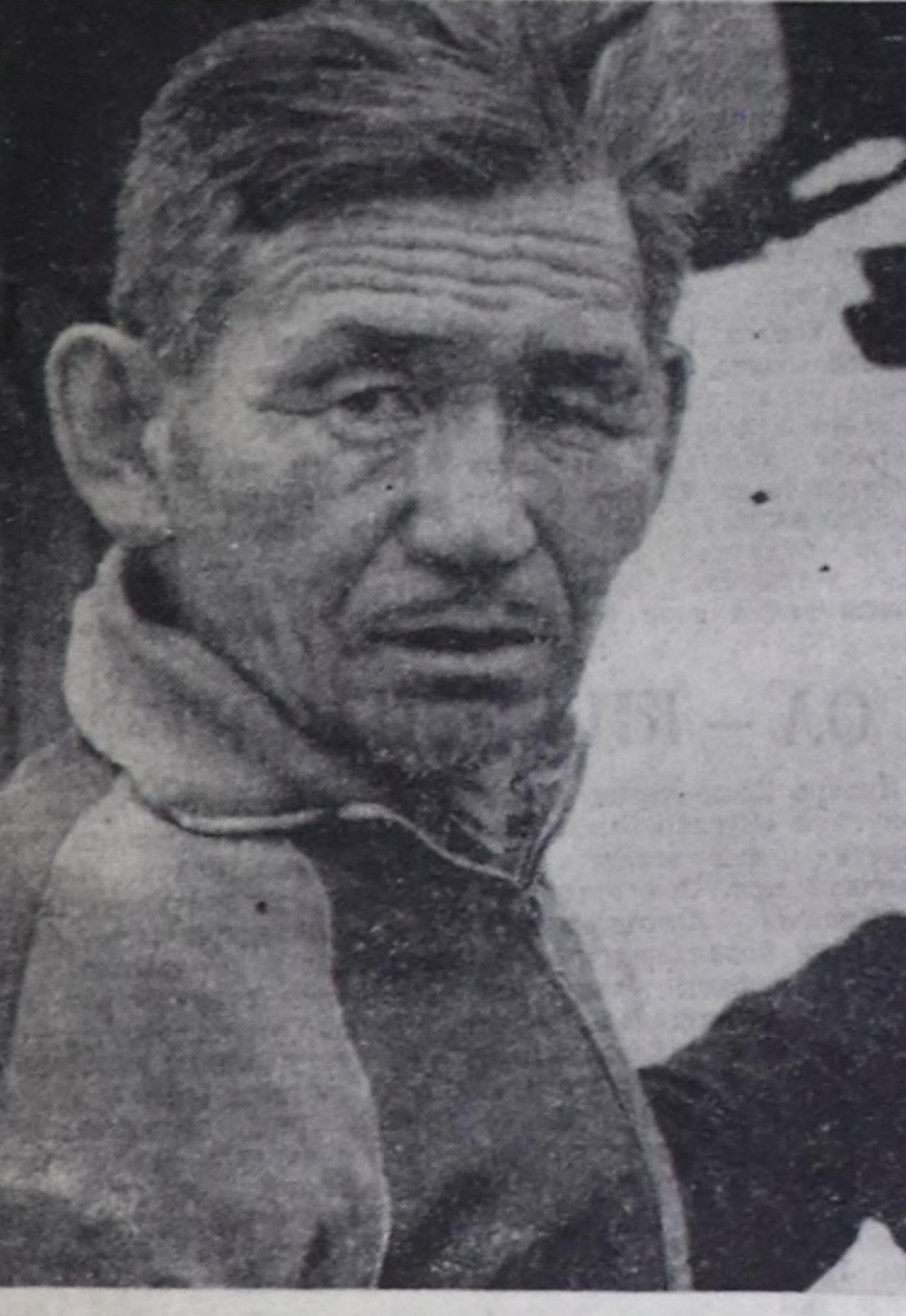
Адвокат (болжучу). Кымын мича дээр, оон амыкы-чору-дугаа деп чүз? Хоойду-дурм камгаар органинарны амыкылар болжучулар ха-маарымыс калдытты?

а, агартыр таламы-биле не-геден кижилер, болжучу ту-ружун камгаар. Сүз үсөөн-де болжучу турар кижилер эртемни камгаалап тура, бол-жучу маан шимин тодарал-дыкта база удузгучу келер-терип турар. Негеден кем-де-ре-терип керүп турда мыа берге, маргалдамык байдалдар тур-густуну келерге, ол тава-рымында болжучу кириш-кен удузгучу болуу ойнаар. Ынчангың негеден керектери-ве ол чөрүдөөн чөптү-биле тава-рымын шиптирээр-биле, үнелдең чок, мича чоруду-галарын чайлаар-даа, херош апарганда саргышын-биле берге байдал, маргалдап тур-гучу кижилерини эртер-лаа удузгучу тургустуну келер.



ЧУРУКТАРДА: аймактын болгаш амыкылар хоочунары Д. С. Настым-Доржу, С. Д. Абыжы (үстүндө) болгаш С. Б. Куулар, Ч. С. Иргит.

УЖЕН ТОС ЧЫЛА ИШТИНДЕ



Орлап-пояа, күдер оолдун адмыс-ла күзөң механлизатор болуру чораян. Школа доос-кын соода, күзөң биле ботта-лардырымыс Кызылче даккан. Ынчан Монгуш Удувас-оол Тыванын барык бүгү-ле ра-йоннарына чыгып алырга кел-ген эр-өрүт-биле кады Кызылдын механизация училещинге өрөнчү кирип алган. Оон сепки-сагымы ам-на оюну-рап, кызылдер усейн, кымы-маккай өрөнчү киргизип, амаа өрөңгелерини кичи чыгы билдиртпейн эркен соода механлизаторун шимылааным бижык холга алган, төрөң колхозу «Исракеж» (ам сов-хоз) өөрүшкү-манайым зап-кан.

Баштай шымал-күжү шоол-дуг эвес «моладуга» трактор дажир бичи тракторлар башкарып турган, ам хоу-луң күтүлүг К-700 дзон чя-жиктик «демир азын» дилпаан-ды. Коммунист Монгуш Удувас-оол төрөң чегинге механлизаторлап амыкыла-ла 39 чыл чедип, совхозтун эконо-миканын бажыгаарына эвез эвес удуз-хуузу ки-риштирер турар Керүнд даан: совхозту тургустунга-ла доргоң харан амыкы, а тра-кторист ол-ла амыкыга үжөн тос чыл теккен, совхозу-биле барык-ла чакты. Чугаажок, ол үненип шиптеке комму-нист тракторист та чекче-ке та чегин алдырды, та чекче-кеме тос чагай дүжүт өс-турген?

Доржугаагың хоочун тра-кторист амыкыларн база бе-леткеп ал, ол тускай мерге-жила өрөңдүп турар. Оон ийи огул, бир кызыл база-ла алаамын ийин баскан тра-кторист.

Монгуш Удувас-оол баш-таан алды кичи ам аренад көрөңдү ийи дугар хоуу бригадасында амыкылар турар. Олар ам келер чыдык дүжү-дүп белекчеп, чыгы чер ал-дарыгына кирген.

Тузун КАЗАРБАП, ЧУРУКТА: хоочун тракто-рист М. Н. Удувас-оол. Олар ОХЕМЧИНТИН фотолары.

Арагалашкына удур демисел-амыдыралдың негелдези

ХОМУДАНЧЫГ-ДЫР

Улут улусту хундулде көөр, оларнын сес-домаян дымнаар, оларнын чугаалы ол-ла херош күүсөдүр чораян эртен чактыкты амыкы кижилерни кижилеринге дөшүңг болган салдары чораянын ам-да сактып чоруру мен. Олар амыкы-тузун кижилерини чактыкты саргып салып, оларын чактык-чораян, арга олорын чактыкты тартып, кар-бана, текек, асырар болбас, адыр-кышкылар чорбас, адыр удузгучу мурун-биле эр-тем, удузгучу улуп деп, бичи кижилерини бичи деп хунду-ле чоруру деп чакты чораян мен чөлө дамы улудың.

Уде арага-дары турбаса эвес. Ол херошине арага ижер кичи чок чораян. Ын-ла-лаа ийи-чактыс удузгучулар херошчеп, чугаала-лып итер. Алтын-кымыр, сеп-соода деп чык чок чораян. Ийи-чактыс амыкы улусту эртен ийиңин бола, ону улут хай-халап болжучу-биле дөмей салап чораян. Ынча-ра корум-чурум эрер, олар-дыр чоруктар барык чок тур-ган.

Амыкы уеде амыкы-бүрү кем-де-терип чүгөдөр, оларнын үптөшкүн кылдыр чоруктар дам бар чыдыр томулалды-дыр. Ол херектерини үгүлөңдүп турар кижилер амыкы-өскөң боор-ду.

СССР Э-ГФР: ЭРГИЛДЕЛИГ УЕ-ЧАДА

Совет удузгучуны амыкы-чактык чок амыкы болган кижилер-биле эвелең чорупу ГФР-нин чурткачыларына, амыкылар амыкыга амыкылар чактык болган. «Эле тургустуну-ушкун» болган «ажык-чарык чорук» деп бидишкенин оон ады-биле сыйр хоббонка. Совет Эв-делдине боттан турар амыкы-чарык чорук, ийиңде амы-кылардын демократизм-дугу болган эе тургустуну-ушкунуң өскө-лаа чору-дугалары, политиктиг чок болашкын бистин чуртувусу.

Совет удузгучуны амыкы-чактык чок амыкы болган кижилер-биле эвелең чорупу ГФР-нин чурткачыларына, амыкылар амыкыга амыкылар чактык болган. «Эле тургустуну-ушкун» болган «ажык-чарык чорук» деп бидишкенин оон ады-биле сыйр хоббонка. Совет Эв-делдине боттан турар амыкы-чарык чорук, ийиңде амы-кылардын демократизм-дугу болган эе тургустуну-ушкунуң өскө-лаа чору-дугалары, политиктиг чок болашкын бистин чуртувусу.

Совет удузгучуны амыкы-чактык чок амыкы болган кижилер-биле эвелең чорупу ГФР-нин чурткачыларына, амыкылар амыкыга амыкылар чактык болган. «Эле тургустуну-ушкун» болган «ажык-чарык чорук» деп бидишкенин оон ады-биле сыйр хоббонка. Совет Эв-делдине боттан турар амыкы-чарык чорук, ийиңде амы-кылардын демократизм-дугу болган эе тургустуну-ушкунуң өскө-лаа чору-дугалары, политиктиг чок болашкын бистин чуртувусу.

